

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΣΤΕΦ. ΔΑΝΤΗ.
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ
ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ

Ἐπαυξηθεῖσα καὶ βελτιωθεῖσα

Συνεστήθη διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 95.102 ἐγκυκλίου τοῦ Σεβαστοῦ
Ἑπιτομίου Ἑθν. Παιδείας κατόπιν γνωματεύσεως
τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου Ἐκπαιδεύσεως

ΑΘΗΝΑΙ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Γ. Η. ΚΑΛΛΕΡΓΗ ΚΑΙ ΣΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 22α
1939

9500

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΣΤΕΦ. ΔΑΝΤΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ
ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ

Ἐπαυξηθεῖσα καὶ βελτιωθεῖσα

Συνεστήθη διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 95.102 ἐγκυκλίου τοῦ Σεβαστοῦ
Ἑπουργείου Ἑθν. Παιδείας κατόπιν γνωματεύσεως
τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου Ἐκπαιδεύσεως

ΑΘΗΝΑΙ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Γ. Η. ΚΑΛΛΕΡΓΗ ΚΑΙ ΣΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 22B
1939

18839

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1938

Ἄριθ. Πρωτ. 95.102

Πρὸς τοὺς κ. κ. Γενικοὺς Ἐπιθεωρητὰς τῶν Σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, τοὺς Διευθυντὰς τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν καὶ τοὺς Διευθυντὰς τῶν Σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως τοῦ Κράτους.

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς κειμένας διατάξεις «περὶ Διδακτικῶν Βιβλίων κλπ.» καὶ τὴν πρότασιν τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου Ἐκπαιδεύσεως, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 103 ἐ.ξ. πράξιν αὐτοῦ, ἧς ἀπόσπασμα παρατίθεται κατωτέρω, συνιστῶμεν τὴν προμήθειαν τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Πρακτικὸν Σύστημα Ὄρθογραφίας» βιβλίου τοῦ κ. Ξενοφ. Στ. Δάντη, καθηγητοῦ τοῦ ἐν Κορωπίῳ Γυμνασίου, παρὰ τῶν βιβλιοθηκῶν τῶν σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως τοῦ Κράτους καὶ τὴν χρησιμοποίησιν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῶν κατωτέρων τάξεων τῶν σχολείων τούτων διὰ τοὺς ἐν τῇ παρατιθεμένῃ ταύτῃ πράξει τοῦ Α. Σ. Ε. ἀναγραφομένους λόγους.

Ὁ Ὑπουργὸς

Κ. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Κ. ΚΑΜΠΕΡΗΣ

Κεινοποίησις

*Πρὸς τὸν κ. Ξενοφ. Δάντην
Καθηγητὴν Γυμνασίου Κορωπίου*

...Ἐχον ὑπ' ὄψει σχετικὴν εἰσήγησιν τοῦ ἐκ τῶν μελῶν του κ. Σπ. Καλλιᾶφα περὶ τοῦ εἰς τὴν κρίσιν του ὑποβεβλημένου βιβλίου τοῦ κ. Ξενοφ. Δάντη (Ἀθήναι, ὁδὸς Χατζηχρήστου 7) «Πρακτικὸν Σύστημα Ὄρθογραφίας», γνωματεύει, ὅπως τὸ Σὸν Ὑπουργεῖον συστήσῃ τὴν προμήθειαν τοῦ βιβλίου τούτου παρὰ τῶν βιβλιοθηκῶν τῶν σχολείων τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν χρησιμοποίησιν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῶν κατωτέρων τάξεων τῶν σχολείων τούτων, καθ' ὅσον τοῦτο ὡς περιέχον πολλοὺς ἐκ τῶν συνηθεστέρων κανόνων τῆς ὀρθογραφίας μετὰ πολλῶν παραδειγμάτων, δύναται νὰ ὑποβοηθήσῃ τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν στερέωσιν τῶν ὀρθογραφικῶν τῶν γνώσεων.

Ἀκριβὲς ἀπόσπασμα

Ὁ Διευθυντὴς

Μ. ΜΑΝΤΟΥΔΗΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Είναι γνωστὸν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ ἱστορικὴ ὀρθογραφία εἶναι πραγματικῶς μία ἀπὸ τὰς πλέον δυσκόλους ἐξ ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν.

Τὴν δυσκολίαν αὐτὴν συναντᾷ ὄχι μόνον ὁ στερούμενος τῶν σχετικῶν γραμματικῶν γνώσεων, ἀλλὰ κάθε γράφων καὶ αὐτὸς ὁ ἐπιστήμων ἀκόμη, εὐρισκόμενος εἰς πλήρη ἀμηχανίαν πολλάκις διὰ τὴν ὀρθὴν γραφὴν πολλῶν λέξεων, διὰ τὰς ὁποίας ἀναγκάζεται ἐκάστοτε νὰ συμβουλευέται διάφορα ὀρθογραφικὰ βοηθήματα (λεξικά, συστήματα, μεθόδους κλπ.), χωρὶς ἐν τούτοις νὰ εὐρίσκη, εἰς αὐτὰ καὶ λύη τὰς πολλὰς καὶ συχνὰς ἀπορίας του. Οὔτε εἶναι ἀτυχῶς ἀρκεταὶ μόναι αἱ ἀπλαῖ γραμματικαὶ γνώσεις αἱ διδασκόμεναι εἰς τὰ σχολεῖα.

Ἀπαραίτητον βοήθημα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, μόνον ἔνα ἐντελῶς ἰδιαίτερον, ἀπλοῦν καὶ σύντομον, ἀλλὰ πλήρες καὶ ἀκριβὲς σύστημα *ὀρθογραφικῶν κανόνων*, εἶναι ἀσφαλῶς τὸ μόνον ἱκανὸν νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βασικὸν καὶ γενικὸν βοήθημα ὅλων ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ ὀρθογραφοῦν. "Ἄν εἰς τὸ πλῆθος τόσων γραμματικῶν καὶ ὀρθογραφικῶν μεθόδων τῆς γλώσσης μας δὲν ὑπάρχη κανὲν τοιοῦτον βοήθημα, ὅπου προχείρως ἀλλ' ἀκριβῶς νὰ εὐρίσκη κανεὶς τὴν ὀρθὴν γραφὴν τῶν διαφόρων λέξεων, καθ' ὅλους τοὺς τύπους, τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς τὰς μεγάλας δυσκολίας, τὰς ὁποίας ἔχει νὰ συναντήσῃ ὁ ἐπιχειρῶν νὰ θέσῃ εἰς κανόνας τὴν ἀπέραντον καὶ πλουσιωτάτην ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Τὴν ἔλλειψιν αὐτὴν ἔχων ὑπ' ὄψει, καὶ ὑπακούων εἰς τὴν σύστασιν πολλῶν, ἀπεφάσισα τὴν συγγραφὴν ἐνὸς τοιοῦτου γενικοῦ βοηθήματος, τοῦ ὁποίου ἀντικειμενικὸς σκοπὸς εἶναι νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰς πρακτικὰς ἀνάγκας κυρίως ὅλων ἐκείνων, οἱ

ὅποιοι ἐπιθυμοῦν ἢ καὶ ἀπλῶς εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ γράφουν ὀρθῶς τὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζονται (δημοσιογράφους, συγγραφεῖς, δικηγόρους, διδασκάλους, ὑποψηφίους διαφόρων ἀνωτέρων σχολῶν, φοιτητάς, μαθητάς, ὑπαλλήλους κλπ.).

Προσεπάθησα, κατὰ τὸ δυνατόν, νὰ ἀπλοποιήσω καὶ γενικεύσω τοὺς διαφόρους κανόνας τῆς ὀρθογραφίας, ἀποσκοπῶν πάντοτε πρὸς τὴν πρακτικὴν ὠφέλειαν μᾶλλον ἢ τὴν βαθυτέραν θεωρητικὴν αὐτῶν ἐξηγήσιν. Διὰ τοῦτο καὶ ἀπέφυγα πολλὰς ἐπιστημονικὰς ἐξηγήσεις τῶν λεγομένων ἀνωμαλιῶν καὶ ἐξαίρεσεων, αἱ ὅποια ὅμως ἐξηγοῦνται ὅλαι ἀπὸ τὴν γλωσσολογικὴν ἐπιστήμην. Ἐν τούτοις, δὲν παρέλειψα, ὅπου ἐθεώρησα τοῦτο σκόπιμον, νὰ θέσω ἐν ὑποσημείωσει τὰς ἐξηγήσεις αὐτάς, διὰ τοὺς θέλοντας νὰ γνωρίζουν τὴν αἰτίαν τῶν ἀνωμαλιῶν αὐτῶν τῆς γλώσσης μας, ἢ ὅποια, ὡς κάθε ζῶσα γλῶσσα, ἐξελίσσεται φυσικῶς ἐπὶ τῇ βάσει διαφόρων γλωσσικῶν νόμων.

Ἡ γραφομένη μας γλῶσσα ἔχει ἀκόμη πολλὰς δυσκολίας καὶ λόγῳ τῶν διαφόρων γραφῶν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς λέξεως, ἔνεκα τῆς διδομένης διαφόρου ἐξηγήσεως, ὡς πρὸς τὴν ἐτυμολογίαν αὐτῆς· αὐτὸ δὲ δυσχεραίνει ἀκόμη περισσότερο τὴν ὀρθογραφίαν τῆς ἑλληνικῆς καὶ καθιστᾷ προβληματικὴν τὴν ὀρθὴν γραφήν. Δι' αὐτὰς τὰς λέξεις (ιδίως τῶν νέων τύπων) ἔθεσα τὴν ἐπικρατεστέραν καὶ μᾶλλον ἐπιστημονικὴν γραφήν, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς γλωσσολογίας.

Διὰ τὴν ἀπλοποίησιν γενικῶς τῆς γραφομένης, ὅπως καὶ τῆς ὀμιλουμένης, θὰ ἤξιζε μία ἐντελῶς ξεχωριστὴ καὶ αὐστηρῶς ἐπιστημονικὴ ἐργασία, τὴν ὁποίαν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναλάβῃ μόνη ἡ Ἀκαδημία (1).

ΞΕΝΟΦΩΝ ΣΤΕΦ. ΔΑΝΤΗΣ

1) Τελευταίως καταβάλλεται κάποια προσπάθεια πρὸς τοῦτο· ἐξεδόθη δὲ τὸ 1933 - 34 καὶ ὀρθογραφικὸν διάγραμμα ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας, ἀλλ' ἐντελῶς ἀτελές.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Γ' ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Προβαίνοντες εις την παροῦσαν ἔκδοσιν ἐκφράζομεν τὰς πολλὰς εὐχαριστίας μας πρὸς ὅλους τοὺς ἀναγνώστας μας καὶ δὴ πρὸς τοὺς κ. κ. συναδέλφους διὰ τὰ ἐπαινετικά σχόλια καὶ τὰς εὐμενεῖς κρισεις, ὧν ἔτυχον αἱ δύο προηγούμεναι ἐκδόσεις μετὰ τὴν ἐξάντλησιν τῶν ὁποίων προβαίνομεν μετὰ πεποιθήσεως εἰς τὴν παροῦσαν, βέβαιοι ὄντες ὅτι καὶ αὐτὴ θέλει τύχει τῆς αὐτῆς, ὡς καὶ αἱ πρότερον, ὑποδοχῆς. Πρὸς πληρεστέραν δὲ ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀναγνωστῶν καὶ ἀριωτέραν ἐμφάνισιν τοῦ ἔργου, συνεπλήρωσα καὶ κατέταξα ἐπὶ τὸ μεθοδικώτερον τὴν ὕλην, προσέθηκα δὲ καὶ ἑτέρας παρατηρήσεις μετὰ νέων παραδειγμάτων ἀναφερομένων εἰς τὰς συνήθεις διαφορουμένας γραφάς, εἰς τὴν κακῶς ἐπικρατήσασαν γραφὴν ὠρισμένων λέξεων, εἰς τὰς ὁμοίχους καὶ ἄλλας δυσκόλους νέας λέξεις, νομίζων ὅτι οὕτω ἀποτελεσματικώτερον συμβάλλω εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ, διὰ τῆς μικρᾶς αὐτῆς ἐργασίας, ἣ ἐκτίμησις τῆς ὁποίας ἐπαφίεται εἰς τὴν δρθὴν καὶ δικαίαν κρίσιν ὅλων.

ΞΕΝΟΦΩΝ ΣΤΕΦ. ΔΑΝΤΗΣ

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 8 Ἰανουαρίου 1939

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ δυσκολία τῆς Ἑλληνικῆς γραμματικῆς, ὅπως κάθε γλώσσῃς πὸν διατηρεῖ γραπτὴν γλωσσικὴν παράδοσιν, στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἱστορικῆς ὀρθογραφίας, δηλαδὴ ἐπὶ τῆς γραπτῆς παραδόσεως τῆς προφορᾶς. Ἐὰν δὲν ὑπῆρχε γραπτὴ γλῶσσα, δὲν θὰ ὑπῆρχε καὶ ὀρθογραφία ἀπλούστατα, διότι ἡ προφορικὴ γλῶσσα μεταβάλλεται συνεχῶς ἐξελισσομένη ἐπὶ τῇ βάσει διαφορῶν φθονγο-λογικῶν, ἀναλογικῶν καὶ ψυχολογικῶν νόμων, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν γραπτὴν γλῶσσαν, ἡ ὁποία παραμένει σταθερά, διατηροῦσα τὴν ἀρχικὴν προφορὰν τῆς ἀμετάβλητον.

Κάθε γλῶσσα, κατ' ἀρχάς, πρὶν ἀκόμη δημιουργήσῃ γραπτὴν παράδοσιν, γράφεται ὅπως ἀκριβῶς ἀκούεται· δηλαδὴ δὲν ἔχει καμμίαν ὀρθογραφίαν, δι' αὐτὸ καὶ ὅταν ὁμιλῶμεν δὲν διακρίνομεν ὀρθογραφικὰ σφάλματα παρὰ μόνον παρατονισμοῦ καὶ συντάξεως.

Ἡ Ἑλληνικὴ ὀρθογραφία, ὅπως ὅλαι αἱ ἱστορικαὶ ὀρθογραφίαι, ἐδημιουργήθη ἀπὸ τὴν μεταβολὴν τῆς προφορᾶς τῶν διαφορῶν λέξεων, ἡ ὁποία συνέβαινε κατὰ τὰς διαφοροὺς ἐποχὰς τοῦ ἱστορικοῦ μας βίου. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχαν *προσφωδιακὴν* (μουσικὴν) προφορὰν· ἐπρόφερον δηλαδὴ ἄλλα μὲν φωνήεντα μὲ *βραχεῖαν* φωνήν, ἄλλα δὲ μὲ *μακρὰν*· ἐνῶ ἡμεῖς σήμερον ἔχομεν τὴν λεγομένην *τονικὴν* προφορὰν. *Οἱ ἀρχαῖοι τόνους δὲν εἶχον*. Οἱ τόνοι εἶναι ἐφευρέσεις τῶν φιλολόγων τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἐποχῆς (3ος π. Χ. αἰῶν)· τοὺς ἔθεσαν δὲ διὰ νὰ προλάβουν τὴν παρατηρουμένην τότε παραμόρφωσιν, ὡς πρὸς τὸν τονισμόν πολλῶν Ἑλληνικῶν λέξεων ἐκ μέρους τῶν ξένων (Ἑβραίων, Αἰγυπτίων καὶ λοιπῶν ἄλλων λαῶν, οἱ ὁποῖοι κατῴκουν τὸ ἄχανές τότε Ἑλληνικὸν κράτος). Ἐκ τῆς προσφωδιακῆς λοιπὸν αὐτῆς προφορᾶς τῶν ἀρχαίων, προῆλθον τὰ μακρὰ καὶ τὰ βραχεὰ φωνήεντα, *ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἐξ ὀλοκλή-*

ρου δ ὀρθῶς τονισμὸς τῆς γλώσσης μας. Ἐπίσης ἐκ τῆς μουσικῆς προφορᾶς τῶν ἐγεννήθη ἡ ἰδιάζουσα διαφορὰ τῶν φθόγγων τῶν διαφόρων (ι), (ε) καὶ (ο) τὰ ὅποια τόσας τῷ ὄντι δυσκολίας παρουσιάζουν εἰς τὴν σημερινὴν μας ὀρθογραφίαν, λόγῳ τῆς μακρᾶς ἐξελιξέως τῆς προφορᾶς. Ἡ συνεχὴς αὐτῆ μεταβολὴ καὶ ἡ βαθμιαία, ἀλλὰ σταθερὰ ἀπουάκρυνσις ἀπὸ τοῦ ἀρχικοῦ τύπου τῆς ἐκάστοτε γραφομένης καὶ ἡ κατόπιν ἱστορικὴ καὶ φιλολογικὴ τῆς ἐξέτασις, ἐδημιούργησε τὴν ἀνάγκην τῆς ὀρθογραφίας. Διὰ τοῦτο καμμία ἀπολύτως γλῶσσα ἱστορικῶς μελετωμένη δὲν στερεῖται ὀρθογραφίας σήμερον, πολὺ δὲ περισσότερον ἡ Ἑλληνική, ἡ ὅποια ἐκτὸς τῆς μακρᾶς ἱστορίας τῆς ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ καὶ σημαντικωτάτην φιλολογικὴν παραγωγὴν καὶ λόγῳ τῶν πολλῶν γλωσσικῶν κειμένων τὰ ὅποια κατέλιπε, ἀλλὰ καὶ διότι εἰς αὐτὴν ἔγραψαν αἱ μεγαλύτεραι διάνοιαι τοῦ κόσμου (Ὅμηρος, Πλάτων, Ἀριστοτέλης...) ἡ μελέτη τῶν ὁποίων μᾶς ἐπιβάλλει τὴν παρακολούθησίν τῆς διὰ μέσου τῶν αἰῶνων, παρ' ὅλας τὰς τόσας δυσκολίας ποὺ παρουσιάζει ἡ ἱστορικὴ ὀρθογραφία τῆς.

Πρὸς ἄρσιν τῶν δυσκολιῶν τούτων ἤδη πρὸ Χριστοῦ ἀκόμα, οἱ διάφοροι **γραμματικοί**, οἱ ἀσχολούμενοι δηλαδὴ μὲ τὰ γραμματικὰ ζητήματα (φαινόμενα), ἐσκέφθησαν καὶ ἔθεσαν **Κανόνας**, γενικωτάτας δηλαδὴ ὁδηγίας, σύμφωνα μὲ τὰς ὁποίας πρέπει νὰ κανονίζεται ἡ ὀρθὴ γραφὴ τῶν λέξεων, ὅπως ἐπροφέροντο καὶ ἐγράφοντο ἄλλοτε.

Ἀπαραίτητον ὅμως βάσιν διὰ τὴν ἐκμάθησιν τῆς ὀρθογραφίας αὐτῆς ἀποτελεῖ πρωτίστως ἡ γνῶσις τῶν μακρῶν καὶ τῶν βραχέων φωνηέντων.

ΒΡΑΧΕΙΑΙ ΚΑΙ ΜΑΚΡΑΙ ΣΥΛΛΑΒΑΙ

Χωρισμός φωνηέντων και διφθόγγων κατὰ τὸν τονισμόν.

Τὰ φωνήεντα χωρίζονται εἰς *βραχεά*, *μακρά* καὶ *δίχρονα*.
Ἐξ αὐτῶν εἶναι :

βραχεά : τὸ ε καὶ τὸ ο

μακρά : τὸ η καὶ τὸ ω

δίχρονα : τὸ α, ι καὶ υ.

Διὰ τὴν γίνῃ μία συλλαβὴ πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ περιέχη φωνήεν ἢ διφθόγγον. Ἄν ἡ συλλαβὴ περιέχη φωνήεν (ε, ο) λέγεται *βραχεῖα*, ἂν περιέχη μακρὸν (η, ω) λέγεται *μακρά*.

Αἱ συλλαβαὶ αἱ ὁποῖαι περιέχουν *δίχρονα* (α, ι, υ) ἀνήκουν ἀναλόγως ἢ εἰς τὰς βραχείας ἢ εἰς τὰς μακράς. Διχρόνους συλλαβὰς καὶ οὐσίαν δὲν ἔχομεν παρὰ μόνον *βραχείας* καὶ *μακράς* ἐπὶ τῶν ὁποίων καὶ μόνον στηρίζονται ὅλοι οἱ κανόνες τοῦ ὀρθοῦ τονισμοῦ τῶν λέξεων.

Περὶ διφθόγγων.

Ἄν ἡ συλλαβὴ περιέχη *διφθόγγον* τότε εἶναι *μακρά*.

Κανὼν : *ὅλαι αἱ διφθόγγοι εἶναι μακραὶ πλὴν τῶν αἰ καὶ οἰ, αἱ ὁποῖαι μόνον εἰς τὸ τέλος τῶν λέξεων (δίχως κανὲν τελικὸν σύμφωνον) εἶναι βραχεῖαι* (1) π. χ. Ἄθηναι, ὄραι, κῆποι, πῶλοι (τὸ αἰ καὶ οἰ βραχύ).

1) Τὸ αἰ καὶ οἰ εἰς τὸ τέλος τῶν λέξεων, εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις εἶναι μακρά παρὰ τὸν κανόνα.

α'. Ὡς *καταλήξεις τῆς ἀρχαίας ἐνκτικῆς* π. χ. παιδεύσαι, παιδεύσαι ἐνφὸ ἀπαρέμφατον παιδεῦσαι περισπᾶται, διότι ἔχει κανονικῶς τὸ αἰ βραχύ, ὡς εὐρυσκόμενον εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως.

β'. Εἰς τὰ τοπικὰ ἐπιρρήματα τῆς ἀρχαίας, οἴκοι, Φαληροῖ, πυθοῖ...

γ'. Εἰς τὰ ἀκλίτους λέξεις : *ἦτοι, καίτοι*, (διότι τονίζονται ὡς δύο λέξεις) ὅπως συμβαίνει τοῦτο καὶ εἰς ἄλλας λέξεις, π. χ. *οὔτε, μήτε, εἴθε, ὥστε, καίπερ* ... καὶ γενικῶς εἰς ὅλας τὰς δυσλλάβους λέξεις αἱ ὁποῖαι ἔχουν εἰς τὸ τέλος τὰ ἀχώριστα μόρια : —τε, —θε, —τοι, —περ.

δ'. Ὅταν ταῦτα προέρχονται ἐκ συναρέσεως π. χ. χρυσοῖ, χρυσαῖ, ἀργυροῖ, χαλκοῖ κλπ.

Εἰς τὴν ἀρχὴν ὅμως καὶ εἰς τὸ μέσον καθὼς καὶ εἰς τὸ τέλος μετὰ καταληκτικοῦ συμφώνου εἶναι καὶ αὐταί, ὅπως ὅλαι αἱ δίφθογγοι μακραί.

π. χ. **Αἴ**μος, **αἴ**νος, **αἴ**μα, **οἴ**νος... (τὸ **αι** καὶ **οι** μακρά).
(ἐν) ***Αθήναις**, (τοῖς) **κῆποις**, (ταῖς) **ὄραις**. (τὸ **αι** καὶ **οι** μακρὰ ὡς εὐρισκόμενα εἰς τὸ τέλος μετὰ τοῦ **ς**).

Ὅττω εἰς τὰ παραδείγματα :

ὀποιοι, **ὀποῖαι**, **ὄραῖται**, **ὄραῖοι** (εἰς τὸ μέσον μακρά, εἰς τὸ τέλος βραχέα).

(τοῖς) **ὀποίοις**, (ταῖς) **ὀποῖαις**, **ὄραῖταις**, **ὄραῖοις**... αἱ δίφθογγοι **αι** καὶ **οι** εἶναι μακραί, λόγῳ τῆς θέσεώς των κατὰ τὸν ἄνω κανόνα.

Περὶ διχρόνων (¹) φωνηέντων

Τὰ δίχρονα φωνήεντα **α**, **ι** καὶ **υ** ἀνήκουν καὶ εἰς τὰ **βραχέα** καὶ εἰς τὰ **μακρὰ** καὶ εἶναι διὰ τοῦτο τὰ δυσκολώτερα ἔξ ὅλων κατὰ τὸν τονισμόν. Εἶναι ἀπαραίτητον λοιπὸν πρὸς τοῦτο νὰ γνωρίζωμεν ἀκριβῶς πότε ἓνα δίχρονον εἶναι βραχὺ καὶ πότε μακρὸν διὰ νὰ τονίσωμεν ὀρθῶς τὴν λέξιν.

Ποῖα ἐκ τῶν διχρόνων εἶναι βραχέα καὶ ποῖα μακρὰ.

Περὶ τῶν διχρόνων καταλήξεων (²).

Ἐκ τῶν διχρόνων βραχέα εἶναι πάντοτε :

1) **Τὸ α** εἰς τὸ τέλος τῶν **σύνδετῶν** (ὅταν τοῦτο δὲν προέρχεται ἐκ συναιρέσεως) π. χ. τὰ **δῶρα**, τὰ **μῆλα**, τὸ **τιμῆμα**, τὸ **σῶμα** κλπ.

1) Δίχρονα λέγονται διότι ἄλλοτε λαμβάνονται ὡς βραχέα καὶ ἄλλοτε ὡς μακρὰ· τοῦτο πρέπει νὰ τὸ γνωρίζωμεν ἐκ τοῦ θέματος τῆς λέξεως ἢ ἐκ τῆς καταλήξεως.

Εἰς τὰ δίχρονα ἢ **βραχεῖα συλλαβή** γραφικῶς σημειοῦται διὰ τοῦ — ἢ μακρὰ δὲ διὰ τοῦ — ἄνωθεν τῆς διχρόνου συλλαβῆς.

2) **Κατάληξις** λέγεται τὸ μεταβλητὸν μέρος (εἰς τὸ τέλος) τῆς λέξεως· τὸ δὲ ἀμετάβλητον, λέγεται **θέμα** ἢ **ρίζα** τῆς λέξεως. Ἡ κατάληξις συμπίπτει πάντοτε μὲ τὴν λήγουσαν τῆς λέξεως.

2) Τὰ δίχρονα *ι* και *α* ὡς καταλήξεις τῆς γ' κλίσεως :
—*ι*, —*α*, —*σι*, —*ας*.

π.χ. χαρακτηῖρι, χαρακτηῖρα, χαρακτηῖρσι, χαρακτηῖρας.

3) Τὰ δίχρονα *α* και *ι* εἰς τὰς ρηματικὰς καταλήξεις : —*α*,
—*αν* και *σι(ν)*.

π.χ. ἐπῆρα; συνῆψα, ἦλθα, ἐπῆγα. —ἐπῆραν, συνῆψαν, ἦλ-
θαν, ἐπῆγαν...—τιμῶσι(ν), γελῶσι(ν), ὀμιλοῦσι(ν), δηλοῦσι(ν) κλπ.

μακρὰ δίχρονα εἶναι :

1) Τὸ *α* εἰς τὰς καταλήξεις *ας* και *α* (δοτικῆς) τῶν ὀνο-
μάτων τῆς α' κλίσεως' π. χ. τῆς χώρας, τὰς χώρας, τῇ χώρᾳ,
τῆς μοίρας, τῇ μοίρᾳ, τὰς γλώσσας... κ.τ.λ.

2) Ὅταν τὸ δίχρονον τῆς συλλαβῆς προέρχεται ἐκ συν-
αιρέσεως (δύο καὶ πᾶσα ἐκ συναιρέσεως προερχομένη συλλαβὴ
εἶναι μακρά) π.χ. τὰ ἀπλό-α (βραχὺ) = ἀπλᾶ (μακρόν), χρύσε-α
(τὸ *α* βραχὺ) = χρυσᾶ (μακρόν) οὕτω Χίος (νήσος), τὸ *ι* (βραχὺ),
ἀλλὰ (Χί *ι*ος) Χίος (ὁ κάτοικος τῆς νήσου Χίου) τὸ *ι* εἶναι μα-
κρὸν ὡς προερχόμενον ἐκ τῆς συναιρέσεως τῶν δύο γιῶτα.

Περὶ βραχειῶν και μακρῶν συλλαβῶν

Αἱ συλλαβαὶ ὀνομάζονται βραχεῖαι ἢ μακραι ἀναλόγως τοῦ
βραχείου ἢ μακροῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου ποῦ περιέχουν.

Δηλαδή, βραχεῖται συλλαβαὶ εἶναι :

1) Πᾶσα συλλαβὴ περιέχουσα βραχὺ φωνήεν *ε* ἢ *ο*.

2) Αἱ καταλήξεις τῆς γ' κλίσεως —*ι*, —*α*, —*σι* και —*ας*.

3) Αἱ ρηματικὰ καταλήξεις —*α*, —*αν* και —*σιν*.

4) Τὸ *α* εἰς τὸ τέλος τῶν οὐδετέρων (ὅταν δὲν προέρχεται
ἐκ συναιρέσεως).

και 5) Αἱ συλλαβαὶ αἱ περιέχουσαι τὰς διφθόγγους *αι* και
οι εἰς τὸ τέλος τῶν λέξεων (ἀνευ καταληκτικοῦ συμφώνου).

Μακραι συλλαβαὶ εἶναι :

1) Πᾶσα συλλαβὴ, ἢ ὁποῖα περιέχει φύσει μακρὸν φω-
νήεν *η* ἢ *ω*.

2) Αἱ καταλήξεις *ας* και *α* (τῆς δοτικῆς) τῶν ὀνομάτων
τῆς α' κλίσεως.

3) *Πᾶσα ἐκ συναιρέσεως προερχομένη συλλαβή.*

4) *“Ὅλαι αἱ συλλαβαὶ αἱ περιέχουσαι δίφθογγον”* (πλὴν τῶν δίφθογγων αἱ καὶ οἱ εἰς τὸ τέλος εὐρισκομένων).

Περὶ ὀρθοῦ τονισμοῦ τῶν λέξεων.

Ἐκ τῶν συλλαβῶν μιᾶς λέξεως κατὰ τὸν τονισμὸν μᾶς ἐνδιαφέρουν μόνον αἱ *τριῖς* τελευταῖαι :

α) ἡ *λήγουσα*—ἡ τελευταία συλλαβὴ τῆς λέξεως.

β) ἡ *παραλήγουσα*—ἡ προτελευταία συλλαβή·

καὶ γ) ἡ *προπαραλήγουσα*—ἡ πρὸ τῆς παραληγούσης συλλαβή·
π. χ. Ἄκρο·πολις, κω·δω·νο·σι·τά·σι·ον... κτλ.

Εἰς καμμίαν ἑλληνικὴν λέξιν ὁ τόνος δὲν ὑπερβαίνει τὴν προπαραλήγουσαν καὶ διὰ τοῦτο δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν τονικῶς αἱ λοιπαὶ συλλαβαὶ πλὴν τῶν τριῶν αὐτῶν.

Διὰ τὸ νὰ τονίσωμεν ὀρθῶς μίαν λέξιν πρέπει νὰ γνωρίζωμεν καλῶς ὠρισμένους κανόνας πρὸς τοῦτο, οἱ ὁποῖοι στηρίζονται ἐξ ὀλοκλήρου, ὅπως προείπομεν, ἐπὶ τῶν *βραχειῶν καὶ μακρῶν συλλαβῶν*.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ (ΤΟΝΙΣΜΟΥ)

Πότε θέτομεν ὄξειαν καὶ πότε περισπωμένην

Περὶ τόνων

Ἐκ τῶν τριῶν τόνων διετηρήθησαν μόνον ἡ ὄξεια καὶ ἡ *περισπωμένη*.

Ἐξείαν δυνάμεθα νὰ θέσωμεν παντοῦ, ἀναλόγως. *Περισπωμένην* μόνον εἰς τὴν λήγουσαν καὶ τὴν παραλήγουσαν· *οὐδέποτε δὲ εἰς τὴν προπαραλήγουσαν*.

Διὰ τοῦτο ἡ δυσκολία τοῦ τονισμοῦ τῶν λέξεων παρουσιάζεται μόνον εἰς τὴν λήγουσαν καὶ παραλήγουσαν, αἱ ὁποῖαι δέχονται καὶ τοὺς δύο τόνους (ὄξειαν ἢ περισπωμένην) ἀναλόγως, *ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γενικῶν κανόνων τονισμοῦ* τοὺς ὁποίους παραθέτομεν :

Περὶ ὄξεϊας

Ἐξείαν θέτομεν πάντοτε :

1) *Εἰς πᾶσαν βραχεῖαν συλλαβὴν τονιζομένην* π. χ. ὕψης, λόγος, τέλος, σοφία, παντός, ἀνδρός, κ.τ.λ.

2) *Εἰς τὴν προπαραλήγουσαν* π. χ. πέλαγος, ἄγιος, ἄνθρωπος κτλ.

3) *Εἰς τὴν ἀσυναίρετον ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν, τῶν ὀνομάτων, τῶν ὁποίων τονίζεται ἡ λήγουσα* π.χ. τιμή, τιμὴν, τιμαί, τιμάς.

Τονισμὸς προπαραληγουσῆς

Ἐν ὀρθῷ τονισμῷ τῆς προπαραληγουσῆς εἶναι εὐκολώτατος

Κανών : *Εἰς τὴν προπαραλήγουσαν, ὅταν τονίζεται, θέτομεν πάντοτε, ὄξειαν.*

π. χ. πρόλογος, ἔνδοξος, λόγιος, κύριος, σύντομος, ἄνθρωπος κλπ.

Κανονικῶς ὅταν ἡ λήγουσα γίνῃ μακρὰ ὁ τόνος τῆς προπαραληγουσῆς μεταβαίνει εἰς τὴν παραλήγουσαν (1).

π.χ. ἄνθρωπος, ἀνθρώπου, ἀνθρώπων· κύριος, κυρίου κτλ.

Τονισμὸς παραληγουσῆς

Ὁ τονισμὸς ὅμως τῆς παραληγουσῆς εἶναι πολὺ δύσκολος, διότι ἐξαρτᾶται οὗτος ἀπὸ τὴν λήγουσαν τῆς τονιζομένης λέξεως. Ἀναλόγως δὲ τοῦ μακροῦ ἢ βραχείου φωνήεντος τῆς ληγουσῆς, θέτομεν ὄξειαν ἢ περισπωμένην εἰς τὴν παραλήγουσαν. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ προσέχωμεν ἰδιαιτέρως τὴν λήγουσαν, προκειμένου νὰ τονίσωμεν τὴν παραλήγουσαν.

Πότε θέτομεν ὄξειαν εἰς τὴν παραλήγουσαν

Ὅταν καὶ ἡ λήγουσα καὶ ἡ τονιζομένη παραλήγουσα εἶναι μακρά. Κανὼν : *Μακρὸν πρὸ μακροῦ ὄξύνεται* π. χ. μήτηρ, ρήτωρ, κόπη, κήποις, ὄραις, Ἀθήναις κτλ.

Ὅταν ἡ τονιζομένη παραλήγουσα εἶναι βραχεῖα (ἐπὶ τῆς βραχείας συλλαβῆς θέτομεν πάντοτε ὄξειαν). π. χ. εὐχαριστήμενος, νέος, μένω, τότε, ἔτος... κτλ.

1) Ἐν τούτοις εἰς τινὰ ὀνόματα τονίζεται ἡ προπαραλήγουσα καίτοι ἡ λήγουσα εἶναι μακρὰ π. χ. τάξεως, πόλεως, πρέσβεως, πρυτάνεως, κύστεως, τίγρεως κλπ. διότι ἡ κατάληξις αὐτῆ—(ε)ως προήλθε κατ' ἀντιμεταχώρησιν, ἐναλλαγὴν δηλ. τοῦ χρόνου δύο ἐπαλλήλων φωνηέντων π.χ. (πόλε—ος) πόλη—ος καὶ κατόπιν πόλε—ως· οὗτω καὶ τὰ λοιπὰ εἰς—ις καὶ —υς γενικῆ—εως φωνηεντόληκτα ὀνόματα τῆς γ' κλίσεως, εἰς τὰ ὅποια ἐμφανίζεται ἡ ἀνωμαλία αὕτη ἐκ τοῦ γενικοῦ κανόνος· ὅπως (πῆχυς), πῆχεως, πῆχεων, (πέλεκυς), πελέκεως, πελέκεων...κλπ.

Τονισμὸς ληγούσης Πότε θέτομεν ὄξειαν εἰς τὴν λήγουσαν

Ὅταν τὸ ὄνομα τονίζεται εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ δὲν προέρχεται αὕτη ἐκ συναιρέσεως.

π. χ. ἡ λεπτή, τὴν λεπτήν, ὦ λεπτή· αἱ λεπταί, τὰς λεπτάς, ὦ λεπταί· ἡ μικρά, τὴν μικράν, αἱ μικραί, τὰς μικράς· ἡ χαρά, τὴν χαράν, τὰς χαράς· ὁ ποιητής, τὸν ποιητήν... τοὺς ποιητάς· ὁ ἀληθής, ὁ εὐγενής, ὁ αἰών, ὁ διαφνών, ὁ γραμματεὺς, ἡ ἡχώ, Ἡρώ, αἰδῶς κτλ.

ΠΕΡΙ ΠΕΡΙΣΠΩΜΕΝΗΣ

Περισπωμένην θέτομεν, ὡς ἤδη εἶπομεν, μόνον εἰς τὴν παραλήγουσαν καὶ εἰς τὴν λήγουσαν· οὐδέποτε δὲ εἰς τὴν προπαραλήγουσαν.

Πότε θέτομεν περισπωμένην εἰς τὴν παραλήγουσαν.

Μόνον: *Ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι βραχεῖα, καὶ ἡ παραλήγουσα μακρά.*

Κανὼν: *Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ βραχείας ληγούσης περισπᾶται.* π. χ. μῆκος, κῶνος, ὠραῖος, ὠραῖα, Ἄθῆναι, (τὸ) τμήμα, σῶμα, (τὰ) δῶρα, μῆλα κτλ.

Ἡ θέσει μακρὰ (²) λήγουσα κατὰ τὸν τονισμὸν τῆς παραλήγουσης λαμβάνεται ὡς βραχεῖα.

π. χ. αὐλαξ, χειρῶναξ, λαῖλαψ, μεσηλιξ, κλιμαξ κτλ.

Ἡ θέσει μακρὰ συλλαβὴ ὑπολογίζεται μόνον εἰς τὴν *δευτογραφίαν τῶν παραθετικῶν* (καὶ εἰς τὴν μετρικὴν).

Πότε θέτομεν περισπωμένην εἰς τὴν λήγουσαν

1) *Εἰς τὰς γενικὰς καὶ δοτικὰς τῶν ὀνομάτων τῶν ὁποίων ἡ λήγουσα εἶναι μακρὰ καὶ τονίζεται*· (ἐνῶ ἡ ὀνομαστικὴ, αἰ-

2) *Θέσει μακρὰ* συλλαβὴ λέγεται, ὅταν ἀκολουθοῦν τὸ βραχὺ φωνῆεν τῆς συλλαβῆς δύο σύμφωνα ἢ διπλοῦν σύμφωνον ζ, ξ, ψ· π. χ. *σεμνός, ξνδοξος*. Ἰδὲ κατωτέρω (παραθετικά).

τιατική και κλητική τούτων *δξύνεται*, όταν δὲν προέρχεται ἐκ συναϊρέσεως· π. χ. (ἡ δραχμή) τῆς δραχμῆς, τῆ δραχμῆ, τῶν δραχμῶν, ταῖς δραχμαῖς· (ἡ καθαρὰ) τῆς καθαρᾶς... κτλ.

2) *Όταν αὐτή προέρχεται ἐκ συναϊρέσεως*

π.χ. (ἘΑθηναία) ἘΑθηναῖα, (μνάα) μναῖα, (Ἐρμέας) Ἐρμηῆς, (δοστέον) δοστοῦν, (ἄπλός) ἀπλοῦς, (ἄπλόη) ἀπλη, (ἔπλόον) ἔπλοῦν. ἄπλοῖ, (ἄπλό οἱ) (ἴ), ἀπλαῖ, ἀπλά κτλ.

3) *Εἰς τὰ μονοσύλλαβα οὐδέτερα τῆς γ' κλίσεως*

π.χ. τὸ φῶς, τὸ οὔς, τὸ πῦρ, τὸ πᾶν... κτλ. πλὴν τῶν μονοσυλλάβων μετοχῶν τῶν βαρυτόνων ρημάτων

π.χ. τὸ στάν, τὸ βάν.. κ.τ.τ.

4) *Εἰς τὰ μονοσύλλαβα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ τῆς γ' κλίσεως. τῶν ὁποίων ἡ αἰτιατική τοῦ ἐνικοῦ λήγει εἰς ν*

π.χ. ὁ μῦς (τὸν μῦν), ἡ δρῦς (τὴν δρῦν), ὁ βοῦς (τὸν βοῦν), ἡ ναῦς (τὴν ναῦν) κτλ.

Ἐνῶ ὅσα ἔξ αὐτῶν σχηματίζουν τὴν αἰτιατικὴν εἰς—α δξύνονται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς ὀνομαστικῆς.

π.χ. ὁ μῆν (τὸν μῆνα), ὁ πούς (τὸν πόδα), ὁ βλάξ (τὸν βλάκα), ἡ νύξ (τὴν νύκτα)... κτλ.

Ἐξαιρεῖται μόνον τὸ ὄνομα *γλαῦξ*, τὸ ὁποῖον καίτοι εἰς τὴν αἰτιατικὴν ἔχει κατάληξιν α (τὴν γλαῦκα), ἐν τούτοις περισπᾶται εἰς τὴν ὀνομαστικὴν.

Τὰ δὲ ὀνόματα *εἷς, παῖς, πᾶς* καὶ *Θροῦξ* περισπῶνται, διότι τὸ μὲν παῖς καὶ Θροῦξ προήλθον ἐκ συναϊρέσεως, τὰ δὲ πᾶς καὶ εἷς κατ' ἀντέκτασιν (ᾗ).

5) *Εἰς πᾶσαν λέξιν λήγουσαν εἰς—εὔ,— αὔ καὶ οὔ καὶ τονίζομένην ἐπ' αὐτῶν.*

π.χ. (ὁ) ἱερεῦ, γραμματεῦ, εισαγγελεῦ, βασιλεῦ, ναῦ παντοῦ, πανταχοῦ, αὐτοῦ, ἀλλοῦ, ἀλλαχοῦ, ἀφοῦ... κτλ. πλὴν τοῦ ἰδοῦ καὶ ἰοῦ (τῆς ἀρχαίας).

1) Αἱ δίφθογγοι ἐδῶ εἶναι μακριαὶ (ἂν καὶ εὑρίσκονται εἰς τὸ τέλος) διότι προέρχονται ἐκ συναϊρέσεως. Τὰ συνηρημένα ὅταν τονίζονται εἰς τὴν λήγουσαν *περισπῶνται εἰς δλας ἐν γένει τὰς πτώσεις*. π.χ. οἱ χρυσοῖ, αἱ χρυσαί, τοὺς χρυσοῦς, τὰς χρυσᾶς, τὰ χρυσᾶ... κτλ.

2) Τὰ μονοσύλλαβα ἀρσενικά: *εἷς, παῖς, πᾶς* καίτοι ἔχουν αἰτιατικὴν εἰς α ἐν τούτοις περισπῶνται, διότι προήλθον ἐκ συναϊρέσεως· π.χ. παῖς—παῖς· πάντι—ς (μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ—νι)=πᾶς (κατ' ἀντέκτασιν).

Συνηρημένα ἢ περισπώμενα ὀνόματα

Περισπώμενα ὀνόματα ἔχουν ὅλοι αἱ κλίσεις, προέρχονται δὲ ὅλα σχεδὸν ἐκ συναϊρέσεως. Συναϊρέσεις δὲ λέγεται ἡ συγχώνευσις δύο φωνηέντων εἰς ἓν ἢ μίαν δίφθογγον.

Πᾶσα ἐκ συναϊρέσεως προερχομένη συλλαβὴ εἶναι μακρὰ καὶ τονιζομένη περισπᾶται (1). Ἐὰν μὲν εἶναι παραλήγουσα, ἔφ' ὅσον τὸ ἐπιτρέπει ἡ λήγουσα, π. χ. ἀγαπῶμεν, ἀγαπῶντες, ἀλλά,... ἀγαπῶντων· ἂν δὲ τονίζεται ἡ λήγουσα τότε παντοῦ δέχεται περισπωμένην.

π. χ. ἡ γῆ, τῆς γῆς, τῆ γῆ, τὴν γῆν, ἡ γαλῆ, τῆς γαλῆς,... τὴν γαλῆν, αἱ γαλαῖ, τῶν γαλῶν,... τὰς γαλαῖς, ἡ ἀργυρᾶ, τὴν ἀργυρᾶν, αἱ ἀργυραῖ, τὰς ἀργυραῖς... κτλ.

Α' κλίσεως (συνηρημένα) περισπώμενα εἶναι :

1) *᾽Ωρισμένα τινὰ κύρια ὀνόματα*

π. χ. Ἄθηνᾶ (—άα), Ναυσικᾶ (—άα), Ἐρμιῆς (—έας), Ἀπελλῆς (—έας) Θαλῆς (—έας) καὶ μερικὰ ἄλλα σπανίως συναντώμενα.

3) *Μερικὰ ὀνόματα δένδρων* ὅπως εἶναι π.χ., ἄμυγδαλῆ (—έα), συκῆ (—έα), ροδῆ (—έα) (2).

3) *Μερικὰ ὀνόματα ζώων, δερμάτων ζώων καὶ νομισμάτων* π. χ. γαλῆ (—έα), λεοντῆ (3) (—έα), ἄλωπεκῆ (—έα)—μνᾶ (—άα) (4)... Οὕτω καὶ τὸ ὄνομα γῆ (—έα) (5).

1) Ἡ ἐκ συναϊρέσεως συλλαβὴ τονιζομένη τότε μόνον δέξεται, (σπανιωτάτη περίπτωση) ὅταν πρὸ τῆς συναϊρέσεως ἐτονίζετο τὸ β' τῶν συναϊρουμένων φωνηέντων· π.χ. (ὁ) *ἔστως*, (ἔστα—ὠς) τὸ καθεστα—ὄς=καθεστώς, (ὁ) *ἐνεσιώς* (ἐνεστα—ὠς)· τὸ (ἐνεστα—ὄς) ἐνεστώς.

2) Τὰ λοιπὰ ὀνόματα δένδρων εἰς —έα, εἶναι ἀσυναίρετα καὶ γράφονται μὲ—έα π.χ. μηλέα, ἀπιδέα, ῥοδακινέα.

3) *Λεοντῆ, ἄλωπεκῆ*, (ἐννοεῖται τὸ οὐσιαστικὸν δορᾶ=δέρμα). Αὐτὰ κυρίως ἦσαν ἐπίθετα, τὰ ὅποια οὐσιαστικοποιήθησαν, παραλειφθέντος τοῦ οὐσιαστικοῦ *δορᾶ*.

4) Ἡ *μνᾶ* δὲν ἦτο ἰδιαίτερον νόμισμα τῶν ἀρχαίων, ὅπως κοινῶς νομίζεται, ἀλλὰ *ποσότης* νομισμάτων ἐξ *εκατὸν δραχμῶν*.

5) Τὸ *γῆ* ἔχει καὶ τύπον (ἡ) *γαῖα* κλινόμενον κανονικῶς κατὰ τὴν α' κλίσιν· πληθυντικός : αἱ γαῖαι, τῶν γαιῶν κ.τ.λ.

4) Όλα τὰ θηλυκὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς ἦ ἢ ᾶ καὶ ἔχουν τὸ τονιζόμενον ἐπὶ τῆς ληγούσης ἀρσενικὸν εἰς—οῦς, τὸ δὲ οὐδέτερον εἰς—οῦν.

Εἶναι δὲ αὐτά, ὅπως καὶ τὰ ἀρσενικά των, τὰ ἔχοντα τὴν ιδιότητα μεταλλῶν ἢ χρωμάτων τινῶν· π. χ. ἡ χρυσῆ (ὁ χρυσοῦς, τὸ χρυσοῦν), χαλκῆ (ὁ χαλκοῦς, τὸ χαλκοῦν), ἀργυρᾶ (ὁ ἀργυροῦς, τὸ ἀργυροῦν), σιδηρᾶ (ὁ σιδηροῦς, τὸ σιδηροῦν), πορφυρᾶ (1) (ὁ πορφυροῦς, τὸ πορφυροῦν)—ἢ κυανῆ (ὁ κυανοῦς, τὸ κυανοῦν) κτλ.

5) Γενικῶς ὅλα τὰ λήγοντα εἰς—πλή (—όη).
π.χ. (ἀπλό-η) ἀπλή, διπλή, τριπλή, πολλαπλή... κτλ.

Τούτων τὰ ἀρσενικά εἰς—οῦς καὶ τὰ οὐδέτερα εἰς—οῦν εἶναι συνηρημένα β' κλίσεως.

Β' κλίσεως συνηρημένα

Εἶναι :

1) Όλα τὰ ἐπίθετα τὰ ὁποῖα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ λήγουν εἰς—οῦς, εἰς δὲ τὸ οὐδέτερον εἰς—οῦν καὶ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης (2).

π.χ. ὁ χρυσοῦς (τὸ χρυσοῦν), ὁ ἀργυροῦς, ὁ χαλκοῦς, ὁ σιδηροῦς, ὁ ἀπλοῦς, ὁ διπλοῦς, ὁ τριπλοῦς—τὸ ἀργυροῦν, τὸ χαλκοῦν τὸ σιδηροῦν, τὸ ἀπλοῦν κτλ.

2) Τὰ ἀπλᾶ ἐν χρήσει οὐσιαστικά : τὸ ὄστον (—έον), ὁ νοῦς (νό-ος), ὁ πλοῦς (πλό-ος) καὶ ροῦς (ρό-ος) (3).

Όλα δὲ τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ —νοῦς, —πνοῦς, —πλοῦς, —ροῦς, καὶ —χροῦς εἶναι συνηρημένα παροξύτονα· π.χ. εὔνοος, δύσνοος, ἄπνοος, εὔπλοος, διάπλοος· εὔροος, ἄχροος κτλ.

1) Όχι ὁμοίως καὶ τὸ ἐρευθρά, τὸ ὁποῖον θέλει ὀξεῖαν, διότι ἔχει τὸ ἀρσενικὸν εἰς—ός (ὄχι—οῦς) ἀσυναίρετον, ὅπως (φαιδρός) φαιδρά, (καθαρός) καθαρά· κακῶς γράφεται ὑπό τινων μὲ περισπωμένην.

2) Εἶναι δὲ καὶ αὐτά, τὰ σημαίνοντα ιδιότητα μεταλλῶν καὶ χρωμάτων.

3) Εἰς τὴν ἀρχαίαν ὑπάρχουν καὶ μερικά ἄλλα, π.χ. κανοῦν (κάνεον=οῦν=κάνιστρον) καὶ τινὰ ἄλλα ἀσυνήθη ἐντελεῶς.

Ἡ ὀνομαστική τοῦ πληθυντικοῦ τούτων, ὅσων ἢ παραλήγουσα εἶναι μακρά, *περισπᾶται* (1). (ἄν καὶ ἡ κατάληξις *οι* εἶναι ἐπίσης μακρά, ὡς ἐκ συναιρέσεως προερχομένη).
π.χ. εὖνοι (εὖνο-οι), εὖπλοι (εὖπλο-οι), εὖροι (εὖρο οι).

Γ' κλίσεως συνηρημένα εἶναι:

1) *Τὰ κύρια ὀνόματα ἀνδρῶν τὰ λήγοντα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν εἰς —φῶν καὶ —κλῆς* (2).

π.χ. Ξενοφῶν (Ξενοφάων), Χαιρεφῶν (—φάων), Ἀντιφῶν (—φάων).—Σοφοκλῆς (-κλέης) Περικλῆς, Θεμιστοκλῆς, Ἀνδροκλῆς, κτλ. οὕτω καὶ Ποσειδῶν (Ποσειδάων).

2) *Οἱ ἐνεσιῶτες τῶν μετοχῶν τῶν ἐνεργητικῶν περισπωμένων ρημάτων* (εἰς τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον γένος).

π.χ. ὁ ἀγαπῶν (—άων), τὸ ἀγαπῶν (άον), ὁ γελῶν (—άων), τὸ γελῶν (—άον).—ὁ ὀμιλῶν (—έων), τὸ ὀμιλοῦν (—έον), ὁ κινῶν, τὸ κινῶν κ.τ.λ.—ὁ δηλῶν (—όων), τὸ δηλοῦν (—όον), ὁ ἀνακοινῶν (—όων), τὸ ἀνακοινῶν ... κτλ.

Ὁρθογραφία περισπωμένων ρημάτων (3)

Τὰ ρήματα διὰ τὸν τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης περισπῶνται. π.χ. ἀγαπῶ, ἀγαπᾶς, ἀγαπᾷ, (τὸ) ἀγαπᾶν, (ὁ, τὸ) ἀγαπῶν· γελῶ, νικῶ, φοιτῶ (—ᾶς, ᾶ, ᾶν, ῶν)... ὀμιλῶ, ὀμιλεῖς, ὀμιλεῖ, τὸ ὀμιλεῖν (ἀπαρέμφ.), ὁ ὀμιλῶν, τὸ ὀμιλοῦν... ἀξιῶ, ἀξιοῖς, ἀξιοῖ, δηλῶ, δηλοῖς, δηλοῖ, (τὸ) δηλοῦν, (ὁ) δηλῶν κτλ.

Περὶ τοῦ τονισμοῦ τῶν μετοχῶν

Ἐκ τῶν μετοχῶν τῶν τονιζομένων ἐπὶ τῆς ληγούσης περισπῶνται μόνον οἱ ἐνεσιῶτες τῶν περισπωμένων ρημάτων.

1) Κατ' ἐξάρεσιν εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν τὸ *οι* λαμβάνεται ὡς βραχύ, καίτοι φαίνεται ὅτι προέρχεται ἐκ συναιρέσεως καὶ ἔπρεπε διὰ τοῦτο νὰ ἦτο μακρόν, ἀλλὰ μᾶλλον δὲν ἔγινε συναιρέσις, ἀλλ' ἔκπτωσις τοῦ χαρακτῆρος *ο* (ἀπλ(ο)οῖ). ἀρχαιότεροι τύποι εἶναι καὶ εὖπλοες, εὖνοες κτλ. κατὰ τὴν γ' κλίσειν.

2) Διότι προήλθον ἐκ συναιρέσεως (—φάων=ῶν καὶ—κλέης=κλῆς).

3) Εἶναι περισπώμενα ὡς προερχόμενα καὶ ταῦτα ἐκ συναιρέσεως

των· π.χ. ὁ, (τὸ) ἀγαπῶν(·άων), ὁ τιμῶν, ὁ γελῶν, ὁ φοιτῶν· ὁ ὀμιλῶν (·έων) ὁ κινῶν, τὸ ὀμιλοῦν, τὸ κινεῖν (έ-ον)· ὁ δηλῶν (·όων) τὸ δηλοῦν (·ό-ον) κτλ.

Ὅλοι οἱ ἄλλοι χρόνοι τῆς μετοχῆς, οἱ τονιζόμενοι ἐπὶ τῆς ληγουσῆς **δξύνονται**· π.χ. (ὁ) ἰδῶν, εἰπῶν, ἔλθῶν, φυγῶν, πιῶν... στάς, ὑποστάς, ἀποδράς, δούς, γνούς... γραφεῖς, σταλείς, ριφθείς... κτλ. (ἀόριστοι ἐνεργητικοὶ καὶ παθητικοί)· ὁ λελυκώς, καθεστώς, (1), ἐνεστώς... (ἐνεργ. παρακείμε·) (ὁ) ὦν (2), (ὁ) διδούς, ἀφιείς... κτλ. (ἐνεστιῶτες εἰς—μι ρημάτων).

Τὰ οὐδέτερα τῶν μετοχῶν τῶν περισπωμένων ρημάτων τῆς α' συζυγίας (3) γράφονται μὲ — ὦν· π.χ. τὸ φοιτῶν (—άων), τὸ τιμῶν (—άων), τὸ ἀγαπῶν (—άων).

Γενικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν συνηρημένων ὀνομάτων.

Τὰ συνηρημένα ὀνόματα ὄλων τῶν κλίσεων (ἀρσενικά, θηλυκὰ καὶ οὐδέτερα) **ἐὰν εἰς ὄλας ἐν γένει τὰς πτώσεις τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγουσῆς περισπῶνται παντοῦ.**

Προβλ. τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα ἐπὶ τῶν συνηρ. ὀνομάτων.

Τὰ θηλυκὰ τῶν μετοχῶν τῶν ἐνεργητικῶν περισπωμένων ρημάτων εἶναι περισπώμενα τῆς α' κλίσεως, λόγῳ τῆς καταλήξεως των (—α) καὶ τονίζονται ἐπὶ τῆς παραληγουσῆς· **περισπῶνται δὲ μόνον ἐφ' ὅσον τὸ ἐπιτρέπει ἡ λήγουσά των** (ὅταν δηλ. αὐτὴ εἶναι βραχεῖα, ἐνῶ ὅταν εἶναι μακρὰ δξύνεται)· π.χ. ἡ ἀγαπῶσα .. τῆς ἀγαπώσης, τὴν ἀγαπῶσαν· αἱ ἀγαπῶσαι... τὰς ἀγαπώσας κτλ.

1) Τὸ καθεστώς πρέπει νὰ γράφεται μὲ —ὼς καὶ ὄχι—ὄς (ἐν καὶ οὐδέτερον) ὡς προερχόμενον ἐκ συναιρέσεως, δίχως ὅμως καὶ νὰ περισπᾶται, διότι τονίζεται τὸ β' ἐκ τῶν συναιρουμένων φωνηέντων, σχηματίζεται δὲ κατὰ διπλοῦν τύπον εἰς τὸν παρακείμενον τῆς μετοχῆς.

π.χ. ὁ (καθ)έστηκώς, ἡ ἐστηκυῖα, τὸ ἐστηκός
ἢ ὁ ἐστώς (—αώς), ἡ ἐστῶσα, τὸ ἐσταὸς—ὼς.

2) Ἐνεστιῶς τοῦ εἰμί· οὐδέτερον τὸ ὄν.

3) Τῶν λοιπῶν δύο συζυγιῶν τὸ οὐδέτερον τῆς μετοχῆς λήγει εἰς —οῦν π.χ. τὸ ποιεῖν, τὸ δηλοῦν· τὸ δὲ θηλυκὸν τούτων εἰς—οῦσα· ἐνῶ τῆς α' εἰς —ῶσα.

Τὰ ἐν χρήσει ἀττικόκλιτα (¹)

Ἐξ αὐτῶν διειρηθήσαν εἰς ἡμᾶς μόνον μερικά, ὅπως π.χ. **ὑπόχρεως** (²), **ἀπόχρεως** καὶ τὰ **Ἄθως** καὶ **Κῶς**· τὰ λοιπὰ ἔγιναν ὅλα ὁμαλὰ εἰς—**ος**· π. χ.

ὁ νεῶς, (=ναός), ἔγινε ὁ ναός (³)· ὁ λεῶς (=λαός), ἔγινε λαός· τὸ ἀνώγειον (⁴) ἔγινε ἀνώγειον καὶ καθ' ἑξῆς.

Τὰ ἀττικόκλιτα διατηροῦν τὸ—**ω** τῆς καταλήξεως εἰς ὅλας ἐν γένει τὰς πτώσεις· π.χ. ὁ Ἄθως, τοῦ Ἄθω, τὸν Ἄθων κλπ.

Σημασία τῶν καταλήξεων κατὰ τὴν ὀρθογραφίαν

Ἐκάστην λέξιν χωρίζομεν εἰς δύο : εἰς τὸ **θέμα** (ἢ τὴν ρίζαν) καὶ εἰς τὴν **κατάληξιν**. **Θέμα** λέγομεν τὸ ἀμετάβλητον μέρος τῶν λέξεων. **Κατάληξιν** τὸ μεταβλητόν.

Διὰ τὴν γράφωμεν ὀρθῶς μίαν λέξιν εἶναι ἀπαραίτητος ἀνάγκη τὴν γινώσκωμεν καλῶς, πλὴν τοῦ θέματος, καὶ τὴν ἰδιαιτέραν **κατάληξιν** ἐκάστης πτώσεως.

Τὸ θέμα τῶν ὀνομάτων τῆς α' καὶ β' κλίσεως εὐρίσκομεν ἀπὸ τὴν **ὀνομαστικὴν** τοῦ ἐνικοῦ, ἐὰν ἀφαιρέσωμεν τὴν κατάληξιν· π. χ. **ταμί-ας**, **ὄρ-α**, **κῆπ-ος** **δῶρ-ον** κτλ.

Τὸ θέμα ὅμως τῶν ὀνομάτων τῆς γ' κλίσεως δὲν εὐρίσκομεν ἀπὸ τὴν **ὀνομαστικὴν**, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν **γενικὴν** τοῦ ἐνικοῦ, ἐὰν ἀφαιρέσωμεν τὴν κατάληξιν —**ος** (ἢ—**ως**)· π.χ. τοῦ **κόρακ-ος**, τῆς **πόλε-ως** κλπ.

Εἰς τὰς συνηρημένας λέξεις τὸ θέμα εὐρίσκεται ἀπὸ τὸν ἀσυναίρετον τύπον· οὕτω π. χ.

1) Οὕτω λέγονται τὰ εἰς —**ως** ἀντὶ —**ος**, δευτερόκλιτα.

2) Τὰ σύνθετα τὰ ἔχοντα ὡς α' συνθετικὸν τὸ χρέος γράφονται μὲ —**ω** διότι παράγονται ἀπὸ τὸν ἀρχαῖον τύπον τῆς ἀττικῆς β' κλίσεως χρέως, διὰ τοῦτο : χρεωκόπος, χρεωκοπία, χρεωλύσιον κλπ. Ἐκ παραλήλου ὁμοῦς ὑπάρχει καὶ γραφὴ μὲ **ο**.

3) Διὰ τὸν ἄνω λόγον τὸ νεωκόρος, λεωφόρος, γράφονται μὲ **ω** εἰς τὸ α' συνθετικὸν των λεω—**νεω**—.

4) Τὸ ἀνώγειον ἔγινε ἀνώγειον (μὲ—**γει**) ὅπως ὅλα ὅσα ἔχουν β' συνθετικὸν τὸ γῆ π. χ. ἰσόγειον, ὑπόγειον κλπ.

τὸ θέμα τοῦ ἀγαπῶ (ἀγαπά-ω), ἐρωτῶ (ἐρωτά-ω), γελῶ (γελά-ω) κτλ. εἶναι : **ἀγαπά-**, **ἐρωτά-**, **γελά-**, τὸ θέμα τοῦ ὀμιλῶ (ὀμιλέ-ω), κινῶ (κινέ-ω) κτλ. εἶναι **ὀμιλέ-**, **κινέ-** κτλ. τὸ θέμα τοῦ ἀνακοινῶ (ἀνακοινό - ω), δηλῶ (δηλό-ω) κτλ. εἶναι **δηλό - ἀνακοινό** - καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Περὶ τῆς ὀρθογραφίας τῶν δυσκολωτέρων καταλήξεων

Ἡ κατάληξις —ων τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ ὄλων τῶν κλίσεων καὶ ὄλων τῶν γενῶν γενικῶς γράφεται μὲ ω. π. χ. τῶν κήπων, τῶν ἀνθρώπων, τῶν νήσων, τῶν χωρῶν, τῶν ρητόρων κτλ.

Ἡ κατάληξις —ος καὶ —ον τῆς ὀνομαστικῆς καὶ τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ἐνικοῦ τῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων γράφεται πάντοτε μὲ ο' π. χ. ὁ κῆπος, τὸν κῆπον, ὁ ἀνθρωπος, τὸν ἀνθρωπον, ἡ νῆσος, τὴν νῆσον κτλ.

Ἡ δοτικὴ τοῦ ἐνικοῦ τῶν δευτεροκλίτων τελειώνει εἰς —ω' π. χ. τῷ ἀνθρώπῳ, τῷ κήπῳ, τῇ νήσῳ κτλ. **τοῦ δὲ πληθυντικοῦ** εἰς —οις' π. χ. τοῖς κήποις, τοῖς ἀνθρώποις, ταῖς νήσοις κτλ.

Ἡ κατάληξις τῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς τοῦ πληθυντικοῦ τῶν δευτεροκλίτων γράφεται πάντοτε μὲ **οι** π. χ. οἱ ἀνθρωποι, κῆποι κτλ.

Ἡ κατάληξις (η, ης, ην) τῶν ὀνομάτων τῆς α' κλίσεως γράφεται πάντοτε μὲ **η'** π. χ. ὀλίγη, ὀλίγης, ὀλίγην, δραχμή, δραχμήν, πηγῆ, πηγῆν, μαθητής, μαθητήν, ποιητής, ποιητήν κτλ.

Ἡ δοτικὴ τοῦ ἐνικοῦ τῶν πρωτοκλίτων ὀνομάτων λήγει εἰς —α ἢ **η** μὲ ὑπογεγραμμένην' π. χ. τῇ χώρᾳ, τῷ μαθητῇ... κτλ.

Ἡ ὀνομαστικὴ καὶ κλητικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν πρωτοκλίτων λήγει καὶ γράφεται πάντοτε μὲ **αι'** π. χ. αἱ χώραι, οἱ μαθηταί, οἱ ταμίαι κλπ.

Ἡ δὲ δοτικὴ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι **αις** μὲ **αι'** π. χ. ταῖς χώραις, τοῖς μαθηταῖς κτλ.

Περὶ τοῦ ὀρθοῦ τενισμοῦ καὶ τῆς ὀρθογραφίας
τῶν καταλήξεων τῆς γ' κλίσεως (1)

Ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων ἔχει πολλὰς καὶ διαφόρους καταλήξεις· δυνατὸν δὲ νὰ λήγη εἰς ἓνα ἓκ τῶν συμφώνων : **ν, ρ, ζ, ξ, ψ, ἦ** καὶ εἰς τὰ φωνήεντα **α, ι, υ** καὶ **ω**.

Γενική : Ἡ κατάληξις τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ γράφεται κανονικῶς μὲ —**ος**· π.χ. ἀνὴρ, ἀνδρός, χεῖρ, χειρός, χειμῶν, χειμῶνος, θέμα, θέματος, οὔτω : τοῦ χαρακτηῖρος, παρθενῶνος, κτλ.

Ἄλλὰ εἰς ὠρισμένα ὀνόματα (τάξεις ὀνομάτων) ἢ κατάληξις —**ος** τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ γράφεται μὲ **ω** (—**ως**).

Μὲ —**ως** δὲ ἔχουν τὴν γενικὴν αἱ ἐξῆς τάξεις ὀνομάτων :

1) **Τὰ λήγοντα εἰς —ις γενική—εως φωνηεντόληκτα** (2) **οὐσιαστικά**· π.χ. λέξις (λέξεως), κίνησις (κινήσεως), τάξις (τάξε-ως), πόλ-ις (πόλε-ως), κρίσις (κρίσε-ως), πρύτανις (πρυτάνεως), πίστις (πίστεως), πράξις (πράξεως), ἀνάπτυξις (ἀναπτύξεως) κτλ.

2) **Τὰ λήγοντα εἰς—εὺς (γενική-εως) ὀνόματα**.
π.χ. δρομεὺς (δρομέως), βασιλεὺς (βασιλέ-ως), ἱερεὺς (ιερέως), γραμματεὺς (γραμματέ-ως), τομεὺς (τομέ-ως) κτλ.

3) **Τὰ εἰς υς οὐσιαστικά ὀνόματα πῆχυς, πέλεκυς, πρέ-**

1) Ἡ γ' κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν αἱ καταλήξεις δὲ τῶν τριτοκλίτων εἶναι :

Ἐνικός ἀριθ.	Πληθυντικός	
Ὄνομ. —ς, ξ, ψ, ν, ρ	—ες	Αἱ ἀρχικαὶ αὐταὶ καταλήξεις πάσχουν
Γεν. —ος, ἦ —ως	—ων	μεταβολὰς τινὰς εἰς ὠρισμένας κατηγο-
Δοτ. —ι	—σι	ρίας ὀνομάτων τῆς γ' κλίσεως, ἀναλό-
Αἰτ. —α (ἦ—ν)	—ας	γως τοῦ χαρακτηῖρος τῶν. Χωρίζον-
Κλητ. ὁμοία μὲ τὸ θέμα	—ες	ται δὲ ταῦτα εἰς πολλὰς κατηγορίας.

2) Φωνηεντόληκτα λέγονται τὰ ἔχοντα χαρακτηῖρα φωνήεν. Χαρακτήρ δὲ λέγεται τὸ τελευταῖον γράμμα τοῦ θέματος. π.χ. κόραξ χαρακτηρ-κ· ἐκ τοῦ θέματος κόρακ· πόλις, χαρακτηρ-ε· ἐκ τοῦ θέμ. (πόλε)

σβυς (1) και *ἄστυ* γενική: *πήχεως*, *πελέκεως*, *πρέσβεως*, *ἄστειως* (2),

Και γενικῶς ὅλα τὰ οὐσιαστικά τῆς γ' κλίσεως τὰ λήγοντα εἰς τὴν γενικήν εἰς —*εως*, τὸ κόμμι, τοῦ *κόμμεως*, τὸ σίναπι, σινά-*πεως*, ἡ *τίγρις*, *τίγρειως* (ἀλλὰ καὶ *τίγριδος* καὶ *τίγριος*) κτλ.

Ἐνῶ τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα (3) τὰ λήγοντα εἰς τὴν γενικήν εἰς—*εος* ἔχουν τὴν κατάληξιν—*εος* μὲ *ο*.
π.χ. ὁ *βαθύς* (ἐπίθετον) τοῦ *βαθέος*, (*βραχὺς*) *βραχέος*, ὁ *ταχύς*, τοῦ *ταχέος*, ὁ *γλυκὺς*, τοῦ *γλυκέος* κτλ.

Εἰς τὰ τοιαῦτα ὀνόματα τῶν ὁποίων ἡ γενική λήγει εἰς—*ως* τονίζεται ἡ προπαραλήγουσα καίτοι ἡ λήγουσα εἶναι μακρὰ παρὰ τὸν κανόνα (4).

Δοτική :

Ἡ ἀρχική κατάληξις τῆς δοτικῆς τοῦ ἐνικοῦ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων εἶναι τὸ *ι*· ἀλλὰ τοῦτο γίνεται εἰς ὠρισμένα ὀνόματα *ει* ἐκ συναιρέσεως μὲ τὸν χαρακτηῖρα.

Μὲ *ει* (5) γράφεται·

Εἰς ὅλα τὰ ὀνόματα τῶν ὁποίων ἡ γενική λήγει εἰς —*εως* ἢ —*ους*· π.χ. (τῆς *πόλεως*), τῆ *πόλει* (*πόλε ι*), τῆς *τάξεως* τῆ *τάξει* (-*ε ι*), τῆς *περιπτώσεως*. τῆ *περιπτώσει* κτλ. καὶ ἐὰν τονίζεται περισπᾶται· π.χ. τῷ *βασιλεῖ* (-*έ ι*), τῷ *γραμματεῖ*, *ιερεῖ* κτλ.

1) Ἡ λέξις *πρέσβυς* εἰς τὴν ἀρχαίαν σημαίνει γέρον, *πρεσβύτες*· ἡ λ. *πρέσβυς* μὲ τὴν διπλωματικὴν τῆς σημασίαν (=πρεσβευτής) δὲν εἶναι τόσον ὀρθή· ὀρθότερον εἶναι νὰ λέγεται *πρεσβευτής*· μόνον δὲ ὁ πληθυντικὸς τοῦ *πρεσβευτής* κλίνεται κατὰ τὴν γ' κλίσιν: οἱ *πρέσβεις*, τῶν *πρέσβεων* κλπ.

2) Τὸ *ἄστυ* ὀρθότερον γράφεται καὶ μὲ—*ος* (*ἄστειος*) διότι ἀρχικὸς τύπος εἶναι *ἄστυος*, ἀλλ' ἐπεκράτησεν *ἄστειως*.

3) Εἶναι δὲ αὐτὰ τὰ —*ύς* (θηλ.—*εῖα*, οὐδέτερον ὃ) ἐπίθετα· π.χ. *βαθύς*, *ταχύς*, *γλυκὺς* κλπ.

4) Διότι προῆλθον *κατ' ἀντιμεταχώρησιν* (=ἐναλλαγὴν τοῦ χρόνου δύο ἐπαλλήλων φωνηέντων)· ἀρχικοὶ τύποι αὐτῶν ἦσαν *πόλη-ος*, καὶ *κατόπιν πόλεως*.

5) Διότι συνητήθη τὸ φωνῆεν—*ε* τοῦ θέματος μετὰ τῆς καταλήξεως—*ι* καὶ ἔγινε συναίρεσις κανονικῶς αὐτῶν εἰς—*ει*. Τοιοῦτοτρόπος ἔγινε καὶ τὸ —*εις* τοῦ πληθυντικοῦ, διότι συνητήθη τὸ —*ε* τοῦ θέματος μὲ τὰς καταλήξεις —*εσ* (ὀνομαστικῆς) καὶ —*ας* (αἰτιατικῆς).

ἔχοντα τὴν γενικὴν εἰς—ους ὀνόματα εἶναι τὰ ἑξῆς :

α) *Τὰ οὐδέτερα τριτόκλιτα τὰ λήγοντα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν εἰς ος* (τὸ ἄνθος, τοῦ ἄνθους, τὸ δάσος, δάσους...) π.χ. τῷ ἄνθει (·ε-ι), δάσει, τῷ μήκει, πλάτει (μῆκος-ους, πλάτος-ους).

Τὰ σιγμόληκτα ἐπίθετα τὰ λήγοντα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἄρσ. καὶ θηλυκοῦ εἰς—ῆς (ἀληθῆς-οῦς, εὐγενῆς-οῦς, δυσχερῆς οῦς κτλ.) π.χ. τῷ, τῆ : ἀληθεῖ (έ-ι), εὐγενεῖ, δυσχερεῖ (έ-ι) κτλ.

γ) *Τὰ κύρια ὀνόματα τὰ λήγοντα εἰς* : —κλής, —κράτης, —γένης, —μήδης, —σθένης, —φάνης, —τέλης, —μένης, —χάρης (¹) π.χ. τῷ Περικλεῖ (-έ-ι) Σοφοκλεῖ, Σωκράτει, Διογένει, Ἀρχιμήδει, Δημοσθένει, Ἀριστοφάνει, Ἀριστοτέλει, Ἀριστομένει, Θεοχάρει κτλ.ᶜ

Αἰτιατικὴ

Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ ἑνικοῦ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων λήγει εἰς —α βραχύ· π.χ. τὸν χαρακτηῖρα, τὸν χειμῶνα, τὸν τιμῶντα, τὸν ὀμιλοῦντα κτλ.

Εἰς ν σχηματίζουν τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἑνικοῦ τὰ εἰς—ις καὶ —υς γενικὴ —εως (οὐσιαστικὰ καὶ ἐπίθετα)· π.χ. τὴν πόλιν, τὴν τάξιν, τὸν πῆχυν, τὸν ταχὺν κτλ.

Καὶ τὰ παροξύτονα ὀδοντοφωνόληκτα (²) π.χ. ὁ Πάρις (θ. Παριδ-) τὸν Πάριν, ἡ Θέτις, τὴν Θέτιν, ἡ χάρις (θ. χάρις-) αἰτιατικὴν τὴν χάριν(³) κτλ. Ἐνῶ ὅσα ἔξ' αὐτῶν τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης σχηματίζουν τὴν αἰτιατικὴν εἰς α· π.χ. ἡ ἔφημερίς, τὴν ἔφημερίδα, ἡ δεσποινίς, τὴν δεσποινίδα, ἡ ἐλπὶς τὴν ἐλπίδα... κτλ.

1) Διότι εἶναι καὶ αὐτὰ σιγμόληκτα (ἔχουν δηλ. χαρακτηῖρα—σ) καὶ ὑπάγονται εἰς τὰς αὐτὰς μεταβολάς, ὅπως καὶ τῶν λοιπῶν σιγμολήκτων, αἱ καταλήξεις των.

2) *Παροξύτονα ὀδοντοφωνόληκτα*—τὰ ἔχοντα χαρακτηῖρα τ, θ, θ' καὶ μὴ τονιζόμενα ἐπὶ τῆς ληγούσης.

3) Εἰς τὴν ἀπλὴν καθαρεύουσαν ἐπεκράτησε νὰ σχηματίζονται ὅλα γενικῶς τὰ ὀδοντοφωνόληκτα εἰς α κατ' ὄναλογίαν πρὸς τὰ λοιπὰ δξύτονα· εἰς τὴν αὐστηρὰν ὁμοῦς καθαρεύουσαν τοῦτο εἶναι σφάλμα· π.χ. ἀρχαῖος τύπ. τοῦ ὄρνιθα εἶναι ὄρνιν, τὴν Ἀρτέμιδα εἶναι Ἀρτεμιν, τοῦ νεάνιδα εἶναι νεᾶνιν, τοῦ ἔριδα εἶναι ἔριν κ.ὄ.κ.

Ἡ κατάληξις α τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ἐνικοῦ (συναιρεῖται) εἰς—
ἦ (-έα) εἰς τὰ σιγμόληκτα ὀνόματα τῆς γ' κλίσεως τὰ λήγοντα
εἰς τὴν ὄνομ. τοῦ ἐνικοῦ εἰς—ῆς (ἄρσ—θηλυκ) καὶ οὐδέτερα
εἰς —ες.

π.χ. ὁ, ἡ συμπαθῆς, τὸν συμπαθῆ (-έα), ὁ ἀτυχῆς, τὸν
ἀτυχῆ καὶ καθ' ἑξῆς :

Κλητική :

Ἡ κλητικὴ τῶν τριτοκλίτων εἶναι ὁμοία μὲ τὸ θέμα, κανο-
νικῶς· π.χ. ὁ γέρον (θ. γέρον), ὃ γέρον, ὁ ρήτωρ, ὃ ρῆτορ (θ.
ρήτορ)· ἐξαιροῦνται καὶ εἶναι ὅμοιοι μὲ τὴν ὀνομαστικὴν :

α) Αἱ κλητικαὶ τῶν μετοχῶν π.χ. ὁ λέγων, ὃ λέγων, ὁ τρέ-
χων, ὃ τρέχων καὶ β) ἐκ τῶν ὑγρολήκτων καὶ ἐρρινολήκτων
τὰ δέξυτονα (=τὰ τονιζόμενα δηλ. ἐπὶ τῆς ληγουσης)· π.χ. ὁ
κανών, τοῦ κανόνος, ὃ κανών· ἡ χελιδών, τῆς χελιδόνος (θ. χελι-
δόν-), ὃ χελιδών κτλ.

Αἱ πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ τῶν τριτοκλίτων κατὰ τὴν ὀρθο-
γραφίαν εἶναι ὀλιγώτερον δυσχερεῖς.

Ἡ κατάληξις —ες τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν τῆς ὀνομα-
στικῆς τοῦ πληθυντικοῦ γίνεται—εις (ἐκ συναιρέσεως), εἰς τὰ
ὀνόματα τῶν ὁποίων καὶ ἡ δοτικὴ τοῦ ἐνικοῦ γράφεται μὲ εἰ.
π.χ. αἱ πόλεις (ε-ες), οἱ πήχεις, οἱ πελέκεις, αἱ τάξεις, οἱ ἱερεῖς,
ἄληθεῖς, εὐγενεῖς, δυστυχεῖς κτλ.

Ἡ δὲ κατάληξις—α τῆς ὀνομαστικῆς (καὶ ἐπομένως καὶ τῆς
αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς) τοῦ πληθυντικοῦ τῶν οὐδετέρων τῆς γ'
κλίσεως ἐκ συναιρέσεως μὲ τὸν χαρακτῆρα ε (-εα) γίνεται ἠ.
π.χ. τὰ δάσσα) δάση, τὰ (πλάτεια) πλάτη, τὰ μήκη, τὰ ἄνθη,
τὰ κράτη, τὰ χεῖλη, τὰ ἄστη (-εα) τὰ ἄληθη, τὰ εὐτυχῆ, τὰ
δυστυχῆ (-έα), κλπ.

Ἡ γενικὴ τοῦ πληθυντικοῦ ὄλων τῶν γενῶν, ὅπως καὶ
ὄλων γενικῶς τῶν κλίσεων, σχηματίζεται ἐὰν εἰς τὸ θέμα τοῦ
ὀνόματος προσθέσωμεν τὴν κατάληξιν—ων.

π.χ. τῶν Ἑλλήν-ων, τῶν κηρύκων, τῶν γιγάντ-ων, τῶν δασ-ῶν,
τῶν χειλέ-ων, τῶν ἀνθέ-ων κλπ.

Ἡ δοτικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν τριτοκλίτων σχηματίζεται
ἐὰν εἰς τὸ θέμα προσθέσωμεν τὴν κατάληξιν —σι.

π.χ. τοῖς χαρακτῆρ-σι. τοῖς ρήτορ-σι κλπ.

Εἰς ὄρισμένες κατηγορίας ὀνομάτων μετὰ τὴν προσθήκην τῆς καταλήξεως—*σι* γίνεται ἡ λεγομένη *ἀντέκτασις*· δηλαδή μετατροπὴ τοῦ πρὸ τοῦ χαρακτηῆρος βραχέος φωνηέντος εἰς *μακρόν*, κατόπιν ἀποβολῆς τοῦ χαρακτηῆρος, ὅταν τύχη χαρακτηρ *ντ*. Διὰ τοῦτο καὶ περισπᾶται ἡ παραλήγουσα εἰς αὐτά, ἐνῶ εἰς τὰ λοιπὰ ὀξύνεται· π.χ. τοῖς *πᾶσι*, (*πάντ-σι*)—*ἀνδριᾶσι* (ἐκ τοῦ *ἀνδριάντ-σι*) μὲ περισπωμένην· ἐνῶ τοῖς ἀδράσι, (*ταῖς*) *ἐβδομάσι*, (*ταῖς*) *λαμπάσι* (ἢ *λαμπὰς*) *κανονικῶς* μὲ ὀξεῖαν κλπ.

Ὅρθογραφικαὶ μεταβολαὶ κατὰ τὴν ἀντέκτασιν

Εἰς τὴν ἀντέκτασιν τὸ α βραχὺ γίνεται α μακρόν, τὸ ε καὶ τὸ ο γίνεται *ου*· π.χ. τοῖς *ἱμάντ-σι*, *ἱμᾶσι*, τοῖς *πάντ-σι*, *πᾶσι*, τοῖς *λυθέντ-σι*, *λυθεῖσι*, τοῖς *γέροντ-σι*, *γέρουσι* κλπ.

Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν τριτοκλίτων λήγει εἰς —*ας βραχὺ*, π.χ. τοὺς *σωτήρ-ας*, τοὺς *χειμῶν-ας*, τοὺς *ρήτορ-ας* κλπ. Κατὰ τὴν συναίρεσιν δὲ γίνεται—*εις*, εἰς ὅσα ὀνόματα καὶ ἡ ὀνομαστικὴ τῶν σχηματίζεται εἰς *εις* ἕνεκα συναίρεσσεως· π.χ. τὰς *πόλεας-πόλεις* (αἱ *πόλεις*), τὰς *τάξεις* (αἱ *τάξεις*), τὰς *λέξεις*, τὰς *κλίσεις* (αἱ *λέξεις*, αἱ *κλίσεις*) κλπ.

Ὅταν δὲ πρὸ τοῦ *ας* ὑπάρχη *ν* χαρακτηρ, τότε τὸ *ας* συναϊρεῖται μετὰ τοῦ *ν* εἰς (—*ύας*)—*υς* (1)· π.χ. τοὺς *ἰχθύ-ας*, *ἰχθύς*, τὰς *ὄφρ-ας*, *ὄφρ-υς*· οὕτω τὰς *ὄσφύ-ας*, *ὄσφ-υς* κλπ.

Ἡ κλητικὴ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι ὁμοία πάντοτε μὲ τὴν ὀνομαστικὴν· π.χ. ὧ *ἄνδρες* (οἱ *ἄνδρες*), ὧ *λέξεις* (αἱ *λέξεις*) κτλ.

Σιγμόληκτα ὀνόματα (2) τῆς γ' κλίσεως

Τὰ σιγμόληκτα μᾶς ἐνδιαφέρουν ἀπὸ ὀρθογραφικῆς ἀπό-

1) Ἐνῶ ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν (τῶν εἰς—*υς* γενικῆ—*ύος οὐσιαστικῶν*), μένει ἀσυναίρετος· π.χ. οἱ *ἰχθύ-ες*, οἱ *βότρυ-ες*, οἱ *στάχυ-ες*, αἱ *ἰσχύ-ες*. Τὰ δὲ *ἐπίθετα* εἰς—*υς* ἔχουν χαρακτηῆρα *ε* καὶ ἐπομένως ἔχουν κατάληξιν τῆς γενικῆς—*έος* ὄχι *ύος*· ὅπως π.χ. ὁ *ταχύς*, τοῦ *ταχέ-ος*, τῷ *ταχέ-ι-εῖ*, τὸν *ταχύ-ν*, ὧ *ταχύ*· οἱ *ταχέ-ες*—*εῖς*, τῶν *ταχέ-ων*, τοῖς *ταχέ-σι*, τοὺς *ταχέ-ας*—*εῖς*, ὧ *ταχέ-ες*—*εῖς*.

2) Σιγμόληκτα λέγονται τὰ ἔχοντα χαρακτηῆρα *σ*. Τὸ *σ* αὐτὸ τοῦ χα-

ψεως ἔνεκα τῆς μεταβολῆς τῶν ἀρχικῶν καταλήξεων εἰς αὐτά, λόγῳ τοῦ θέματός των.

Εἶναι δὲ αὐτά :

1. *Τὰ λήγοντα εἰς—ῆς (γενική—οῦς) τριγενῆ καὶ δικατάληκτα ἐπίθετα* π.χ. ὁ (ῆ) ἀληθῆς, τοῦ ἀληθοῦς, ὁ συνεπής, τοῦ—οῦς, συνήθης—ους κτλ.

2) *Τὰ εἰς—ος (γενική—ους) οὐδέτερα* π.χ. τὸ δάσος, μέρος, θάσρος, θέρος, γλεῦκος, ζεῦγος, κτλ. καὶ

3. *Ὅλα τὰ κύρια ὀνόματα τὰ λήγοντα εἰς κράτης, γένης, μῆδης, σθένης, φάνης, τέλης, μένης, χάρης καὶ κλῆς* π.χ. Σωκράτης, Διογένης, Περικλῆς κλπ.

Τὸ θέμα τῶν σιγμολήκτων ὀνομάτων λήγει εἰς—ες. Τοῦτο δὲν φαίνεται ἐξ ἀρχῆς, ἰλλ' ἀπετέλεσε τὴν βάσιν τῆς μεταβολῆς τῶν συνήθων καταλήξεων ἀπὸ τοῦ ἀρχικοῦ των τύπου π.χ. τὸ θέμα τῶν λέξεων : ἀληθῆς, εὐτυχῆς, γένος, ἄνθος, Σωκράτης, Ἀριστοτέλης, Ἀριστοφάνης, Ἀριστομένης, Ἀνδροκλῆς κλπ. εἶναι ἀληθέσ·, γένεσ·, ἄνθεσ·, Σώκρατεσ·, Ἀριστοτέλεσ·, Ἀριστόφανεσ· κτλ.

Μετὰ τὴν προσθήκην τῶν ὠρισμένων καταλήξεων εἰς τὸ ἀρχικὸν θέμα καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν ἔχομεν τὰς ἑξῆς ἰδιαιτέρας καταλήξεις εἰς τὰ σιγμόληκτα.

ἀρσενικά—θηλυκά εἰς—ῆς : (')

*Ἐνικὸς—Πληθυντικὸς

Ὀνομ.—ῆς —εῖς (ἑ·ες)

Γεν.—οῦς —ῶν

Δοτ.—εῖ —έσι

Αἰτ.—ῆ —εῖς

Κλητ.—ές —εῖς

οὐδέτερα εἰς ος :

*Ἐνικὸς—Πληθυντικὸς

Ὀν.—ος —ῆ (εα)

Γεν.—ους —ῶν (ῆ·έων)

Δοτ.—ει —εσι

Αἰτ.—ος —ῆ

Κλ.—ος —ῆ

ρακτῆρος ἀπεβλήθη διότι εὐρέθη μεταξὺ δύο φωνηέντων (τοῦ θεματικοῦ ε (σ) καὶ τοῦ φωνήεντος τῶν καταλήξεων) κατόπιν δέ, ὅπου συνηντήθησαν τὰ δύο αὐτὰ φωνήεντα συνηρέθησαν καὶ περισπῶνται ἔνεκα τῆς συναιρέσεώς των π.χ. ὁ ἀληθῆς (θέμα ἀληθέσ·), τοῦ ἀληθέσ·-ος, ἀληθέσ·-ος ἀληθοῦς, τῷ ἀληθέσ·-ι, ἀληθέ·-ι=εῖ, τὸν ἀληθέσ·-α, ἀληθέ·-α=ῆ, οἱ ἀληθέσ·ες, ἀληθέ·-ες=εῖς, ἀληθέσ·-ων, ἀληθέων=ῶν κτλ.

1) Μερικὰ ἐκ τῶν εἰς—ῆς γενική—οῦς σύνθετα, ἀναβιβάζουν τὸν τόνον ἀπὸ τὴν λήγουσαν εἰς τὴν παραλήγουσαν π.χ. συνήθης, φιλα-

Περὶ τῆς γραφῆς τῶν εἰς—ὡς καὶ—ὠ (γεν.—οῦς) ὀνομάτων.

Εἰς —οῦς, ὡς τὰ σιγμόληκτα, σχηματίζουν τὴν γενικὴν καὶ τὸ ὄνομα ἢ αἰδῶς (¹), τῆς αἰδοῦς (—σοῦς), τὴν αἰδῶ (-όα), ὡς καὶ *ἄλλα ὄσα ἔχουν τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς —ώ* π. χ. ἢ ἡχῶ (²), τῆς ἡχοῦς, ἢ πειθῶ, τῆς πειθοῦς, ἢ Σαμφῶ, τῆς Σαμφοῦς, ἢ Λητώ, τῆς Λητοῦς καὶ μερικὰ ἄλλα.

Τὸ ὄνομα αἰδῶς εἰς τὴν αἰτιατικὴν *περισπᾶται* κανονικῶς, λόγῳ τῆς συναϊρέσεως : τὴν αἰδῶ (-όα).

Τὰ δὲ λήγοντα εἰς —ὠ (γενικὴ --οῦς) εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ *θέλουν ὀξεῖαν* (³) (παρὰ τὸν κανόνα) κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν (—ώ) π. χ. τὴν ἡχῶ (—όα), τὴν πειθῶ, τὴν Σαμφῶ κτλ. με *ὀξεῖαν*.

λήθης, εὐθήθης, κακοθήθης κλπ. ἐνῶ τὰ λοιπὰ ἐξ αὐτῶν τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης π.χ. εὐπειθής, εὐτυχής, θεοφιλής, δημοφιλής, κατηφής, δυστυχής, ἐλλιπής, εὐχερής κλπ.

Ὅλα τὰ εἰς —ης *σύνθετα κύρια ὀνόματα* πλὴν τῶν εἰς —κλῆς σχηματίζουν τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ κανονικῶς κατὰ τὴν γ', ἀλλὰ ἐνίοτε καὶ κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν· τὸν δὲ πληθυντικὸν (ὄσακις εἶναι ἀνάγκη) κατὰ τὴν πρώτην μόνον· π. χ. τὸν Σωκράτη, τὸν Δημοσθένη, τὸν Ἀριστοφάνη (ἀλλὰ καὶ Σωκράτην, Δημοσθένην, Ἀριστοφάνην) ὁ δὲ πληθυντικὸς αὐτῶν σχηματίζεται ὡς νὰ ἦσαν πρωτόκλιτα : αἱ Δημοσθένας, οἱ Σωκράται κτλ.

1) Εἰς τὴν ἀρχαίαν εὐρίσκονται καὶ ἄλλα τινὰ ὀνόματα ἄχρηστα ὁμως εἰς τὴν καθημερινῶς γραφομένην π. χ. ἡῶς (=αὐγή)· τὸ θέμα αὐτῶν λήγει εἰς—οσ· αἰδ ὄσ—, ἡσο—διὰ τοῦτο ἢ δοτικὴ αὐτῶν γενικῶς γράφεται με *οι* (καὶ ὄχι με *ει*) π.χ. τῇ αἰδοῖ (αἰδό(σι) =οἱ, τῇ ἡχοῖ (ἡχό(σι) =οἱ) ἢ δὲ κλητικὴ των εἶναι ὁμοία με τὴν ὀνομαστικὴν (ὄχι με τὸ θέμα) ὦ αἰδῶς.

2) Αὐτὰ εἶναι κυρίως φωνηεντόληκτα ἔχοντα θέμα λῆγον εἰς —ο (χαρακτήρ) π.χ. θέμα τῶν λέξεων ἡχῶ, πειθῶ, Λητώ κτλ. εἶναι ἡχο—, πειθο—, Λητώ— κτλ. διὰ τοῦτο ἢ δοτικὴ καὶ αὐτῶν γράφεται με *οι* ἕνεκα τοῦ χαρακτήρος —ο—).

3) Ἡ *αἰτιατικὴ αὐτῶν ὀξύνεται*, καίτοι προέρχεται ἐκ συναϊρέσεως (παρὰ τὸν κανόνα), ἐνῶ ἔπρεπε κανονικῶς νὰ περισπᾶται, ἢ δὲ κλητικὴ των γράφεται με *οι* π.χ. ὦ ἡχοῖ, ὦ Σαμποῖ, ὦ Λητοῖ κτλ. Πληθυντικὸς καὶ (δυσκός) δὲν συναντᾶται εἰς τὰ τοιαῦτα ὀνόματα.

Περὶ τῶν εἰς—κλήσ κυρίων ὀνομάτων

Τὰ λήγοντα εἰς —*κλήσ* κύρια ὀνόματα σχηματίζουν τὴν γενικήν εἰς —*έουσ* (ὄχι *-ους*), τὴν δὲ αἰτιατικήν εἰς *έα* ὡς ἀσυναίρετον (ὄχι εἰς —*η*) καὶ τὴν κλητικήν εἰς *εἰς* π. χ. τοῦ Περικλέους, τοῦ Σοφοκλέ-*ους*, τὸν Περικλέ-*α* (ὄχι Περικλή), τὸν Σοφοκλέ-*α*, τὸν Θεμιστοκλέ *α*, ὃ Περικλ *εἰς*, ὃ Σοφόκλ-*εἰς* κτλ.

Περὶ τῶν εἰς—ων γενική—εντος τριτοκλίτων ὀνομάτων

Ὅσα ὀνόματα τελειώνουν εἰς τὴν ὀνομαστικήν τοῦ ἐνικοῦ εἰς —*ων* γενική —*όντος* ἔχουν χαρακτηῖρα *ο* καὶ *γράφονται εἰς ὅλας τὰς ἄλλας πτώσεις, πλὴν τῆς ὀνομαστικῆς, μὲ ο* (ἐκτὸς ἐὰν τὸ ὄνομα εἶναι περισπώμενον). Π.χ. ὁ γέρον, τοῦ γέροντος, τῷ γέροντι, τὸν γέροντα· ὃ γέρον· οἱ γέροντες, τῶν γερόντων, τοῖς γέρονσι, γέροντας, ὃ τρέχων, τοῦ τρέχοντος, ὃ λέγων, τοῦ λέγοντος, ὃ ὄν, τοῦ ὄντος, ὃ εἰπών, τοῦ εἰπόντος· ὃ ἰδών, τοῦ ἰδόντος κτλ.

Ἐὰν ὅμως τὸ ὄνομα εἶναι περισπώμενον (1) ἢ συνηρημένον, τότε γράφεται παντοῦ μὲ *ω* π. χ. ὁ ἀγαπών, τοῦ ἀγαπώντος, τῷ ἀγαπώντι, τὸν ἀγαπώντα, ὃ ἀγαπών· οἱ ἀγαπώντες, τῶν ἀγαπώντων, τοῖς ἀγαπώσι, τοὺς ἀγαπώντας, ὃ ἀγαπώντες κτλ., ὃ Ξενοφών (—φάων), τοῦ Ξενοφ-ώντος, τῷ Ξενοφ-ώντι, τὸν Ξενοφ-ώντα καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Τὰ λήγοντα εἰς —*ως* γενική—*ω-ος* διατηροῦν τὸν χαρακτηῖρα —*ω* εἰς ὅλας τὰς πτώσεις γενικῶς π.χ. ὁ ἦρω, τοῦ ἦρω-ος, τῷ ἦρω-ι, τὸν ἦρω-α. Οἱ ἦρω-ες, τῶν ἦρώ-ων, τοῖς ἦρωσι, τοὺς ἦρωας κτλ.

Περὶ τῶν εἰς —ωρ γενική —ορος

Τὰ εἰς —*ωρ* (γενική —*ορος*) ἔχουσι χαρακτηῖρα παντοῦ *ο*. Π. χ. Νέστωρ (—ορος), Ἐκτωρ, Ἐκτορος, Μέντωρ—ορος, ρή·

1) Περισπώμενα ὀνόματα λήγοντα εἰς —*ων* γενική —*ώντος* εἶναι μόνον οἱ ἐνεστώτες τῶν μετοχῶν τῶν περισπωμένων ἐνεργ. ρημάτων τῆς α' συζυγίας (δηλαδὴ τῶν ληγόντων εἰς —*αω* ρημάτων)· συνηρημένα δὲ ὀνόματα εἰς —*ων* (γενική —*ώντος*) εἶναι τὰ λήγοντα εἰς —*φων* κύρια ὀνόματα, Ξενοφών, Χαιρεφών, Ἀντιφών κτλ.

τωρ, κοσμήτωρ, ἡγήτωρ, αὐτοκράτωρ, πράκτωρ κτλ., ρήτορος, κοσμήτορος, ἡγήτορος, αὐτοκράτορος, πράκτορος, οὕτω : ρήτορι, ρήτορα, ρήτορ—ρήτορες κτλ.

Τὰ παραγόμενα ὁμοῦς ἐκ ξένων λέξεων, ὅπως ἐκ τῶν λατινικῶν εἰς *or*, —*oris*), ἔχουσι τὸν χαρακτῆρα *o* μακρὸν καὶ γράφονται μὲ *ω*. Π.χ. δικτάτωρ (*dictator oris* (1)), δικτάτωρος, δικτάτωρα, δικτάτωρες... πραιτώρ (*praetor—oris* (2)), πραιτώρος κτλ., πάστωρ (*pastor—oris* (3)), πάστωρος κτλ., Βίκτωρ (*victor—oris* (4)), Βίκτωρος καὶ μερικὰ ἄλλα ἀσυνήθη.

Περὶ τῶν εἰς *ων*—*ωνος* ἢ—*ονος* ὀνομάτων

Τὰ λήγοντα εἰς—*ων* γενικὴ —*ωνος* ἢ —*ονος* ὀνόματα τῆς γ' κλίσεως εἶναι πολυάριθμα καὶ ἄλλα μὲν ἔχουσι τὴν παραλήγουσαν—*ων*—μὲ *ω* (*ων-ος*) ἄλλα δὲ ἔχουσι *o* πρὸ τοῦ χαρακτῆρος *v* καὶ λήγουν εἰς—*ον ος*.

Διὰ τοῦτο ἔξ αὐτῶν ἄλλα μὲν γράφονται μὲ *ω* εἰς ὅλας γενικῶς τὰς πτώσεις, ἄλλα δὲ μὲ *ω* μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ· εἰς ὅλας δὲ τὰς λοιπὰς πτώσεις μὲ *o*. Τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ θέματος τῆς λέξεως καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπαχθῶν εἰς γενικωτάτους κανόνας, καθ' ὅσον εἶναι διάφορα κατὰ τὸ θέμα. Διὰ τοῦτο λέγονται καὶ διπλόθεμα.

Ποῖα ἐκ τῶν εἰς—*ων* ἔχουν τὴν γενικὴν εἰς—*ωνος*

Διατηροῦσι τὸ *ω* πρὸ τοῦ χαρακτῆρος *v* εἰς τὴν γενικὴν καὶ εἰς ὅλας τὰς ἄλλας πτώσεις :

1) *Δικτάτωρες* ὀνομάζοντο ἐν Ρώμῃ οἱ εἰς ἐξαιρετικῶς δεινὰς περιστάσεις ἀναλαμβάνοντες τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν στρατηγοί, ἐπὶ βμηρον μόνον, ὅτε πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἀρχαί, πλὴν τῶν δημάρχων κατελύοντο. Ἡ ἀρχὴ τούτων ἐκαλεῖτο *δικτατωρία*.

2) *Πραιτώρ*=ἡγεμών, ἑταρχος· εἰδικώτερον δὲ ὁ δικάζων στρατηγὸς τοὺς ξένους ἐν Ρώμῃ,

3) *Πάστωρ*=ποιμὴν· μεταφορικῶς, ἀρχηγός· εἰδικώτερον δὲ ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς ἀρχῆς=ποιμενάρχης, ἀνωτέρα ἱερατικὴ ἀρχή.

4) *Βίκτωρ*=νικητής· κατ' ἀρχὰς ἦτο τίτλος τῶν ἐνδόξων στρατηγῶν, κατόπιν δὲ ἔγινε κύριον ὄνομα.

1. "Ολα τὰ ἀρσενικά δξύτονα (1) π.χ. ὁ αἰών, τοῦ αἰῶνος, ὁ ἀγών, τοῦ ἀγῶνος, δαφνών, δαφνῶνος, ἐλαιών—ῶνος, ὄρνιθών—ῶνος, κυκλών—ῶνος, κοιτῶν—ῶνος, νυμφῶν—ῶνος, παρθενῶν—ῶνος" κτλ.

Ἐξ αὐτῶν ἐξαιροῦνται ἐλάχιστα ἐκ τῶν ληγόντων εἰς —ων ἢ μων, τὰ ὁποῖα γράφονται μὲ ο' π.χ. κανῶν—όνος, κηδεμῶν—όνος, ἡγεμῶν—όνος, κ.τ.ἄ.

2) Τὰ εἰς ὧν κύρια ὀνόματα (πλὴν τῶν εἰς—δῶν θηλυκῶν κυρίων ὀνομάτων) π.χ. Πλάτων—ωνος, Σόλων—ωνος, Κύλων—ωνος, Κίμων—ωνος, Κρίτων—ωνος, Ζήνων—ωνος, Ἀπόλλων—ωνος, Ἴων—ωνος, Λάκων—ωνος, Βύρων—ωνος, ἢ Βαβυλῶν—ῶνος, Σικυῶν—ῶνος, (ὁ, ἡ) Αὐλῶν—ῶνος κλπ...

ἀλλὰ ἡ Καρχηδῶν—όνος, Χαλκηδῶν—όνος, Σιδῶν—όνος καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἐκ τῶν ἀρσενικῶν κυρίων ὀνομάτων ἐξαιροῦνται καὶ γράφονται μὲ ο μερικά, μυθικά κυρίως ὀνόματα : π.χ. ὁ Ἰάσων—ονος, ὁ Ἀγαμέμνων—ονος, Ἀμφικτύων—ονος, Ἀριστογείτων—ονος, οὕτω Σάξων, Σάξονος, (οἱ Σάξονες), Στρουμῶν Στρουμόνος, Ἀλιάκμων, Ἀλιάκμονος καὶ μερικά ἄλλα σπανίως συναντώμενα.

Μὲ—όνος δὲ γενικῶς γράφονται :

1, "Ολα τὰ θηλυκὰ δξύτονα π.χ. ἡ χελιδῶν τῆς χελιδόνος, κίων—χίσονος, ἀηδῶν—ἀηδόνος, εἰκῶν—εἰκόνος, σινδῶν (2)· σινδόνος, σιαγῶν—σιαγόνος, ἀλγηδῶν—ἀλγηδόνος κλπ.

2. Τὰ παροξύτονα ἀρσενικά (πλὴν τῶν κυρίων τοιούτων) π.χ. (ὁ γείτων) τοῦ γείτονος, (βραχίων) τοῦ βραχίονος, (κίων)

1) Ὁξύτονα λέγονται τὰ ὀνόματα τὰ ὁποῖα τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ ἔχουν δξείαν. Τὰ λήγοντα εἰς—ῶν—ῶνος δξύτονα εἶναι κυρίως περιεκτικά καὶ μεγεθυντικά π. χ. παρθενῶν=τόπος ὅπου μένουσιν πολλοὶ ὁμοῦ παρθένοι, ἀμπελῶν=τόπος ὅπου ὑπάρχουσιν πολλοὶ ἄμπελοι, ὄρνιθῶν=ὅπου πολλοὶ ὄρνιθες, Πλάτων (=ὁ ἔχων πλατεῖς ὄμους), Χείλων (=ὁ ἔχων μεγάλην χεῖλη) κλπ. Παροξύτονα δὲ λέγονται τὰ ὀνόματα τὰ τονιζόμενα ἐπὶ τῆς παραληγούσης μὲ δξείαν.

2) Ἡ λέξις σινδῶν δὲν εἶναι κυρίως Ἑλληνική, ἀλλὰ Φοινικική.

τοῦ κίονος (1), (ἄξων) τοῦ ἄξονος, (πνεύμων) τοῦ πνεύμονος, (ἐπιστήμων) τοῦ ἐπιστήμονος (εὐδαίμων) τοῦ εὐδαίμονος, (σώφρων) τοῦ σώφρονος, (βελτίων) τοῦ βελτίονος, (μείζων) τοῦ μείζονος κλπ.

Ἐξ αὐτῶν ἔξαιροῦνται μερικὰ καὶ γράφονται μὲ *ω* π. χ. ὁ σάπων, τοῦ σάπωνος, κώδων—ωνος. σίφων—ωνος, πώγων—ωνος, ρώθων—ωνος καὶ τινὰ ἄλλα. (Κυρίως αὐτὰ πού εἰς τὴν νέαν λήγουν εἰς—*ούνι* : κουδούνη, ρουθούνη, σαπούνη κτλ.).

Περὶ δίχρονων φωνηέντων (α, ι, υ) (2)

Αἱ συλλαβαὶ αἱ περιέχουσαι δίχρονα, ὡς πρὸς τὸν τονισμόν, εἶναι αἱ δυσκολώτεραι· διότι πρέπει νὰ καθορίσωμεν ἂν εἶναι βραχὺ ἢ μακρὸν τὸ δίχρονον τῆς συλλαβῆς διὰ νὰ θέσωμεν ἀναλόγως τὸν ὀρθὸν τόνον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γενικῶν κανόνων περὶ τονισμοῦ.

Διὰ νὰ ξεύρωμεν δὲ πότε ἕνα δίχρονον εἶναι μακρὸν καὶ πότε βραχὺ πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν μας γενικῶς τὰ ἑξῆς :

Κανόνες περὶ τοῦ—*α* (γενικῶς)

Τὸ *α* εἰς τὸ τέλος τῶν οὐδετέρων (ὅταν δὲν προέροχεται ἐκ συναιρέσεως) εἶναι πάντοτε βραχὺ· π. χ. δῶρα, μῆλα, νῶτα, (τὰ) ὠραῖα, τμῆμα, σῶμα, κτῆμα, κλπ... Ἐνῶ : ἀπλᾶ (όα), χρυσᾶ, ἀργυρᾶ κλπ. (τὸ *α* εἰς αὐτὰ εἶναι μακρὸν ἕνεκα τῆς συναιρέσεως καὶ τονιζόμενον περισπᾶται).

1) Ἡ λέξις κίων, τοῦ κίονος=στῦλος· ἐνῶ ὁ κύων (σκύλος) ἔχει γενικήν : τοῦ κυνός.

2) Ἐφ' ὅσον αἱ συλλαβαὶ ἔχουν βραχεὰ (ε, ο) ἢ μακρά (η, ω) φωνήεντα, ἢ διφθόγγους, ὁ τονισμὸς εἶναι εὐκολώτατος. Ὅταν ὁμως αἱ συλλαβαὶ περιέχουν *α, ι, υ* (δίχρονα) τότε ὁ τονισμὸς ἀποβαίνει δυσκολώτατος, διότι πρέπει νὰ ὀρίσωμεν τί εἶναι τὸ δίχρονον.

Τοῦτο δὲν εἶναι διόλου εὐκολόν, διότι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρχουν γενικοὶ κανόνες ὀρίζοντες τοῦτο (πλὴν τῶν δίχρονων καταλήξεων)· ὀφείλομεν δὲ πρὸς τοῦτο νὰ γνωρίζωμεν τὴν ρίζαν, (τὸ θέμα) ἐκάστης λέξεως. Διὰ τοῦτο ἀκόμη δυσκολώτερα εἶναι τὰ δίχρονα ὅταν εὐρίσκωνται εἰς τὴν παραλήγουσαν.

ΤΑ ΔΙΧΡΟΝΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΗΓΟΥΣΑΝ

(Δίχρονοι καταλήξεις)

Περὶ τοῦ—α τῆς καταλήξεως τῶν θηλυκῶν τῆς α' κλίσεως

Τὸ α τῆς καταλήξεως τῶν θηλυκῶν τῆς α' κλίσεως εἶναι ἄλλοτε βραχὺ καὶ ἄλλοτε μακρόν.

Βραχὺ εἶναι εἰς τὸς ἐξῆς περιπτώσεις :

1. *Εἰς τὰ θηλυκά, τὰ ὅποια τρέπουν τὸ α τῆς ὀνομαστικῆς εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν εἰς η* (1)· π. χ. γλώσσα (γλώσσης), πετώσα (πετώσης), μοῦσα (μούσης), μᾶζα (2) (μᾶζης) νῆσσα (νήσσης), γελῶσα (γελώσης) κλπ.

2. *Εἰς τὰ θηλυκὰ ἐπίθετα εἰς —α τῶν ὁποίων τὸ ἄρσενικὸν εἶναι τριτόκλιτον*· π. χ. ἡ ταχεῖα (ταχύς), γλυκεῖα (γλυκός), πλατεῖα (πλατὺς) βαθεῖα (βαθὺς) κλπ.

3. *Εἰς τὰ θηλυκὰ ὀνόματα τῆς α' τὰ λήγοντα εἰς ρα καὶ πρὸ τοῦ ρα ἔχοντα δίφθογγον, πλὴν τῆς αυ*· (ὄπως : αὔρα, λαύρα, σαύρα)· π. χ. σφαῖρα, μοῖρα, πεῖρα, προῦρα (3) κλπ. Ἐξαιρεῖται μόνον τὸ σφῦρα (4).

4. *Εἰς τὰ λήγοντα εἰς —αῖα δισύλλαβα* π. χ. γραῖα, μαῖα, γαῖα, κατ' ἀναλογίαν δὲ πρὸς αὐτὰ καὶ τὸ μυῖα (μυῖγα).

5. *Εἰς ὅσα ἐκ τῶν ἀρσενικῶν εἰς —ης σχηματίζουν τὴν κλητικὴν εἰς —α* (5)· Τὸ α τοῦτο τῆς κλητικῆς εἶναι βραχὺ· π.χ. ὦ

1) Τὸ —α τῆς ὀνομαστικῆς τρέπεται εἰς —η εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν, ὅταν πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχη σύμφωνον (πλὴν τοῦ —ε)· π. χ. γλώσσα—γλώσσης, τράπεζα—ης... ἐνῶ : ὄρα, ὄρας, χώρα, χώρας, χῶρα κλπ.

2) Ἡ λέξις μᾶζα ἔχει τὸ α τῆς παραληγούσης (μα) μακρόν ἐκ θέματος διὰ τοῦτο καὶ περισπᾶται.

3) Διότι τὸ φ εἶναι δίφθογγος (καταχρηστική).

4) Διότι τὸ υ εἰς τὴν ἀρχαίαν προεφέρετο περίπου ὡς τὴν δίφθογγον ου καὶ διετηρήθη καὶ ἐδῶ ὡς νὰ ἦτο δίφθογγος.

5) Σχηματίζουν εἰς —α τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ ὅσα ὀνόματα ἀρσενικά τῆς πρώτης λήγουν εἰς —της, πης, ἀρχης, μέτρης, πώλης, ὄνης, τρέβης, λάτρης καὶ εἰς τὰ —ης Ἑθνικά· (π.χ. Πέσης, Πέσα κλπ.).

στρατιῶτα (στρατιώτ—ης), ναῦτα, παντοπῶλα, τελῶνα, πολῖτα, δέσποτα (*)· διὰ τοῦτο περισπῶνται αἱ κλητικαὶ τούτων, ὅταν τύχη ἢ παραλήγουσά των νὰ εἶναι μακρά.

6. Ἐπίσης ἔχουν τὸ α βραχὺ τὰ προπαροξύτονα οὐσιαστικά εἰς —εἰα· π.χ. ἀλήθεια, ἐνέργεια, συνήθεια, εὐγένεια κτλ.

Εἰς δλας τὰς ἄλλας περιπτώσεις τὸ α τῆς καταλήξεως τῶν πρωτοκλίτων ὀνομάτων εἶναι μακρὸν καὶ ἐπομένως δξύνεται ἢ παραλήγουσα τῶν ὀνομάτων αὐτῶν.

Δηλαδή εἶναι μακρὸν :

1. Ὅταν τὸ ἄρσενικὸν τῶν θηλυκῶν ἐπιθέτων εἶναι δευτέρας κλίσεως· π.χ. ἡ δικαία (δίκαιος), θεία (θεῖος), ἡ ὥραία (ὁ ὥραϊος) κτλ.

2. Εἰς τὰ λήγοντα εἰς —ρα καὶ ἔχοντα πρὸ τοῦ ρα ἀπλοῦν φωνῆν (¹) (ἢ τὴν δίφθογγον -αυ)· π.χ. ὄρα, χήρα, χώρα κτλ. πλὴν τοῦ σφῆρα.

3. Εἰς ὅσα λήγουν εἰς —αία καὶ εἶναι ὑπερδυσύλλαβα· π.χ. αὐλαία, σημαία, προκυμαία, ἔλαία κτλ.

4. Εἰς ὅσα ἀφρημένα οὐσιαστικά λήγουν εἰς —εἰα καὶ τορίζονται ἐπὶ τῆς παραληγούσης (²) (διὰ τοῦτο καὶ δξύνονται)· π.χ. λεία, χρεῖα, κολακεία (κολακεύω), μαντεία (μαντεύω) παιδεία (παιδεύω), βασιλεία, πορεία, ἐκστρατεία (ἐκστρατεύω) κτλ.

5. Εἰς τὰς καταλήξεις —ας καὶ α τῆς πρώτης κλίσεως· (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς καταλήξεις α καὶ ας τῆς τρίτης, αἱ ὁποῖαι εἶναι πάντοτε βραχεῖαι) π.χ. τῆς γραιάς, τῆ γραια, τῆς, (τὰς) μοίρας, τῆ μοίρα, τῆς χώρας, τὰς χώρας, τῆ χώρα, τῆς σφαιρας, τὰς σφαιρας, τῆ σφαίρα κτλ.

Σημ. Τὸ α ἂν εἶναι μακρὸν ἢ βραχὺ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, εἶναι καὶ εἰς τὴν αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν ὁμοίως· π.χ. ἡ χήρα, τὴν χήραν, ἡ ὥρα, τὴν ὥραν, ἡ πεῖρα, τὴν πεῖραν, ἡ σφαῖρα, τὴν σφαῖραν κτλ.

6) Ὁ δεσπότης ἔχει τὸ θηλυκὸν δέσποινα (δεσποτ—ινα).

1) Μακρὸν εἶναι τὸ -α καὶ ὅταν πρὸ τοῦ—ρα ὑπάρχουν σύμφωνα π.χ. Φαῖδρα, Αἴθρα, παλαίστρα.

2) Αὐτὰ παραγονται κυρίως ἀπὸ ῥήματα εἰς—εύω καὶ γράφονται ὅλα μὲ εἰ(α)· π.χ. ἐκστρατεύω—ἐκστρατεία, δουλεύω—δουλεία.

Τοιοιουτρόπως ἐλύθη τὸ δυσκολώτατον αὐτὸ μέρος τοῦ ὀρθοῦ τονισμοῦ. Τὴν δυσκολίαν δὲ αὐτὴν μᾶς παρεῖχε τὸ α τῆς καταλήξεως τῶν θηλυκῶν ὀνομάτων, ἧτις συναντᾶται μόνον εἰς τὰ θηλυκὰ τῆς πρώτης κλίσεως (1).

Ἡ γενικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν ὀνομάτων τῆς πρώτης γενικῶς τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ περισπᾶται π.χ. οἱ ταμίαι, ταμιῶν, ἄμαξαι, ἄμαξῶν, αἰθουσῶν κτλ.

Ἐξαιροῦνται τοῦ κανόνος : τὰ θηλυκὰ ἐπίθετα, τῶν ὁποίων τὸ ἄρσενικὸν εἶναι δευτερόκλιτον' π.χ. αἱ ἄγναι, τῶν ἁγίων (ἄρσ. ὁ ἅγιος)· (αἱ δίκαιαι) τῶν δικαίων (ὁ δίκαιος), (αἱ ὠραῖαι) τῶν ὠραίων (ὁ ὠραῖος), (αἱ θεῖαι), τῶν θείων (ὁ θεῖος) κτλ. τὰ ὁποῖα φυλάττουν τὸν τόνον τῶν ἄρσενικῶν (2).

Περὶ τῶν διχρόνων τῆς παραληγούσης

Τὰ διχρονα ὅταν εὐρίσκωνται εἰς τὴν λήγουσαν μιᾶς λέξεως ὡς καταλήξεις, ὠρίσθησαν ἤδη ἐν τοῖς προηγουμένοις πότε εἶναι βραχέα καὶ πότε μακρά· μένει νὰ ὀρίσωμεν τὰ διχρονα πότε εἶναι βραχέα ἢ μακρά, ὅταν εὐρίσκωνται ταῦτα ἐντὸς τοῦ θέματος τῆς λέξεως, εἰς τὴν παραλήγουσαν (3).

Εἶναι ἀπαραίτητον δὲ νὰ γνωρίζωμεν ταῦτα, διὰ τὸν ὀρθὸν τονισμόν καὶ γενικώτερον διὰ τὴν δοθογραφίαν τῶν παραθετικῶν.

1) Διότι ἡ κατάληξις α τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ἐνικοῦ τῶν ὀνομάτων τῆς γ' κλίσεως εἶναι πάντοτε βραχεῖα' π. χ. τὴν γυναῖκα (ἢ γυνή, γ' κλίσεως), τὴν χεῖρα (ἢ χεῖρ)· ἐνῶ τὴν χήραν, (ἢ χήρα α' κλίσεως)· Εἰς τὴν λέξιν ἢ χήρα τὸ α εἶναι μακρόν, διότι εἶναι θηλυκὸν τῆς α' κλίσεως ὡς λῆγον εἰς—ρα καὶ πρὸ τοῦ—ρα ἔχον ἄπλουῦν φωνῆν (τὸ η).

2) Ἀλλὰ αἱ κυρταί, τῶν κυριῶν, ἐνῶ ἄρσ. τῶν κυριῶν. Πρὸς διάκρισιν τοῦ φυσικοῦ γένους (διὰ νὰ φαίνεται ἐὰν πρόκειται περὶ κυριῶν (ἀνδρῶν) ἢ κυριῶν (γυναικῶν)· διότι τὸ ὄνομα κυρία κατ' ἀρχὰς ἦτο ἐπίθετον, οὐσιαστικοποιηθὲν κατόπιν : ὁ κύριος, ἡ κυρία, τὸ κύριον. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ πληθυντικὸς αἱ κυρταί καὶ ὄχι αἱ κύρται, ὅπως εἶναι ὁ πληθυντικὸς τοῦ ἐπιθέτου.

3) Εἰς τὴν προπαραλήγουσαν, ἀπὸ ἀπόψεως τονισμοῦ, δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν αἱ συλλαβαὶ ἂν εἶναι μακραὶ ἢ βραχεῖαι, ἐφ' ὅσον ἐπ' αὐτῆς θέτομεν πάντοτε ὀξεῖαν.

Τὰ δίχρονα τῆς παραληγούσης μιᾶς λέξεως εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον *βραχέα* διὰ τοῦτο ἐπ' αὐτῶν, ὅταν τονίζωνται θέτομεν *ὄξεϊαν*· π.χ. γάμος, φίλος, φύλλον, φύσις κτλ.

Περὶ τοῦ α τῆς παραληγούσης (1)

Τοῦτο εἶναι εἰς τὰς περισσοτέρας λέξεις βραχύ· π.χ. γράμμα, τάγμα, σάγμα, βράχος, πάγος, μάγος, δάσος, πάχος, πλάτος, λάθος, βάσις, μαλακός, ὀμαλός, ἱκανός, σοβαρός, καθαρός... κτλ.

Μακρόν δὲ εἶναι τὸ α τῆς παραληγούσης εἰς ὀλίγας μόνον λέξεις. π.χ. πρᾶγμα, δρᾶμα (δραῖσις), νᾶμα, μᾶζα, βλάξ, (τὸν βλᾶκα, βλᾶκες, βλᾶκας), κρᾶσις, ἄσθμα, ἄσμα, ἄθλος, ἄνιαρός, φλύαρος... καὶ μερικὰ ἄλλα σπανιώτερα.

Εἰς ὅλα τὰ ὀνόματα, τῶν ὁποίων ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ λήγει εἰς —άν γενική —ᾶνος.

π.χ. παιάν, παιᾶνος, μεγιστάν, μεγιστᾶνος, Ἄκαρναν, Ἀκαρνανός, Εὐρυτάν, Εὐρυτᾶνος.

Εἰς τὰ Ἑθνικὰ ὀνόματα εἰς —άτης.

π.χ. Σπαρτιάτης, Σπαρτιάται, Τεγεάτης, Τεγεᾶται, Ἀσιάτης, Ἀσιᾶται κλπ. Διὰ τοῦτο τὸ α τούτων περισπᾶται, ὅπου ἡ λήγουσα εἶναι βραχεῖα.

Περὶ τοῦ ι τῆς παραληγούσης

Καί τὸ ι εἰς τὴν παραλήγουσαν εἶναι, ὅπως καὶ τὸ α, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βραχύ· καὶ διὰ τοῦτο τονιζόμενον ὄξύνεται·

1) Τὸ α τῆς ληγούσης ἐξητάσθη ἤδη ὡς κατάληξις, εἶναι δὲ βραχύ :

α) Εἰς τὸ τέλος τῶν οὐδετέρων γενικῶς.

β) Ὡς κατάληξις τρίτης κλίσεως (α—ας).

γ) Ὡς ρηματικὴ κατάληξις (α—αν) καὶ

δ) Ὄταν δὲν προέρχεται ἐκ συναιρέσεως.

Μακρόν δὲ εἶναι : ὡς κατάληξις τῆς πρώτης κλίσεως εἰς τὴν γενικήν καὶ δοτικήν τοῦ ἐνικοῦ (ας—α) καὶ αἰτιατικήν τοῦ πληθυντικοῦ (ας).

Τὸ δὲ α τῆς καταλήξεως τῶν θηλυκῶν ὀνομάτων τῆς πρώτης εἰς τὰς λοιπὰς πτώσεις εἶναι ἀναλόγως ἄλλοτε βραχύ καὶ ἄλλοτε μακρόν, ὅπως καθωρίσθη ἐν τοῖς προηγουμένοις.

π.χ. ὀλίγος, λίθος, φίλος, δίκη (δίκαι), σίχος κτλ.

Μακρὸν δὲ εἶναι τὸ *ι* :

1) Εἰς ὀλίγας τινὰς λέξεις καὶ κατηγορίας ὀνομάτων :

α) Ἐκ τῶν εἰς —*ις* γενικὴ —*ῖδος* ἔχουν τὸ *ι* μακρὸν τὰ ἐξῆς συνηθέστερον ἀπαντώμενα ὀνόματα.

ἀψίς, ἀψῖδος, ἀψῖδα, ἀψῖδες, ἀψῖδας
βαθμίς, βαθμῖδος, βαθμῖδα, βαθμῖδες, βαθμῖδας
βαλβίς, βαλβῖδος, βαλβῖδα, βαλβῖδες, βαλβῖδας
βλεφαρίς, βλεφαρῖδος, βλεφαρῖδα, βλεφαρῖδες, βλεφαρῖδας
κηλίς, κηλῖδος, κηλῖδα, κηλῖδες, κηλῖδας
κρηπίς, κρηπῖδος, κρηπῖδα, κρηπῖδες, κρηπῖδας
κνημίς, κνημῖδος, κνημῖδα, κνημῖδες, κνημῖδας
κεραμίς, κεραμῖδος, κεραμῖδα, κεραμῖδες, κεραμῖδας
νησίς, νησῖδος, νησῖδα, νησῖδες, νησῖδας
σφραγίς, σφραγῖδος, σφραγῖδα, σφραγῖδες, σφραγῖδας
χειρίς, χειρῖδος, χειρῖδα, χειρῖδες, χειρῖδας
ψηφίς, ψηφῖδος, ψηφῖδα, ψηφῖδες, ψηφῖδας

καὶ μερικὰ ἄλλα σπανίως συναντώμενα.

Τὰ δὲ λοιπὰ εἰς —*ις*—*ῖδος* ὀνόματα ἔχουσι τὸ δίχρονον *ι* τῆς παραληγούσης **βραχὺν καὶ διὰ τοῦτο ὀξύνονται**·

π.χ. μερίς—*ῖδος*, ἐλπῖς—*ῖδος*, πυξίς—*ῖδος*, θυρίς—*ῖδος*, Ἑλληνίς—*ῖδος*, δεσποινίς—*ῖδος*, γραφίς—*ῖδος* κτλ.

2) Ἐχουν ἐπίσης τὸ *ι* τῆς παραληγούσης μακρὸν ὄσα ὀνόματα λήγουν εἰς —*ιτης* (ὀνόματα τῆς *α'* κλίσεως).

π.χ. ὁ ὀπλίτης (οἱ ὀπλῖται), ὁ τεχνίτης (οἱ τεχνῖται), ὁ πολίτης (οἱ πολῖται)· οὕτω οἱ μεσῖται, οἱ τραπεζῖται, οἱ ζευγῖται, οἱ ἱερολογῖται, οἱ Ἀβδηρῖται, οἱ Μεσολογγῖται, οἱ Ἀνατολῖται κτλ.

3) Ὅλα τὰ εἰς —*ίς* γεν. —*ῖνος* (ὀνόματα *γ'* κλίσεως)

π.χ. Σαλαμίς, Σαλαμῖνος, Ἐλευσίς, Ἐλευσῖνος, δελφίς, δελφῖνος· οὕτω : Ἰς, Ἰνος, Ἴνα, Ἴνες, Ἴνας, ἄκτις, ἀκτῖνος, ἀκτῖνες, ἀκτῖνας, ὠδῖς, ὠδῖνος, ὠδῖνα, ὠδῖνες, ὠδῖνας κτλ.

Μακρὸν εἶναι ἐπίσης τὸ *ι* εἰς τὴν λέξιν **τιμῆ** καὶ **νίκη** (**νῖκαι**) καὶ τὰ σύνθετα ἐξ αὐτῶν π.χ. ἔντιμος, ἄτιμος, πολύτιμος, βαρύτιμος, ... προτιμότερος· Ὀλυμπιονῖκαι κτλ.

Ἐπίσης ἔχουν τὸ *ι* τῆς παραληγούσης μακρὸν καὶ αἱ ἑξῆς εὐχρηστοὶ λέξεις εἰς τὴν νεοελληνικὴν.

γριφος	κλίνη (κλῖναι)	ριγος
γριπος	λίρα (λίραι)	ριψις
θλιψις	λίχνον	ρις (τὴν ρῖνα)
ἴλη (ἴλαι)	κριμα	σιτος
ἴρις	μισος	σιμὸς
ἴς (τὴν ἴνα)	πίλος	σιτφος
κλιμα	πίδαξ	σφιγος
κλιμαε	πρινος	σχινος
(ῆ) κοκκίτις	πριγκιψ	χρισμα
λιτὸς (=ἀπλοῦς)	κνῖσα	ψιλὸς (=γυμνὸς)

Τὰ εἰς *ίνω* καὶ *ιω* ῥήματα ἔχουν τὸ *ι* μακρὸν· λ.χ. κλίνω (κλῖνον, κλῖνε)· κρίνω, κυλίω, χρίω (τὸ κρινον, τὸ κυλιον, τὸ χριον, τὸ χρισαν, τὸ κυλῖσαν κτλ.

Μακρὸν ἔχουν τὸ *ι* καὶ τὰ λήγοντα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν εἰς —ίνος κύρια ὀνόματα

π.χ. Κωνσταντινὸς, Ἀντωνῖνος, Ἀκραγαντινὸς, Ἀλγερινὸς καὶ τὰ τοιαῦτα.

Περὶ τοῦ δίχρονου *υ* τῆς παραληγούσης

Τὸ *υ*. ὅπως καὶ τὰ δύο ἄλλα δίχρονα (*α* καὶ *ι*) τῆς παραληγούσης εἶναι τὰς περισσοτέρας φορὰς βραχὺ καὶ διὰ τοῦτο δέξονται αἱ λέξεις αἱ τονιζόμεναι ἐπ' αὐτοῦ εἰς τὴν παραλήγουσαν·

π.χ. ἐύλον, τύπος, μύρον, λύκος, μύλος, φύλλον (¹), λύρα (λύραι) (²), φύσις, θύραι, νύκτες, νύμφαι, ὀδύνη (ὀδύναι) (³), ὕμνος, ὕπνος κτλ.· οὕτω εἶναι βραχὺ τὸ *υ* κανονικῶς καὶ εἰς τὰ

1) Τὸ φύλλον (φύλλον δένδρου κτλ.)· ἐνῶ τὸ φύλον (φυλή) ἔχει τὸ δίχρονον τῆς παραληγούσης μακρὸν καὶ περισπᾶται διὰ τοῦτο.

2) Λύρα (=τὸ μουσικὸν ὄργανον)· ἐνῶ ἡ λίρα (τὸ νόμισμα) ἔχει τὸ *ι* μακρὸν καὶ περισπᾶται (λίραι).

3) Ὀδύνη (=ὀ πόνος, κυρίως ψυχικὸς πόνος)· ἐνῶ ἡ λέξις ὀδὶς, ὀδίνος (=ὀ ἐπιτόκιος πόνος ἐπὶ τῶν γυναικῶν).

ἐπίθετα π.χ. ὀχυρός, βδελυρός, γλαφυρός, ἥσυχος (¹) κτλ.

Μακρὸν δὲ εἶναι τὸ **υ** τῆς παραληγοῦσης εἰς ὠρισμένας μό-
νον λέξεις, αἱ συνηθέστεραι τῶν ὁποίων εἶναι αἱ ἑξῆς :

(οἶ)	γῦπες	(ὀ)	Κῦρος	Σῦρος
(ὀ)	γῦρος		λύπη (λῦπαι)	(ῆ) σῦριγξ
	γρῦλος		λύτης (λῦται)	τῦφος
	ζῦθος		μῦθος	ῦλη (ῦλαι)
	θῦμα		Σκῦρος	(τὸ) φῦλον (=φυλή)
	κῦμα		στῦλος	χῦμα
(τὸ) κῦρος			σῦκον (σῦκα)	ψῦχος

Ἐπίσης μακρὸν ἔχουν τὸ **υ** τῆς παραληγοῦσης τὰ εἰς —**ύ**
καὶ —**ύνω** καθὼς εἰς τὰ εἰς —**ρω** λήγοντα ρήματα·

π.χ.	δακρῦω	(τὸ δακρῦον,	τὸ δακρῦσαν)
	ἰδρῦω	(τὸ ἰδρῦον,	τὸ ἰδρῦσαν)
	ἰσχῦω	(τὸ ἰσχῦον,	τὸ ἰσχῦσαν) κ.ο.κ.
	ἀμβλύνω	(τὸ ἀμβλύνον)	
	βαρῦνω	(τὸ βαρῦνον)	
	βραδῦνω	(τὸ βραδῦνον)	
	διευθῦνω	(τὸ διευθῦνον)	
	σύρω	(τὸ σῦρον)	
	συμφῦρω	(τὸ συμφῦρον)	

Τὸ **υ** εἶναι μακρὸν καὶ εἰς τὰς λέξεις :

εὐθῦνη (εὐθῦναι)· θύτης (θύται)· πρεσβύτης (πρεσβῦται) καὶ
τινα ἄλλα σπανιώτερα· καθὼς καὶ εἰς τὰς λέξεις :

θυμός, **ψῦχος**, **χυμός**, **κίνδυνος**, **κῦρος** καὶ **λύπη** καὶ εἰς τὰ
σύνθετα ἐκ τούτων ἐπίθετα τὰ ὅποια ἔνεκα τούτου γράφονται εἰς
τὰ παραθετικά των μὲ **ο** (ὄτερος)· π.χ. μεγαλο**ψυ**χότερος, ἐγκυρ**ό**-
τερος κτλ. (ἰδὲ παραθετικά ἐπιθέτων)· οὕτω καὶ τὸ **ἰσχυρός** (¹),
ἰσχυρότερος.

1) Διὰ τοῦτο τὰ παραθετικά αὐτῶν—**ώτερος**, **ώτατος** γράφονται μὲ
ω· π.χ. ἡσυχώτερος... κτλ.

2) Ἐὰν τὸ δίχρονον τῆς παραληγοῦσης μιᾶς λέξεως εἶναι μακρὸν τὸ
γνωρίζομεν μόνον ἀπὸ τὴν ἔτυμολογίαν τῆς λέξεως, τῇ βοήθειᾳ τοῦ λεξικοῦ
μετὰ προσφθίας· δηλαδή, σημειουμένων τῶν μακρῶν καὶ βραχέων.

Γενικῶς μακρὰ εἶναι τὰ δίχρονα ι καὶ υ εἰς τὸ θέμα τῶν ἐνεστώτων (καὶ ἀορίστων, μετὰ τὴν προσθήκην τῆς καταλήξεως, ἔνεκα τῆς ἐκτάσεως τοῦ θέματος εἰς μακρόν), ὄλων τῶν ρημάτων τῶν ληγόντων εἰς *ίνω, ὕνω* καὶ *ύω*.

Μᾶς εἶναι ἀπαραίτητον νὰ γνωρίζωμεν πότε τὰ δίχρονα τῆς παραληγοῦσης εἶναι *μακρὰ* καὶ πότε *βραχέα*, κυρίως εἰς τὰ παραθετικά (1),—*ώ(ό)τερος* καὶ *ώ(ό)τατος* τῶν ἐπιθέτων.

**Ὅρθογραφία συγκριτικῶν καὶ ὑπερθετικῶν
εἰς —ώ(ό)τερος, —ώ(ό)τατος.**

Ἡ κατάληξις *ώ(ό)τερος* καὶ *ώ(ό)τατος* τῶν συγκριτικῶν καὶ ὑπερθετικῶν γράφεται ἄλλοτε μὲ *ω* καὶ ἄλλοτε μὲ *ο*, ἀναλόγως τοῦ βραχέος ἢ μακροῦ φωνήεντος, τὸ ὅποιον ὑπάρχει πρὸ τῆς καταλήξεως —*ώ(ό)τερος* καὶ —*ώ(ό)τατος*.

Μὲ ω γράφεται ἡ κατάληξις —ώτερος, ἐὰν ἡ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι βραχεῖα, μὲ ο δέ, ἂν ἡ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι μακρὰ, φύσει ἢ θέσει (2): δηλαδή :

Μὲ *ώ* (—ώτερος) γράφονται :

1) Ὅσα πρὸ τοῦ —*ώτερος* ἔχουν βραχὺ φωνῆεν *ε* ἢ *ο* ἢ βραχὺ δίχρονον (*α, ι, υ*).

1) *Παραθετικά* λέγονται μὲ ἓν ὄνομα ὁ συγκριτικός καὶ ὑπερθετικός βαθμὸς τῶν ἐπιθέτων.

2) *Φύσει μακρὰ* συλλαβὴ λέγεται μία συλλαβὴ ὅταν ἔχη μακρόν φωνῆεν (*η* ἢ *ω*) ἢ δίφθογγον.

Θέσει μακρὰ δὲ ὅταν εἶναι μὲν φύσει βραχεῖα (δηλαδή ἔχει *ε* ἢ *ο* ἢ βραχὺ δίχρονον *α, ι, υ*), λαμβάνεται ὁμως ὡς μακρὰ λόγῳ τῆς θέσεώς της, ὅταν ἀκολουθοῦν δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα ἢ διπλοῦν σύμφωνον *ζ, ξ, ψ*. Ἡ θέσει μακρὰ συλλαβὴ κατὰ τὴν ὀρθογραφίαν ὑπολογίζεται μόνον εἰς τὰ παραθετικά, ὅχι καὶ εἰς τὸν τονισμόν· ἐκεῖ λαμβάνεται ὅπως εἶναι *φύσει* ἐκ θέματος· π.χ. *αἴλαξ, χειρῶναξ*, ὅπου τὸ *α* εἶναι ἐκ θέματος βραχύ.

π. γ.	νέος	νεώτερος	νεώτατος (νεωτέρα νεωτάτη, νεώτερον, νεώτατον)
	ἱερὸς	ἱερώτερος	ἱερώτατος
	συνετός	συνειώτερος	συνειώτατος
	σοφὸς	σοφώτερος	σοφώτατος
	ἄφθινος	ἄφθινώτερος	ἄφθινώτατος
	ὀμαλὸς	ὀμαλώτερος	ὀμαλώτατος
	ἱκανὸς	ἱκανώτερος	ἱκανώτατος
	νεαρὸς	νεαρώτερος	νεαρώτατος
	ὀλίγος	ὀλιγώτερος	ὀλιγώτατος (ὀλίγιστος, ἐλάχιστος)
	ἥσυχος	ἥσυχώτερος	ἥσυχώτατος... κλπ.

2) Ὅλα τὰ ἐπίθετα τὰ λήγοντα εἰς τὸν θειτικὸν βαθμὸν εἰς —ιος, —ιμος (1), —ικος, —ινος καὶ ἰλος· διότι αὐτὰ ἔχουσι τὸ δίχρονον τῆς παραληγοῦσης βραχύ·

π. γ. πλούσιος, πλουσιώτερος, πλουσιώτατος· ἄξιος, ἀξιώτερος, ἀξιώτατος· τίμιος, τιμιώτερος, τιμιώτατος, κλπ.

χρήσιμος, χρησιμώτερος, χρησιμώτατος· ὠφέλιμος, ὠφελιμώτερος, ὠφελιμώτατος κτλ.

γενικός, γενικώτερος, γενικώτατος· τακτικός, τακτικώτερος, τακτικώτατος· πρακτικός, πρακτικώτερος, πρακτικώτατος κλπ.

ἀνθρῶπινος, ἀνθρῶπινώτερος, ἀνθρῶπινώτατος κτλ.

ποικίλος, ποικιλώτερος, ποικιλώτατος κτλ·

Μὲ —ότερος (ότατος) γράφονται :

1) Ὅσα ἔχουν πρὸ τοῦ —ότερος (—ότατος) μακρὸν φωνῆν ἢ δίφθογγον :

π. γ.	ὑψηλὸς	ὑψηλότερος	ὑψηλότατος
	ξηρὸς	ξηρότερος	ξηρότατος
	πτωχὸς	πτωχότερος	πτωχότατος
	ἀθῶος	ἀθώοτερος	ἀθώότατος
	νωπὸς	νωπότερος	νωπότατος

1) Ἄλλὰ τὰ λήγοντα εἰς —τιμος (ἐκ τοῦ τιμή) ἔχουσι τὸ ε μακρὸν καὶ διὰ τοῦτο ἔχουσι τὸ ότερος μὲ ο· ἐντιμότερος, —ότατος.

παλαιός	παλαιότερος	παλαιότατος
φαιδρός	φαιδρότερος	φαιδρότατος
καινός (¹)	καινότερος	καινότατος
κοινός	κοινότερος	κοινότατος
ἄστεϊός	ἄστεϊότερος	ἄστεϊότατος
ἄνδρειός	ἄνδρειότερος	ἄνδρειότατος
δεινός	δεινότερος	δεινότατος
ταπεινός	ταπεινότερος	ταπεινότατος
λευκός (²)	λευκότερος	λευκότατος
μαῦρος (³)	μαυρότερος	μαυρότατος

2) Ὅσα ἔχουν θέσει μακρὸν φωνῆεν πρὸ τοῦ —ότερος —ότατος.

σεμνός	σεμνότερος	σεμνότατος
λεπτός	λεπτότερος	λεπτότατος
ἐλαφρός	ἐλαφρότερος	ἐλαφρότατος
λαμπρός	λαμπρότερος	λαμπρότατος
ὀρθός	ὀρθότερος	ὀρθότατος
σφοδρός	σφοδρότερος	σφοδρότατος
ἐνδοξός (⁴)	ἐνδοξότερος	ἐνδοξότατος
μελαψός	μελαψότερος	μελαψότατος... κτλ.
πεζός	πεζότερος	πεζότατος

1) *Καινός*=νέος (καινούργιος), ἐνῶ : *κενός*=ἄδειος.

2) Αἱ λέξεις *ἄσπερος* καὶ *μαῦρος* εἶναι νέαι, μεταγενέστεραι λέξεις, μὴ ἔχουσαι τὰς ρίζας τῶν εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικήν.

Ἡ μὲν *ἄσπερος* ἐκ τῆς λατινικῆς λέξεως *asper* (γενικὴ *asperī*)=*τραχύς*, ἀπὸ τὰ ἀργυρᾶ νομίσματα τῶν Ρωμαίων, τὰ ὅποια ἦσαν τραχέα καὶ τὸ ὅποια ἦσαν σκληρὰ καὶ λευκά, λόγῳ τοῦ μετάλλου τῶν οὕτω δὲ κατόπιν ἡ λέξις κατήντησε νὰ σημαίνει γενικῶς κάθε λευκὸν πρᾶγμα. Καὶ ἐπὶ Βυζαντινῶν, καὶ ἀργότερον ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἄσπρα ἐλέγοντο διὸ τοῦτο γενικῶς τὰ χρῆματα.

Ἡ δὲ λέξις *μαῦρος* (ἀρχαῖον *μέλας*) προῆλθε μᾶλλον ἐκ τοῦ λατινικοῦ *m a u r u s* (=μαῦρος)· κατ' ἀρχὰς ὁ κάτοικος τῆς Μαυριτανίας (Ἀραβίας), Μαυριτανός, παρὰ ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ *ἄμαυρος* (=σκοτεινός). Ὁ συγκριτικὸς τοῦ *μαῦρος* λέγεται συνήθως καὶ *μαυρότερος*.

3) Διότι τὸ ξ τὸ πρὸ τοῦ -ότερας ὡς καὶ τὸ ψ καὶ ζ εἶναι διπλᾶ

3) Ὅσα ἔχουν πρὸ τοῦ —ότερος μακρὰ δίχρονα (1)

π.χ.	τρανὸς	τρανότερος	τρανότατος
	ἀνιαρὸς	ἀνιαρότερος	ἀνιαρότατος
	λιτὸς (2)	λιτότερος	λιτότατος
	ἰσχυρὸς	ἰσχυρότερος	ἰσχυρότατος κλπ.

4) Τὰ σύνθετα ἐπίθετα τὰ λήγοντα εἰς :

— **τιμος** (τιμή), — **νικος** (νίκη) — **θυμος**, — **ψυχος**, **κυρος**,
— **λυπος** (λύπη), — **χυμος**, — **κίνδυνος**, τὰ ὅποια ἔχουν τὸ δίχρονον τῆς παραληγοῦσης των **μακρόν** (3).

π.χ.	ἔντιμος	ἐντιμότερος	ἐντιμότατος
	φιλότιμος	φιλοτιμότερος	φιλοτιμότατος
	ἄτιμος	ἀτιμότερος	ἀτιμότατος
	πολύτιμος	πολυτιμότερος	πολυτιμότατος
	ἄξιόνικος	ἄξιονικότερος	ἄξιονικότατος
	εὐθυμος	εὐθυμότερος	εὐθυμότατος
	πρόθυμος	προθυμότερος	προθυμότατος
	μεγαλόψυχος	μεγαλοψυχότερος	μεγαλοψυχότατος
	ἔγκυρος	ἐγκυρότερος	ἐγκυρότατος
	ἄκυρος	ἄκυρότερος	ἄκυρότατος
	περίλυπος	περιλυπότερος	περιλυπότατος
	εὐχυμος	εὐχυμότερος	εὐχυμότατος
	ἐπικίνδυνος	ἐπικινδυνότερος	ἐπικινδυνότατος
	ἀκίνδυνος	ἀκινδυνότερος	ἀκινδυνότατος κτλ.

Τῶν λοιπῶν ἐπιθέτων αἱ καταλήξεις τῶν παραθετικῶν δὲν παρουσιάζουν καμμίαν ὀρθογραφικὴν δυσκολίαν, διότι σχηματί-

σύμφωνα καὶ καθιστοῦν τὴν φύσει βραχεῖαν συλλαβὴν, τὴν περιέχουσαν *ε* καὶ *ο*, *θέσει μακρόν* ἐπομένως πρέπει τὰ παραθετικά των -ότερος καὶ -ότατος νὰ γράφονται μὲ *ο*.

1) Ἐκ θέματος.

2) *Λιτὸς* = ἀπλοῦς, (λιτὴ τροφή) ἐνῶ *λυτὸς* (ἐκ τοῦ λύω) = λυμένος.

3) Διότι αἰνιλέξεις *τιμή*, *νίκη*, *θυμός*, *ψῦχος*, *κῦρος*, *λύπη*, *χυμός*, *κίνδυνος* ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι σύνθετα τὰ ἐπίθετα ταῦτα, ἔχουσι τὸ δίχρονον τῆς παραληγοῦσης *ι* καὶ *υ* ἐκ θέματος *μακρόν*.

ζονται, ἔαν εἰς τὸ θέμα αὐτῶν προσθήσωμεν ἀπλῶς τὰς καταλήξεις *-τερος* (συγκριτικὸς) καὶ *-τατος* (ὑπερθ.),

Ἐπίθετα εἰς —ης (ἄρσ., θηλ.), —ες (οὐδ.).

π. χ. ἀληθής (θ. ἀληθεσ-), ἀληθέστερος, ἀληθέστατος
εὐτυχής (θ. εὐτυχες-), εὐτυχέστερος, εὐτυχέστατος
εἰλικρινής (θ. εἰλικρινες), εἰλικρινέστερος, εἰλικρινέστατος κτλ.

εἰς -ων (ἄρσ., θηλ.), -ον (οὐδ.).

π. χ. σώφρων (θ. σωφρον-), σωφρονέστερος, σωφρονέστατος
εὐδαιμών (θ. εὐδαιμον-), εὐδαιμονέστερος, εὐδαιμονέστατος
νοήμων (θ. νοημον-), νοημονέστερος, νοημονέστατος κτλ.

εἰς —ους (συννηρημένα β')

π. χ.	ἀπλοῦς	ἀπλούστερος	ἀπλούστατος
	εὐνους	εὐνούστερος	εὐνούστατος

εἰς —ύς, —εῖα, —ύ

π. χ. βαθύς, βαθύτερος, βαθύτατος (βαθυτέρα, βαθυτάτη—βαθυτέρον, βαθύτατον).

εὐρύς, εὐρύτερος, εὐρύτατος· ταχύς, ταχύτερος, ταχύτατος κτλ.

Ἀνώμαλα παραθετικά.

Μερικὰ ἐπίθετα σχηματίζουν τὰ παραθετικά των ὄχι κανονικῶς, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν πρὸς ἄλλα συνηθέστερα καὶ ἐπικρατέστερα ὅπως εἶναι π. χ.

Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ εἰς —τερος, —τατος

ἔσχηματίσθη καὶ τὸ φίλος, φίλτερος, φίλιτατος (ἀντὶ φιλώτερος, φιλώτατος). **Κατ' ἀναλογίαν δὲ πρὸς τὰ εἰς —ής (οὐδ. —ές)**

σιγμόληκτα ἐπίθετα ἔσχηματίσθησαν καὶ τὰ ἐπίθετα :

ἄσμενος, ἄσμενέστερος, ἄσμενέστατος (κατὰ τὸ εὐμενής, δυσμενής—έστερος)· οὕτω : —ἄκρατος, ἀκρατέστερος, ἀκρατέστατος (κατὰ τὸ ἐγκρατής—έστερος) — πένης, πενέστερος, πενέστατος καὶ μερικὰ ἄλλα ἀσυνήθη.

Μὲ τὰς καταλήξεις —ίστερος, —ίστατος

Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ ἄχαρις (ἀχαρίστερος, ἀχαρίστατος (1)) ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ : βλάξ, βλακίστερος, βλακίστατος, λάλος, λιλίστερος, λαλίστατος καὶ τινὰ ἄλλα ἄχρηστα.

Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ παραθετικά μὲ -αίτερος, -αίτατος (τῆς ἀρχαίας) :

π. χ. παλαιός, παλαιότερος, παλαιάτατος, γηραιός, γηραιότερος, γηραιάτατος, κτλ. ἐσχηματίσθη καὶ τὸ ἴδιος, ἰδιαίτερος, ἰδιαίτατος, τῆς νέας.

Ἐνώμαλα παραθετικά τῆς ἀπλῆς νέας.

Ἔλα τὰ παραθετικά τῆς νέας τὰ λήγοντα εἰς —ύτερος, —ύτατος, ἐσχηματίσθησαν κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ εἰς —ύς ἐπίθετα (π. χ. ταχύς, βραδύς, παχύς, ὀξύς, ἠδύς κτλ.) καὶ πρέπει διὰ τοῦτο νὰ γράφεται ἢ κατάληξις τῶν —ύτερος μὲ υ (2).

π. χ. μεγάλος, μεγαλύτερος, μέγιστος—καλός, καλύτερος (3) κάλλιστος καὶ ἄριστος—πρῶτος, πρωτύτερος (4), πρώτιστος—μαῦρος, μαυρότερος, ἀλλὰ καὶ μαυρύτερος (δημωδέστερον) κτλ.

1) Τὰ εἰς —ίστερος, —ίστατος εἶναι σχεδὸν τελείως ἄχρηστα εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν· πλὴν τοῦ βλακίστερος, βλακίστατος, τὰ λοιπὰ εὐρίσκονται μόνον εἰς τὴν ἀρχαίαν, εἰς δὲ τὴν νέαν ἐσχηματίσθησαν εἰς —ώτερος, —ώτατος ἀναλόγως.

2) Ἔνεκα τοῦ γενικοῦ γλωσσικοῦ νόμου τῆς ἀναλογίας· ὁ νόμος οὗτος ἐπέδρασε πάρα πολὺ εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν νεοελληνικῶν δημωδεστέρων τύπων διὰ τοῦ ὁποίου καὶ μόνον ἐξηγεῖται ἐπιστημονικῶς ἡ ὀρθὴ γραφὴ τούτων.

3) Ὑτερος, καλύτερος, μεγαλύτερος... Μὲ υ καὶ ὄχι μὲ ι (καλλιτέρος). διότι ὁ νέος τύπος δὲν προῆλθε κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὸν ἀρχαῖον τύπον καλλίων (καὶ Αἰολ. καλλιότερον), ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν πρὸς ὅλα τὰ εἰς -ύτερος (βαθύτερος κτλ.) ὡς ἐπικρατεστάτη κατάληξις τῆς νέας.

4) Τὸ πρωτύτερος μὲ ω καὶ ὄχι μὲ ο (μὲ ο γράφεται τὸ πρότερος μόνον) διότι τὸ πρωτύτερος παράγεται ἀπὸ τὸ πρῶτος· τὸ πρῶτος εἰς τὴν ἀρχαίαν εἶναι μὲν ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ, ἀλλ' εἰς τὴν νέαν ἔγινε θετικοῦ βαθμοῦ ἐφ' ὅσον ἔχει ὡς ὑπερθετικὸν τὸ πρώτιστος.

Ἐντελῶς δὲ ἀνωμάλως ἔχουν τὰ ἐπίθετα :

κακός, χειρότερος, χείριστος καὶ κάκιστος
πολύς, περισσότερος, πλεῖστος
ὀλίγος, ὀλιγότερος, ἐλάχιστος

Δύσκολοι καταλήξεις θηλυκῶν ἐπιθέτων

Ἔνθα ἐπίθετα λήγουν εἰς τὸ ἀρσενικὸν εἰς -ας, ἔχουν τὸ θηλυκὸν τῶν λήγον εἰς -ᾶσα ἢ -αινα (οὐδ. -αν)· π. χ. πᾶς, πᾶσα (τὸ πᾶν), στάς, στάσα, (τὸ στάν), μέλας, μέλαινα, (τὸ μέλαν), τάλας, τάλαινα (τάλαν) κτλ.

Ἔνθα λήγουν εἰς -εῖς ἔχουν θηλυκὸν λήγον εἰς -εσσα (οὐδ. εἰς -εν)· π. χ. ὁ χαρῖεις, ἡ χαρῖεσσα, τὸ χαρῖεν κτλ.

Ἔνθα λήγουν εἰς -ύς, ἔχουν τὸ θηλυκὸν εἰς -εῖα (οὐδ. εἰς -ύ)· π. χ. ὁ γλυκύς, ἡ γλυκεῖα, τὸ γλυκύ, ὁ πλατύς, ἡ πλατεῖα, τὸ πλατύ, κτλ.

Ἔνθα λήγουν εἰς -οῦς, (συνηρημένα β') ἔχουν τὸ θηλυκὸν λήγον εἰς —ῆ ἢ —ρα (') (οὐδ. εἰς —οῦν)· π. χ. ὁ ἀπλοῦς, ἡ ἀπλῆ τὸ ἀπλοῦν, ὁ σιδηροῦς, ἡ σιδηρᾶ, τὸ σιδηροῦν κλπ.

Συμφώνως πρὸς τὰ λοιπὰ εἰς —ύς, —εῖα, —ύ ἐπίθετα, ἐσηματίσθησαν καὶ τὸ θηλυκὸν τοῦ θήλυς (') καὶ ἡμισυς· π. χ.

ὁ θήλυς, ἡ θήλεια, τὸ θήλυ
ὁ ἡμισυς, ἡ ἡμίσεια, τὸ ἡμισυ

Περὶ τῆς ὀρθογραφίας τοῦ ἐπιθέτου πολύς.

Τὸ ἐπίθετον ὁ πολύς, ἡ πολλή, τὸ πολὺ ἔχει κατὰ τὰς πτώσεις διάφορον ὀρθογραφίαν, κλίνεται δὲ ὡς ἐξῆς :

1) Ἐκ τῶν εἰς —οῦς ἐπιθ. σχηματίζουσι τὸ θηλυκὸν εἰς α, ὅσα πρὸ τῆς καταλήξεως—οῦς τοῦ ἀρσενικοῦ ἔχουν ρ.

2) Ὁ θήλυς ! συναντᾶται εἰς οὐσιαστικά μὴ ἔχοντα ἰδιαιτέρον γραμματικὸν γένος διὰ τὸ θηλυκὸν (φυσικὸν) γένος· π.χ. ὁ θήλυς ἀετός=ἡ θήλεια ἀετός κτλ.

Ἐνικὸς ἀριθ. (ἄρσεν. καὶ οὐδέτ.) Πληθυντ. ἀριθ.

᾽Ον.	ὁ	πολύς	τὸ πολὺ	οἱ πολλοί	τὰ πολλὰ
Γεν.	τοῦ	πολλοῦ	τῶν πολλῶν	τῶν πολλῶν	τῶν πολλῶν
Δοτ.	τῷ	πολλῷ	τοῖς πολλοῖς	τοῖς πολλοῖς	τοῖς πολλοῖς
Αἰτ.	τὸν	πολύν	τὸ πολὺ	τούς πολλούς	τὰ πολλὰ
Κλητ.	ὃ	πολὺ	ὃ πολὺ	ὃ πολλοὶ	ὃ πολλὰ

Δηλαδή εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τοῦ ἄρσενικοῦ καὶ οὐδέτερου γένους γράφεται μὲ ἓνα **λ** καὶ κλίνεται κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν, εἰς δὲ τὰς λοιπὰς πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ καὶ ὀλόκληρον τὸν πληθυντικὸν κλίνεται κατὰ τὴν β' κλίσιν καὶ γράφεται μὲ **λλ**. Τὸ δὲ θηλυκὸν ἢ **πολλή** γράφεται παντοῦ μὲ δύο **λλ** καὶ κλίνεται, ὡς ὁμαλὸν ὄνομα τῆς πρώτης κλίσεως· π. χ. ἡ πολλή, τῆς πολλῆς, τῆ πολλῆ, τὴν πολλήν, ὃ πολλή, — αἱ πολλαί, τῶν πολλῶν, ταῖς πολλαῖς, τὰς πολλὰς, ὃ πολλαί. Τὸ δὲ ἄρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον γένος κλίνεται εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς πτώσεις κατὰ τὴν δευτέραν.

Τὸ **υ** τῆς καταλήξεως τῶν εἰς — **υς** (γενικὴ — **εος**) ἐπιθέτων εἶναι βραχύ· π. χ. ἡμισυς, τὸ ἡμισυ' διὰ τοῦτο τονιζομένη ἢ παραλήγουσά των, ὅταν εἶναι μακρά, περισπᾶται· π. χ. ὁ θῆλυς, τὸ θῆλυ (¹).

Οὕτω περισπᾶται καὶ τὸ οὐσιαστικὸν πῆχυς (γενικὴ — **εως**) (²). Τονιζόμενον δὲ τὸ **υ** τοῦτο τῆς καταλήξεως πάντοτε **δέξνεται** ὡς βραχύ· π. χ. ὁ ταχύς, βραδύς, γλυκύς, θρασύς, τὸ ταχύ, βραδύ, γλυκὺ κτλ.

᾽Οσα ἐπίθετα λήγουν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν εἰς — **ις** (³) (γενικὴ

1) Τούτων τὰ θηλυκὰ λήγουν εἰς — **εια** μὲ **α** βραχὺ καὶ τονίζονται ἐπὶ τῆς προπαραληγουσῆς· π.χ. ἡμίσεια, θήλεια· τῶν δὲ λοιπῶν εἰς **υς** ἐπιθέτων τὰ θηλυκὰ εἰς — **εῖα** τονίζονται ἐπὶ τῆς παραληγουσῆς καὶ περισπῶνται· π. χ. ταχεῖα (ταχύς), βαρεῖα (βαρὺς) κτλ.

2) Τὸ **πῆχυς** ἔχει τὴν γενικὴν λήγουσαν εἰς — **εως**, ὡς οὐσιαστικὸν συμφώνως πρὸς προηγουμένον κανόνα.

3) Γράφονται μὲ — **ις** τὰ ἐπίθετα τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ χάρις (π.χ. εὐχαρις, ἄχαρις, δύσχαρις...) οὕτω καὶ τὸ ἀπλοῦν λάτρις· ἐνθ' τοῦτο ὡς σύνθετον γράφεται μὲ **η** καὶ κλίνεται πλέον ὡς πρωτόκλιτον π.χ. εἰδωλολάτρης, τυπολάτρης, φυσιολάτρης (γενικὴ — **ου**), τὸ δὲ θηλυκὸν τούτων λήγει εἰς — **τρις** κατὰ τὴν τρίτην· π.χ. ὁ φυσιολάτρης, ἡ φυσιολάτρις κτλ.

εἰς —ιτος ἢ ἰδος) εἶναι τριγενῆ δικατάληκτα καὶ σχηματίζουν τὸ οὐδέτερον λήγον εἰς —ι· π. χ. ὁ ἄχαρις, ἡ ἄχαρις (γενικὴ ἀχαρι-
τος), τὸ ἄχαρι· ὁ λάτρις (γενικὴ λάτριδος καὶ λάτριος), τὸ λά-
τρι κ. ο. κ.

Ἡ κατάληξις —αιος, —αία, —αίον τῶν ἐπιθέτων γράφε-
ται μὲ **αι**· π. χ. δίκαιος, βέβαιος, ἀκέραιος, δειλαίος, ὄρατος,
τυχαῖος, χυδαῖος, κορυφαῖος, χειρσαῖος, ἀγοραῖος, τελευταῖος
γενναῖος, Σιναῖος (Σίνας, Σιναία Ἀκαδημία), κτλ.—Ἐξαιρεῖται
τὸ νέος (νέα, νέον) καὶ τὰ σύνθετα ἐπίθετα ἐκ τοῦ θεός· π. χ.
ἄθεος, ἔνθεος καὶ τὸ στερεός.

Μὲ —εος (—έα, —έον) γράφονται :

α) τὰ εἰς —τέος ρηματικὰ ἐπίθετα· π. χ. ἔξεταστέος (ἔξετα-
στέα, ἔξεταστέον), ἀπορριπτέος, σημειωτέος (σημειωτέον) κτλ.
Ἐξαιρεῖται ἔξ αὐτῶν μόνον τὸ εὐκταῖος (1), τὸ ὁποῖον διορθώ-
νεται καὶ μὲ **εος** παρὰ Σουΐδα (2) καὶ

β) τὰ λήγοντα εἰς —λέος· π.χ. πειναλέος, φρικαλέος, νυστα-
λέος, ρωμαλέος κτλ. πλὴν τοῦ κεφαλαῖος (3).

Ἐπίθετα τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα (4)

Αὐτὰ εἶναι τὰ λήγοντα εἰς :

—ος —η —ον (κακός, κακή, κακὸν κτλ.).

—ος —α —ον (ἐχθρός, ἐχθρά, ἐχθρόν, βέβαιος, βεβαία, βέ-
βαιον κτλ.).

—ας —ᾶσα —αν (πᾶς, πᾶσα, πᾶν—στάς, στᾶσα, στὰν κτλ.).

—ας —αινα —αν (τάλας, τάλαινα, τάλαν — μέλας, μέλαινα,
μέλαν κτλ.).

1) Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ ἐπίθετον ἀραῖος (ἐκ τοῦ ἀρά=εὐχὴ καὶ
ἐνίστε κακὴ εὐχὴ (κατάρα).

2) Ἀρχαῖος λεξικογράφος καὶ σχολιαστής.

3) Διότι καὶ αὐτὸ εἰς τὴν ἀρχαίαν εἶναι : κεφάλαιος, ὅπως λέγομεν
κεφάλαιον.

4) Τρικατάληκτα ἐπίθετα λέγονται τὰ ἔχοντα ἰδιαιτέρας καταλήξεις
δι' ἕκαστον γένος· δικατάληκτα λέγονται τὰ ἐπίθετα τὰ ἔχοντα διὰ τὸ
ἄρσενικὸν καὶ θηλυκὸν τὴν ἰδίαν κατάληξιν καὶ μονοκατάληκτα εἶναι τὰ
ἔχοντα μίαν κατάληξιν καὶ διὰ τὰ τρία γένη.

- ύς —εἶα —ὺ (παχύς, παχεῖα, παχὺ κτλ.),
 —ύς —ύσα —ὺν (δεικνύς, δεικνύσα, δεικνύν) (1)
 —εἶς —εἶσα —έν (γεννηθεῖς, γεννηθεῖσα, γεννηθέν (2) κτλ.).
 —εις —εσσα —εν (χαρίεις, χαρίεσσα, χαρίεν κτλ.).
 —ών —οὔσα —όν (ἐλθών, ἐλθοῦσα, ἐλθόν κτλ.) (3).
 —ῶν —ῶσα —ῶν (ἀγαπῶν, ἀγαπῶσα, ἀγαπῶν κτλ.) (4).
 —ῶς —υῖα —ὸς (πεποιθώς, πεποιθυῖα, πεποιθὸς—ὁ συνει-
 δῶς, ἢ συνειδυῖα, τὸ συνειδὸς κτλ.) (5).
 —οὺς —οὔσα —όν (γνούς, γνοῦσα, γνόν—(δι)δούς, (δι)δοῦσα,
 (δι)δόν κτλ.) (6).
 —ῶς —ῶσα —ῶς (ὁ ἐνεστῶς, ἢ ἐνεστῶσα, τὸ ἐνεστῶς κτλ.) (7).

Δικατάληκτα ἐπίθετα

(¹ Ἐκ τῶν εἰς —ος ἀπλῶν ἐπιθέτων τῆς δευτέρας κλίσεως ἐλά-
 χιστα εἶναι δικατάληκτα·

π.χ. βάρβαρος, βάνανσος, ἀκόλουθος, ἥσυχος, ἥρεμος, κίβδη-
 λος, φρόνιμος καὶ ὅλα τὰ εἰς —ιμος. Ὅλα ἐπίσης τὰ σύνθετα εἰς
 —ος ἐπίθετα τῆς δευτέρας εἶναι τριγενῆ καὶ δικατάληκτα·

π.χ. ὁ ἔνδοξος, ἡ ἔνδοξος, τὸ ἔνδοξον, ὁ ἔντιμος, ἡ ἔντιμος,
 τὸ ἔντιμον, ὁ, ἡ φιλότιμος, τὸ φιλότιμον κτλ.

Δικατάληκτα τῆς γ'

Δικατάληκτα ἐπίθετα τῆς γ' κλίσεως εἶναι τὰ λήγοντα εἰς :

- 1) —ύς, ύσα, ύν ἔχουν αἱ μετοχαὶ τῶν εἰς (ν)νυμι ρημάτων.
- 2) —εις, εἶσα, έν ἔχουν αἱ μετοχαὶ τῶν παθητικῶν ἀορίστων.
- 3) —ών, οὔσα, όν ἔχουν αἱ μετοχαὶ τῶν ἐνεργητικῶν ἀορίστων β'.
- 4) —ῶν, ῶσα, ῶν ἔχουν αἱ μετοχαὶ τῶν ἐνεστῶτων τῶν ρημάτων τῆς α' συζυγίας τῶν περισπωμένων (εἰς ἄω).
- 5) —ῶς, υῖα, ὸς ἔχουν μόνον οἱ ἐνεργητικοὶ παρακαίμενοι τῆς ἀρχαίας.
- 6) —οὺς, οὔσα, όν ἔχουν οἱ ἀττικοὶ ἀόριστοι β' μερικῶν ρημάτων (π. χ. τοῦ γιγνώσκω—ἔγνων) καὶ ὁ ἐνεστῶς καὶ ἀόριστος τῆς μετοχῆς τοῦ δίδωμι.
- 7) —ῶς, ῶσα, ῶς ἔχουν οἱ ἐνεργητικοὶ παρακαίμενοι τῆς μετοχῆς ὅταν προέρχωνται ἐκ συναιρέσεως (ὁ ἐσταῶς, ἐστῶς).

ἄρσ. καὶ θηλυκ.	οὐδέτ.
—ων	—ον (γεν.—ονος) ὁ, ἡ σώφρων, τὸ σώφρον
—ης	—ες (γεν.—ους) ὁ, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές
—ις	—ι (γεν.—ιδος ἢ ιτος) ὁ, ἡ φιλόπατρις, τὸ φιλόπατρι, ὁ, ἡ ἄχαρις, τὸ ἄχαρι, ὁ, ἡ εὐελπις, τὸ εὐελπι

καὶ τὰ εἰς —πους —πουν (γεν.—ποδος) ὁ, ἡ, δίπους, τὸ δί-
πουν κτλ.

Μονοκατάληκτα ἐπίθητα

Ταῦτα εἶναι πολὺ ὀλίγα, ἐλάχιστα· π.χ. ὁ, ἡ, τὸ ἄρπαξ, βλάξ, μιγᾶς (¹), πένης, πλάνης καὶ φυγᾶς κ. ἄ. σπανιότερα.

Παραθετικά ἐπιθέτων ἐξ ἐπιρρημάτων καὶ προθέσεων

Αὐτὰ σχηματίζονται ἀπλῶς διὰ τῆς καταλήξεως —**τερος**. —**τατος**· π.χ. ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων : ἔξω, ἄνω, ἔσω, κάτω, καὶ ἐκ τῶν προθέσεων ὑπέρ, πρὸ κτλ. ἐσχηματίσθησαν τὰ παραθετικά τούτων : ἔξώτερος —ώτατος, κατώτερος —ώτατος, ἐσώτερος —ώτατος, ὑπέρτερος —τατος, πρότερος (²) κτλ.

Περὶ ἐπιρρημάτων (³).

Τὰ δυσκολώτερα (ὀρθογραφικῶς) ἐπιρρήματα εἶναι :

Αἱ καταλήξεις τῶν τροπικῶν ἐπιρρημάτων, τὰ ὅποια λήγουν εἰς **ως** καὶ γράφονται **πάντοτε** μετὰ **ω** (⁴)· π.χ. **καλῶς** (ἐκ τοῦ καλός), **κακῶς** (κακός), **λαμπρῶς** (λαμπρός), **ἀσφαλῶς** (ἀσφαλής), **συνήθως**, **πάντως**, **εὐλόγως** κτλ.

Ἡ κατάληξις —**ηδον** τῶν τροπικῶν ἐπιρρημάτων, ἡ ὅποια γράφεται πάντοτε μετὰ **η**· π.χ. **βροχηδόν**, **σωρηδόν**, κτλ. πλὴν τοῦ **βοτρυδόν**, **ἐγχελυδόν**.

1) Ἡ ὀρθοτ. γραφή εἶναι μετὰ **ει** (μειγᾶς).

2) Ὑπερθετικὸς τοῦ πρότερος εἶναι πρῶτιστος· δανεῖζεται δηλ. ἀπὸ τὸ πρῶτος.

3) Ἐπιρρήματα λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὅποια προσδιορίζουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος τροπικῶς, τοπικῶς, χρονικῶς καὶ ποσοτικῶς.

4) Τὰ τροπικὰ ἐπιρρήματα γράφονται μετὰ **ω** διότι παράγονται ἀπὸ τὰς γενικάς τοῦ πληθυντ. τῶν ὀνομάτων διὰ τροπῆς τοῦ τελευταίου γράμματος **ν** εἰς **ς**· π.χ. (τῶν **καλῶν**, **καλῶς** κτλ.)

*Η κατάληξις —*δην* γράφεται πάντοτε με *η'* π. χ. *βάδην*, *ἄρδην*, *φύρδην*, *μείγδην*, καθὼς καὶ τὸ *μάτην*.

Τὰ χρονικά *πέρυσι(ν)*, *τέως*, *πρόην*, *νῦν*, *ἄει*, *τώρα*, *περαιτέρω* (ἐκ τοῦ *πέραν*, χρονικῶς=κατόπιν), *αἴφνης* καὶ *αἰφνιδίως*.

Τὸ ποσοτικὸν *μᾶλλον* (συγκριτικὸς βαθμὸς τοῦ *μάλα*=πολὺ) με δύο *λλ*, τοῦ ὁποίου ὅμως ὁ θετικὸς βαθμὸς *μάλα* καὶ ὑπερθετικὸς *μάλιστα* γράφονται με ἓνα *λ*.

*Η κατάληξις —*ακις* τῶν ποσοτικῶν ἐπιρρημάτων, ἡ ὁποία γράφεται πάντοτε με *ι'* π. χ. *πολλάκις*, *συχνάκις*, *πλειστάκις*, *εἰκοσάκις*, *μυριάκις* καὶ τὰ λοιπὰ εἰς —*ακις* ἐπιρρήματα.

Τὰ εἰς *αι* λήγοντα ἐπιρρήματα γράφονται με *αι'* π. χ. *χαμαί*, *πάλαι*, τὰ βεβαιωτικά *οὐαί*, *ναί* καὶ τὰ ἀρχαῖα ἐπιφωνήματα *βαβαί* καὶ *παπαί* πλὴν τῶν ἐπιρρημάτων τῶν ληγόντων εἰς *τε'* π. χ. *ὄτε*, *τότε*, *πότε*, *ποτέ*, *ἄλλοτε*, *πάντοτε*, κτλ.

Τὰ εἰς *ω* τοπικά ἐπιρρήματα γράφονται με *ω'* π. χ. *ἐδῶ*, *ἐξω*, *ἔσω*, *ἄνω*, *κάτω*, *ἄπω* κτλ. πλὴν τοῦ *δεῦρο* (=ἐδῶ). Τὰ λήγοντα εἰς —*οθεν* γράφονται με *ο'* π. χ. *ἄλλοθεν* *πανταχόθεν* κτλ. πλὴν τῶν παραγομένων ἐξ ἐπιρρημάτων ληγόντων εἰς *ω'* π. χ. (*ἄνω*) *ἄνωθεν*, *κάτωθεν*, *ἐξωθεν*, *κύκλωθεν* κτλ.

Τὰ εἰς —*τι* λήγοντα ἐπιρρήματα γράφονται μὲν με *ι*, ἐὰν παράγονται ἀπὸ ρῆμα* π. χ. *ἀσυζητητὶ* (*συζητῶ*), *ἀτιμωρητὶ* (*τιμωρῶ*), *Ἑλληνιστὶ* (*Ἑλληνίζω*), *Γαλλιστὶ*, *νεωστὶ* κτλ., με *ει* δὲ ἐὰν παράγονται ἀπὸ ὀνόματα* π. χ. *παμψηφει* (*πάμψηφος*), *ἀμισθει* (*ἄμισθος*), *ἀποινει* κτλ.

*Η κατάληξις —*θι* τῶν τοπικῶν ἐπιρρημάτων γράφεται με *ι*. π. χ. *ἄλλοθι*, *αὐτόθι* κτλ. Μερικῶν ὀνομάτων αἱ ἀρχαῖαι δοτικαὶ λαμβάνονται ὡς ἐπιρρήματα* π. χ. *περὶ*, *εἰκῆ* (*εἰκῆ* καὶ ὡς *ἔτυχεν*) κτλ.

Τὸ ἐπιρρημα *μαζι* γράφεται με *ι* (ὄχι με *υ*) ἐκ τοῦ *μαζιον* (=μαῖζα, ὁμοῦ* *βυζαντινὴ λέξις*).

Τὰ τοπικά : *ἐκεῖ*, *οἴκοι* (1) *πόρρω* (2) (με δύο *ρη* ἐκ τοῦ πόρ-

1) *Οἴκοι*= εἰς τὸν οἶκον (ὄπως, *Φαληροῖ*= εἰς *Φάληρον*) καὶ ὀξύνεται συμφώνως πρὸς βασικὸν κανόνα, ὡς ἄκλιτον.

2) **Ἄπω* καὶ *πόρρω*=*μακρὰν** π. χ. *ἄπω* *Ἀνατολή*.

σω κατ' ἀντιμετάθεσιν, ἐκ τοῦ πρόσω), μεταξύ, ἄπω καὶ ἐγγύς· αἱ λοιπαὶ καταλήξεις τῶν τοπικῶν ἐπιρρημάτων ὀρθογραφικῶς δὲν παρουσιάζουν καμμίαν δυσκολίαν.

Ἀριθμητικά.

Ἄλλα τὰ ἀριθμητικὰ καὶ τὰ παράγωγα ἐξ αὐτῶν δασύνονται πλὴν τοῦ *δικτώ*, *ἐννέα*, καὶ *εἴκοσι*· π. χ. εἷς, ἓν, ἕξι, ἑπτὰ (¹), ἑκατόν, ἑκατομμύριον κτλ. Τὸ *εἷς* (²) ὡς ἄπλοῦν περισπᾶται, ἓν συνθέσει δὲ ὀξύνεται· π. χ. οὐδεῖς, καθεῖς, κανεῖς, μηδεῖς κτλ.

Τὸ *δύο* : ὡς πρῶτον συνθετικὸν λέξεως γίνεται *δι* καὶ γράφεται μὲ *ι* (καὶ ὄχι μὲ *υ*) (³) π. χ. *δίστομος*, *δίπυλος*, *δίμηνος*, *διλογία*, *διμοιρία* (δύο μοῖραι) κτλ.

Τὸ *τρία* : εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ γράφεται μὲ *ει*, εἰς δὲ τὰς λοιπὰς πτώσεις καὶ ὀλόκληρον τὸ οὐδέτερον γράφεται μὲ *ι*· π. χ. οἶ, αἶ *τρεῖς*, τῶν *τριῶν*, τὰ *τρία* κτλ.

Τὸ *τέσσαρα* : γράφεται μὲ δύο *σσ* (ἐκ τοῦ τέτταρα) (⁴).

Τὸ *ἐννέα* : ὡς ἄπλοῦν (εἰς τὰς μονάδας), γράφεται μὲ δύο *νν*· εἰς δὲ τὰ παράγωγα ἐξ αὐτοῦ μὲ ἓνα *ν*· π. χ. *ἐνενήκοντα*, *ἐν(ε)ακόσια*, (⁵) *ἐνατος*, *ἐνενηκοστός*, *ἐν(ε)ακοσιοστός*, κτλ.

Ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν κλίνονται μόνον τὸ εἷς, μία, ἓν—τρεῖς, τρία—τέσσαρες, τέσσαρα καὶ ἀπὸ τοῦ διακόσια καὶ ἄνω ὡς τρικατάληκτα ἐπίθετα, εἰς τὸν πληθυντικὸν βεβαίως μόνον.

1) Διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἑβδομάς (ἐκ τοῦ ἑβδομος) δασύνεται.

2) Τὸ ἀριθμητικὸν *εἷς* δὲν πρέπει διόλου νὰ συγχέεται μὲ τὴν προθεσιν *εἷς*, ἡ ὁποία εἶναι ἄτονος λέξις καὶ ψιλοῦται.

3) Μὲ *υ* γράφονται αἱ σύνθετοι λέξεις ἐκ τοῦ ἀχωρίστου μορίου *δυσ*·(=δυσκόλως)· π. χ. *δυστυχής*, *δύσμοιρος*, *δυσπεψία*, *δυσκαμψία*, *δυστοκία*, *δυσκολία* κτλ.

4) Διότι ὅπου εἰς τὴν ἀρχαίαν ὑπῆρχον δύο *ετ* εἰς τὴν νέαν ἔγιναν δύο *σσ*· π. χ. *γλῶττα*—*γλῶσσα*, *θάλαττα*—*θάλασσα* κτλ.

5) Ὁρθότερος (εἰς τὴν ἀρχαίαν) τύπος εἶναι ἑνακόσια, ἑνακοσιοστός.

	ἄρσ. θηλ.	οὐδ	ἄρσ.·θηλ.	οὐδ.	ἄρσ.·θηλ.	οὐδ.
Ὄνομ.	εἷς μία	ἓν	τρεις	τρία	τέσσαρες	τέσσαρα
Γεν.	ἑνὸς μιᾶς	ἑνός	τριῶν	τριῶν	τεσσάρων	τεσσάρων
Δοτ.	ἐνὶ μιᾷ	ἐνὶ	τρισὶ	τρισὶ	τέσσαρσι	τέσσαρσι
Αἰτ.	ἓνα μίαν	ἓν	τρεῖς	τρία	τέσσαρας	τέσσαρα

Κατὰ τὸ εἷς, μία, ἓν κλίνεται καὶ τὸ οὐδεῖς, οὐδεμία, οὐδέν, μηδεῖς, μηδεμία, μηδέν, κανεῖς, καμμία (¹), κανέν. Τὰ σύνθετα ἔκ τοῦ εἷς δεξιόνονται· π. χ. ὁ καθεῖς, οὐδεῖς (οὐδὲ εἷς).

Τὰ δὲ *δύς*, *τρὶς* ἐπίσης γράφονται μὲ *ι* ὅπως καὶ τὰ λοιπὰ εἷς — *αῖς* ἀριθμητικὰ ἐπιρρήματα· π. χ. πεντάκις, ἑξάκις, δεκάκις κτλ.· τὸ δὲ ἄπαξ δασύνεται, ὡς παραγόμενον ἔκ τοῦ σάπαξ (Λατιν. *semel* = ἄπαξ).

Περὶ ἀντωνυμιῶν.

Ἡ ὀρθογραφία τῶν ἀντωνυμιῶν δὲν παρουσιάζει διόλου δυσκολίας διότι κλίνονται ἀναλόγως τῶν καταλήξεων τῶν εἷς μίαν τῶν τριῶν κλίσεων κανονικῶς. Ἀνωμαλίαν κατὰ τὴν κλίσιν καὶ τὴν ὀρθογραφίαν παρουσιάζουν μόνον αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι τοῦ α' καὶ β' προσώπου, κλινόμεναι καὶ γραφόμεναι ὡς ἑξῆς :

Ὄνομ.	ἐγὼ	σύ	ἡμεῖς	ὅμοι (=σεῖς)
Γεν.	ἐμοῦ ἢ μοῦ (²)	σοῦ	ἡμῶν	ὁμῶν
Δοτ.	ἐμοὶ ἢ μοὶ	σοὶ	ἡμῖν	ὁμῖν
Αἰτ.	ἐμὲ ἢ μὲ	σὲ	ἡμᾶς	ὁμᾶς

δηλ. τὸ β' πληθ. πρόσωπον τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας γράφεται μὲ *υ* πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοῦ πρώτου, τὸ ὁποῖον γράφεται μὲ *η*.

Ἡ ἀντωνυμία *δεῖνα* γράφεται μὲ *ει* καὶ εἶναι καὶ διὰ τὰ τρία γένη ἢ ἰδίᾳ (ὁ δεῖνα, ἡ δεῖνα, τὸ δεῖνα) εἶναι δὲ ἄκλιτος.

Ἡ ἐπιθετικὴ ἀντωνυμία *ἄλλος* γράφεται μὲ δύο *λλ*.

1) Γράφεται μὲ δύο *μμ* ἀπὸ τό : κἄν·μία, καμμία.

2) Τὸ *μοῦ* τονίζεται ὅταν προηγῆται τοῦ ῥήματος· π. χ. *μοῦ* εἶπε, *μοῦ* ἔδωκε, *μοῦ* ὠμίλησε κτλ. Ὅταν δὲ ἀκολουθῆ, ἔπεται τοῦ ῥήματος, τότε μένει ἄτονον· π. χ. *δῶσε μου*, *φέρε μου*, *πέε μου* κτλ.

ΠΕΡΙ ΡΗΜΑΤΩΝ

Τὰ περὶ ρημάτων εἶναι τὸ κεφαλαιωδέστερον μέρος τῆς γραμματικῆς κάθε γλώσσης· ὁ γνωρίζων δὲ καλῶς τὰ ρήματα μιᾶς γλώσσης, γνωρίζει ἀσφαλῶς τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ὀρθογραφίας τῆς γλώσσης ἐκείνης. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν πρέπει πρωτίστως νὰ γνωρίζωμεν τελείως :

1) *Τὰς καταλήξεις τῶν ρημάτων* (ἐκάστου χρόνου, εἰς ὅλα τὰ πρόσωπα καὶ τὰς ἐγκλίσεις).

2) *Τὴν ῥίζαν τοῦ ρήματος* (καὶ τὰς μεταβολὰς αὐτῆς εἰς τοὺς ὀρισμένους χρόνους, πρὸ καὶ μετὰ τὴν προσθήκην τῶν καταλήξεων) (1).

3) *Τὰς ἀξήσεις* (παρατατικοῦ καὶ ἀορίστου τῆς ὀριστικῆς) καὶ

4) *Τοὺς ἀναδιπλασιασμοὺς* (τοῦ παρακειμένου) (2) διατηρουμένους εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις.

Τὰς καταλήξεις εὐρίσκομεν ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴν γραμματικὴν (πίναξ καταλήξεων). Καὶ εἰς τὰ ρήματα, ὅπως εἰς πᾶν κλιτὸν μέρος τοῦ λόγου, διακρίνομεν *θέμα* καὶ *κατάληξιν* : λέγ—*ω*, λέγ—*ομαι*, λέγ—*ομεν*, λέγ—*όμεθα* κτλ.

Ὅταν δὲ γνωρίζωμεν καλῶς τὰς καταλήξεις κατέχομεν ἕνα σημαντικώτατον μέρος τῆς ὀρθογραφίας.

1) Ὑπάρχουν πολλὰ ρήματα (ἀνώμαλα), τὰ ὁποῖα ἔχουν δύο ἢ καὶ περισσότερα θέματα· ἰδίως μετὰ τὴν προσθήκην τῶν καταλήξεων τοῦ ἀορίστου εἰς τὰ ἔρρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα γίνεται ἔκτασις (κατόπιν ἀποβολῆς τοῦ *-σ* τῆς καταλήξεως) τοῦ βραχέος φωνήεντος τοῦ θέματος εἰς μακρόν· π. χ. μέν-*ω*, ἄορ. ἔμεν-(*σ*)α—ἔμεινα.

2) Ἀναδιπλασιασμὸν δέχεται καὶ ὁ μονολεκτικὸς ὑπερσυντέλικος τῆς ἀρχαίας· π. χ. ἐλελύκειν=εἶχον λύσει κτλ.

Αἱ δυσκολότεραι καταλήξεις τῶν ρημάτων

Ἡ κατάληξις τοῦ α' ἐνικοῦ προσώπου τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τῶν **ρημάτων** γράφεται πάντοτε μὲ —ω π. χ. γράφω, λέγω κτλ.· καὶ ἂν τονίζεται περισπᾶται ἀνεξαιρέτως·

π.χ. ὁμιλῶ, τιμῶ, εὐχαριστῶ, ἀξιῶ καὶ δηλῶ κτλ.

Ἡ κατάληξις τῶν β' πληθυντικῶν προσώπων τῶν ρημάτων γράφεται πάντοτε μὲ ε (—ετε, —εσθε)· π.χ. γράφετε (σεῖς), γράφεσθε, ὁμιλεῖτε (ε—ε), ἀγαπᾶτε κτλ., ἐνῶ ἡ κατάληξις τοῦ γ' ἐνικοῦ προσώπου τῆς παθητικῆς φωνῆς (—εται) γράφεται πάντοτε μὲ ται· π. χ. νομίζεται (νομίζομαι), πιστεύεται (πιστεύομαι), γράφεται (γράφομαι) κτλ.

Ἡ κατάληξις τοῦ α' ἐνικοῦ καὶ γ' πληθυντικοῦ προσώπου τῶν παρατατικῶν γράφεται μὲ —ον ἔλεγον, ἔγραφον, ἐνόμιζον κτλ.

Εἰς τὰ περισπώμενα ὁμως τῆς α' συζυγίας γράφεται μὲ —ων (ἐκ τοῦ —α ον=ων)· π.χ. ἐτίμων, ἐφοίτων, ἠγάπων, ἐγέλων κτλ.

Ἡ κατάληξις τοῦ β' καὶ γ' ἐνικοῦ τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τῶν παρατατικῶν καὶ ἀορίστων γράφεται μὲ —ες, ε(ν)·

π. χ. ἔγραφες, ἔγραφες(ν), ἔλεγες, ἔλεγες(ν), ἔτρεχες(ν), ἔγραψες(ν), εἶπες(ν) κτλ.

Αἱ ἐγκλιτικαὶ καταλήξεις τοῦ ἐνεστῶτος τῆς **ὀριστικῆς** εἶναι :

Ἐνεργητικῆς φωνῆς

Παθητικῆς φωνῆς

—ω, —εις, —ει —ομαι, —εσαι —εται

—ομεν, —ετε, —ουσι(ν) —όμεθα, —εσθε, —ονται

Εἰς δὲ τὴν **ὑποτακτικὴν** γίνονται :

—ω, —ης, —η —ωμαι, —ησαι, —ηται

—ωμεν, —ητε, —ωσι(ν) —ωμεθα, —ησθε, —ωνται

Θέτομεν δὲ ὑποτακτικὴν, ὅταν προηγοῦνται τοῦ ῥήματος οἱ τελικοὶ σύνδεσμοι: **ὅνα, ὅπως** (¹), **νά**, οἱ ὑποθετικοὶ **εἰάν, ἂν**,

1) Ὁ σύνδεσμος **ὅπως** εἶναι καὶ ὁμοιωματικός, ὁπότε συντάσσεται μὲ ὀριστικὴν· π.χ. ὅπως γνωρίζεις, ὅπως θέλεις κτλ.

οἱ χρονικοὶ *δταν, δπόταν, ἀφοῦ, ἐνῶ*, τὸ *ἄς* τῆς προστακτικῆς καὶ τὸ *θὰ* τοῦ μέλλοντος.

Π. χ. ἐάν, νά, διὰ νά, *ἵνα*, ὅπως, ἐνῶ, *δταν, ἀφοῦ...* ὁμιλήσ, ὁμιλήσ... ὁμιλώμεν, ὁμιλώσι(ν)—ὁμιλήσης, ὁμιλήση, ὁμιλήσωμεν, ὁμιλήσωσι(ν) κτλ. οὕτω : *ἄς* ἔλθῃ, *ἄς* εἴπῃ, *ἄς* φύγῃ, *ἄς* ἔλθωμεν, *ἄς* εἴπωμεν, *ἄς* φύγωμεν κτλ.— *θὰ* ἔλθῃς, *θὰ* ἔλθῃ, *θὰ* ἔλθωμεν, *θὰ* ἔλθωσι(ν)· καὶ γενικῶς ὅλα τὰ ῥήματα, εἰς τὰ ὅποια ἀνήκει εἰς ἕκ τῶν ἄνω συνδέσμων καὶ μορίων, γράφονται εἰς τὰς καταλήξεις των μὲ *η* (¹) καὶ *ω*, ἀντὶ τῶν φωνηέντων *ει* καὶ *ο*, τὰ ὅποια ἔχει ἡ ὀριστικὴ εἰς τὰς καταλήξεις τῶν αὐτῶν προσώπων.

Ὁ παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος καὶ τῆς ἐνεργητικῆς καὶ τῆς παθητικῆς φωνῆς σχηματίζονται περιφραστικῶς εἰς τὴν νέαν (*). Ὁ μὲν ἐνεργητικὸς παρακείμενος μὲ τὸ βοηθητικὸν ῥῆμα *ἔχω* (κλινόμενον εἰς ὅλα τὰ πρόσωπα) καὶ μὲ τὸ ῥῆμα, τοῦ ὁποίου θέλομεν τὸν παρακείμενον, λῆγον εἰς —*σει* (*). Ὁ δὲ ὑπερσυντέλικος μὲ τὸν παρατατικὸν *εἶχον* καὶ τὸ κλινόμενον ῥῆμα λῆγον ἐπίσης εἰς—*σει*.

Ἐπίσης ὁ παθητικὸς παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος ἐκφέρονται μὲ τὸ *ἔχω* (ὁ παρακείμ.) καὶ *εἶχον* (ὁ ὑπερσυντ.) καὶ τὸ

1) Μὲ *η* πρέπει νὰ γράφεται εἰς τὴν ὑποτακτικὴν κατὰ τὴν αὐστηρὰν καθαρεύουσαν καὶ ἡ κατάληξις *ητε, ησθε* τοῦ β' πληθυντικοῦ (ἐνῶ εἰς τὴν ὀριστικὴν εἶναι *ετε, εσθε*, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀπλὴν καθαρεύουσαν) π.χ. νὰ ἔλθῃτε, νὰ ἔλθετε, νὰ εἴπητε, νὰ εἴπετε, ἵνα χορηγήσῃτε, ἵνα χορηγήσετε κτλ.

2) Εἰς τὴν ἀρχαίαν σχηματίζονται μονολεκτικῶς (μᾶλλον), μὲ τὰς καταλήξεις —*κα*, —*κας*, —*κε* κτλ. ὁ παρακείμενος, καὶ —*κειν*, —*κεις*, —*κει* κτλ. ὁ ὑπερσυντέλικος.

3) Ἡ γραφὴ αὐτὴ μὲ *σει* εἶναι ὀρθότερα ἀντὶ τῆς καθιερωμένης μὲ *ση*. διότι ὁ τύπος οὗτος μὲ *σει* προῆλθε ἀπὸ τὸν μέλλοντα τοῦ ἀπαρεμφάτου (τῆς ἀρχαίας), τοῦ ὁποίου κατάληξις εἶναι τὸ —*σειν* δι' ἀποβολῆς τοῦ *ν*, ἀπὸ ἀρχαίαν σύνταξιν (καὶ ἀργότερον ἐπὶ Βυζαντινῶν) τοῦ *ἔχω* μὲ ἀπαρέμφατον μέλλοντος' π. χ. ἀπὸ τὸ *ἔχω λύσειν* = *ἔχω λύσει* κτλ. καθὼς καὶ οἱ Πόντιοι μέχρι σήμερον ἀκόμη ἔχουν τὴν αὐτὴν σύνταξιν.

ῥῆμα τοῦ ὁποίου ζητοῦμεν τὸν παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλι-
κον λῆγον εἰς—*θη*. (1) π.χ.

Ἐνεργητικὴ φωνή		Παθητικὴ φωνή	
Παρακείμενος	Ἐπερσυντέλ.	Παρακείμενος	Ἐπερσυντέλ.
<i>ἔχω</i> ὁμιλήσει	<i>εἶχον</i> ὁμιλήσει	<i>ἔχω</i> κληθῆ	<i>εἶχον</i> κληθῆ
ἔχεις »	εἶχες »	ἔχεις »	εἶχες »
ἔχει »	εἶχε »	ἔχει »	εἶχε »
ἔχομεν »	εἶχομεν »	ἔχομεν »	εἶχομεν »
ἔχετε »	εἶχετε »	ἔχετε »	εἶχετε »
ἔχουσι »	εἶχον »	ἔχουσι »	εἶχον »

Ἡ *Ἐὐκτικὴ* ἐκφέρεται ἐπίσης περιφραστικῶς διὰ τοῦ *εἶθε*
νὰ καὶ ὑποτακτικῆς (λόγω τοῦ *νὰ*) π.χ. εἶθε *νὰ* ἔλθῃς, εἶθε *νὰ*
ὁμιλήσῃ κτλ.

Αἱ κατάληξεις τοῦ ἀπαρεμφάτου γράφονται πάντοτε μὲ *ει*
καὶ *αι*, ἀναλόγως τοῦ χρόνου. Ἡ νέα γραφομένη ἔχει ἓν χρήσει
μόνον τὸν ἔνεστῶτα καὶ ἄοριστον τοῦ ἀπαρεμφάτου. Λήγει δὲ
ὁ μὲν ἔνεστῶς τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς εἰς —*ειν* ὁ δὲ ἄοριστος εἰς
σαι (ἢ *ναι*) π.χ. τὸ *καπνίζεις*, ὁμιλεῖν, βαδίζεις, γράφεις,
λέγεις, λαβεῖν, τὸ *λύσαι*, παιδεῦσαι, δοῦναι, γῶναι, οὕτω καὶ
τὸ εἶναι (2) κτλ.

Ἡ *κατάληξις* —*ειν* τοῦ ἀπαρεμφάτου *διαν* τονίζεται
περισπᾶται (ὅπως εἶναι εἰς τὰ περισπώμενα τῆς β' συζυγίας
καὶ τοὺς ἔνεργ. ἄορίστ. β') π.χ. τὸ ὁμιλεῖν, συγκινεῖν, λυπεῖν...
εἰπεῖν, ἐλθεῖν, φυγεῖν, ἴδεῖν, λαβεῖν κτλ.

Τῆς παθητικῆς φωνῆς τοῦ ἀπαρεμφάτου αἱ κατάληξεις λή-

1) Ἡ κατάληξις —*θη* ἐπίσης προῆλθεν ἀπὸ τὴν σύνταξιν τοῦ *ἔχω*
μὲ ἀπαρέμφατον τοῦ παθητικ. ἄορίστου π.χ. *ἔχω* παιδευθῆναι, *ἔχω*
λυθῆναι δι' ἀποβολῆς τῆς συλλαβῆς —*ναι* π.χ. παιδευθῆ(ναι) διὰ
τοῦτο ἀκριβῶς ἢ κατάληξις αὐτῆ —*θη* δὲν ὑπογράφεται (—*θη*), ὡς μὴ
προσερχομένη ἀπὸ τὸν παθητικὸν ἄορ. τῆς ὑποτακτικῆς, ὡς νομίζουσι οἱ
γράφοντες μὲ *η*.

2) Τὸ εἶναι εἰς τὴν ἀρχαίαν εἶναι πάντοτε ἀπαρέμφατον, ἔνεστῶτος,
τοῦ ῥήματος *εἶμι*.

γουν εἰς —(ε)σθαι καὶ —θῆναι·⁽¹⁾ παιδεύεσθαι, τιμᾶσθαι—
λεχθῆναι, τιμηθῆναι κτλ.

Τῶν περισπωμένων ῥημάτων αἱ καταλήξεις τοῦ ἀπαρεμφά-
του μετὰ τὴν συναίρεσιν παρουσιάζονται ὡς ἐξῆς :

Εἰς μὲν τὸν ἔνεστῶτα τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς :

Διὰ τὴν α' συζυγίαν —*ᾶν*· π. χ. (τὸ) ἀγαπᾶν, τιμᾶν, φοι-
τᾶν κτλ.

Διὰ τὴν β' συζυγίαν —*εῖν*· π. χ. (τὸ) φιλεῖν, συζητεῖν, εὖ-
χαριστεῖν κτλ.

Διὰ τὴν γ' συζυγίαν —*οῦν*· π. χ. (τὸ) δηλοῦν, ἀξιοῦν, ἀνα-
κοινοῦν κτλ.

Εἰς δὲ τὸν ἔνεστῶτα τῆς παθητικῆς φωνῆς :

Διὰ τὴν α' συζυγίαν —*ᾶσθαι*· π. χ. (τὸ) ἀγαπᾶσθαι, τιμᾶ-
σθαι κτλ.

Διὰ τὴν β' συζυγίαν —*εῖσθαι*· π. χ. (τὸ) φιλεῖσθαι, κινεῖ-
σθαι κτλ.

καὶ διὰ τὴν γ' συζυγίαν —*οῦσθαι*· π. χ. (τὸ) δηλοῦσθαι,
ἀξιοῦσθαι κτλ.

Κατάληξις τῶν μετοχῶν

Αἱ ἐνεργητικαὶ μετοχαὶ τῶν βαρυτόνων⁽²⁾ λήγουν εἰς μὲν
τὸν ἔνεστῶτα —*ων*, —*ουσα*, *ον*· π. χ. ὁ γράφων, ἡ γράφουσα,
τὸ γράφον, εἰς δὲ τὸν ἄοριστον —*σας*, —*σασα*, —*σαν*· π. χ. ὁ
γράψας, γράψασα, γράψαν, ὁ παιδεύσας, ἡ παιδεύσασα, τὸ παι-
δεῦσαν κτλ. Οἱ λοιποὶ χρόνοι τῆς μετοχῆς, καθὼς καὶ εἰς τὸ
ἀπαρέμφατον, εἶναι ἄχρηστοι εἰς τὴν νέαν.

Εἰς τὴν παθητικὴν φωνὴν αἱ καταλήξεις τῶν βαρυτόνων εἶ-
ναι εἰς τὸν ἔνεστῶτα —*όμενος*, —*ομένη*, —*όμενον*· π. χ. ὁ
γραφόμενος, ἡ γραφόμενη, τὸ γραφόμενον, εἰς δὲ τὸν ἄοριστον:

1) Αἱ καταλήξεις τῶν λοιπῶν χρόνων τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι ἄχρη-
στοι εἰς τὴν νέαν.

2) Βαρυτόνα ῥήμ. λέγονται ὅσα δὲν εἶναι περισπώμενα· (δὲν τονί-
ζονται δηλ. ἐπὶ τῆς ληγούσης εἰς τὸ α' πρόσωπον).

—*θεις*, —*θεισα*, —*θην* (1) ὁ *λυθεις*, ἡ *λυθεισα*, τὸ *λυθέν*, ὁ *γραφεις*, ἡ *γραφεισα*, τὸ *γραφέν* καὶ εἰς τὸν παρακειμένον : —(μ)*μένος*, (μ)*μένη*, (μ)*μένον* ὁ (λε)*λυμένος*, (λε)*λυμένη*, (λε)*λυμένον* (γε)γραμμένος (2), (γε)γραμμένη, (γε)γραμμένον.

Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν μετοχῶν τῶν περισπωμένων

Ἡ κατάληξις τοῦ οὐδετέρου τῆς μετοχῆς τῶν περισπωμένων τῆς α' συζυγίας εἰς (—άω), εἶναι —*ων* ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ τύπος τοῦ ἀρσενικοῦ (ἐνῶ εἰς τὰ βαρύτερα εἶναι —*ον*).

π.χ. τὸ ἀγαπ*ων* (—άον=*ων*), τὸ τιμ*ων*, τὸ ἐρωτ*ων* τὸ δὲ παθητικὸν εἰς —*όμενον* (ἀόμενον=*όμενον*) π.χ. νὸ ἀγαπ*όμενον*, τὸ ἐρωτ*όμενον* κτλ.

Ὁ	χαρακτήρ	τῶν	ρημάτων	τῆς	α'	συζυγίας	εἶναι	—α—
»	»	»	»	β'	»	»	»	—ε—
»	»	»	»	γ'	»	»	»	—ο—

*Ἐχει δὲ τοῦτο σημασίαν διότι κατὰ τὴν συναίρεσιν ἐμφανίζονται ἀναλόγως τούτων διάφοροι καταλήξεις.

Πρακτικώτερον τὰ ρήματα τῆς α' συζυγίας εὐρίσκομεν ἄπὸ τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς, ἂν τοῦτο λήγη, εἰς

—*ας* (—*α* —*ω*μεν —*α*τε —*ω*σι(ν)
 ἐνῶ τῆς β' λήγει
 —*εις* (—*ε*ἰ —*οῦ*μεν —*ε*ἴτε —*οῦ*σι(ν)
 τῆς δὲ γ' λήγει
 —*ους* (—*ο*ἰ —*οῦ*μεν —*οὔ*τε —*οῦ*σι(ν)

Τὰ ρήματα τῆς γ' συζυγίας εὐρίσκομεν πρακτικῶς, εἰὰν τὸ περισπώμενον εἰς τὴν νέαν ἔχη τύπον εἰς —*ώνω* (3) π.χ. δηλ*ώνω* (—*ω*)=δηλώνω, (κατορθ*ώνω*) κατορθώνω κτλ.

1) Ἡ κατάληξις : *θεις*, *θεισα*, *θην* τοῦ παθητ. ἄορ. γίνεται :—*εις* —*εῖσα*, *εν* (ἄνευ τοῦ θ), ὅταν τὸ ρήμα ἔχη παθητικὸν ἄορ. β' π.χ. σταλ*εις* (ἔχι σταλθεις), —*εῖσα*, *εν* κτλ.

2) Ὄρισμένων ρημάτων (ὅπως τῶν ἐχόντων χαρακτηριστ. π. β. φ. ἢ πτ.) ἡ κατάληξις τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου—*μένος*, —*μένη*, *μένον* γράφεται μὲ δύο μμ.

3) Ὅλα τὰ εἰς —*ώνω* περισπώμενα γ' συζυγ. ἢ νέα τὰ ἔχει εἰς *ώνω*.

Τὰ λοιπά, ἕκτος τῶν εἰς —άω καὶ —ώνω, εἶναι περισπώ-
μενα εἰς β' συζυγίας (εἶναι δὲ ταῦτα τὰ περισσότερα ἐκ τῶν
περισπωμένων).

Ἡ συναίρεσις τῶν περισπωμένων ρημάτων, γίνεται μόνον εἰς
τὸν ἔνεστῶτα ὄλων τῶν ἐγκλίσεων καὶ εἰς τὸν παρατατικὸν (1) τῆς
ὀριστικῆς.

Σχηματισμὸς τῶν λοιπῶν χρόνων τῶν περισπωμένων

Οἱ λοιποὶ χρόνοι τῶν περισπωμένων σχηματίζονται κανονι-
κῶς ἐκ τοῦ ἀσυναιρέτου τύπου τοῦ θέματος, διὰ τροπῆς μόνον
τοῦ χαρακτῆρος α καὶ ε (α' καὶ β' συζυγίας) εἰς —η' καὶ τοῦ χα-
ρακτῆρος ο (τῆς γ' συζυγίας) εἰς —ω' π. χ.

ἀγαπά—σω, ἀγαπήσω, ἠγάπησα, τιμήσω, ἐτίμησα
φιλέ—σω, φιλήσω, ἐφίλησα, ὀμίλησω, ὠμίλησα
δηλό—σω, δηλώσω, ἐδήλωσα, ἀξιώσω, ἠξίωσα κλπ.

Εἰς μερικὰ ρήματα τῆς α' καὶ β' συζυγ. δὲν ἐκτείνεται τὸ α
καὶ ε τοῦ χαρακτῆρος, ἀλλὰ παραμένει' π.χ. γελῶ, ἐγέλασα, ἔσπα-
σα, ἐχάλασα' τελῶ, τελέσω, ἐτέλεσα, καλέσω, ἐκάλεσα κτλ. (2).

Περὶ αὐξήσεων

Αὐξήσεις ἔχομεν : *συλλαβικὰς* καὶ *χρονικὰς*.

Συλλαβικὴ=τὸ ε, τὸ ὁποῖον παίρνουν τὰ ρήματα, εἰς τὴν
ἀρχὴν τοῦ θέματος τοῦ παρατατικοῦ καὶ ἀορί-
στου μόνον τῆς *ὀριστικῆς*, τὰ ὁποῖα ἀρχίζουσι
ἀπὸ *σύμφωνον*' π. χ. λύω, ἔλυον, ἔλυσα, ἔγρα-
φον, ἔγραψα κτλ.

Χρονικὴ=ἡ τροπὴ (ἔκτασις) τοῦ βραχέος φωνήεντος εἰς μα-
κρόν, εἰς τὸν παρατατικὸν καὶ ἀόριστον τῆς ὀρι-

1) Διότι μόνον ἡ Ὀριστικὴ ἔχει τύπον παρατατικοῦ· εἰς τὰς ἄλλας
ἐγκλίσεις ὁ ἔνεστῶς ἀντικαθιστᾷ τὸν παρατατικόν (ὅπως ἀκριβῶς ὁ πα-
ρακείμενος τὸν ὑπερσυντέλικον).

2) Ἐκ τῶν εἰς ὡω μόνον τὸ ἀρώω (τῆς ἀρχαίας) π. χ. ἀρόσω δια-
τηρεῖ τὸ ο τοῦ χαρακτῆρος καὶ δὲν τὸ τρέπει εἰς ω' (ὅμως εἰς τὴν νέαν
γεῖφεται καὶ ἀρώσω σύμφωνα μὲ ὅλα τὰ ἄλλα).

στικῆς, *εἰς ὅσα ῥήματα ἀρχίζουσι ἀπὸ φωνῆεν ἢ δίφθογγον.*

Ὅσα ῥήματα ἀρχίζουσι ἀπὸ ρ μετὰ τὴν συλλαβικὴν αὔξησιν διπλασιάζουσι τὸ ρ (—ρρ—) : ῥίπτω, ἔρριπτον, ἔρριψα, —ῥάπτω, ἔρραπτον, ἔρραψα κτλ.

Μεταβολαὶ κατὰ τὴν χρονικὴν αὔξησιν

Τὸ α—	τρέπεται εἰς η	π.χ.	ἀκούω, ἤκουον, ἤκουσα
» ε—	»	» η	» ἐλπίζω, ἤλπιζον, ἤλπισα
» ο—	»	» ω	» ὀπλίζω, ὠπλιζον, ὠπλισα
» αι—	»	» η	» αἰσθάνομαι, ἤσθανόμην, ἤσθάνθην
» οι—	»	» φ	» οἰκοδομῶ, φκοδόμουν, φκοδόμησα
» αυ—	»	» ηυ	» αὐξάνω, ηὔξανον, ηὔξησα
» ηυ—	»	» ηυ	» (ἢ παραμένει ἀναύξητον) εὐτυχῶ, ηὐ- τύχουν, εὐλογῶ, ηὐλόγουν (καὶ εὐλόγουν) ηὐλόγησα κτλ.

Ὅσα ῥήματα ἀρχίζουσι ἀπὸ *ει, η, ου* καὶ *ω* (1) δὲν παίρνουσι καμμίαν αὔξησιν· π.χ. *εἰρηνεύω, εἰρήνευον, εἰρήνευσα, ἠτιῶμαι, ἠτιῶμην, ὠριμάζω, ὠρίμαζον* κτλ.

Μερικὰ ῥήματα δὲν τρέπουσι τὸ *ε* κατὰ τὴν χρονικὴν αὔξησιν, εἰς *η*, ἀλλὰ εἰς *ει*.

Αὐτὰ εἶναι τὰ ἑξῆς :

ἔχω, (2) *εἶχον, ἐργάζομαι, εἰργαζόμην, εἰργάσθην* (ὄχι μὲ *η* ὅπως συνηθίζεται), *ἔπομαι, εἰπόμην, ἐλίσσομαι, εἰλισσόμην, ἔλκω, εἴλκον, ἐλκύνω, εἴλκυνον, ἐθίζω, εἴθιζον* καὶ τὰ ἀρχαιότατα *ἐῶ* (ἐάω) = ἀφήνω), *εἴαον, ἐστίαῶ* (=ῶ), *εἰστίαον*.

1) Εἰς τὴν ἀρχαίαν μερικὰ ἐξ αὐτῶν παίρνουσι συλλαβικὴν αὔξησιν π.χ. ὤθῶ, ἐώθουν, ὠνοῦμαι, ἔωνόμην διότι αὐτὰ ἀρχικῶς εἶχον δίγαμμα F τὸ ὅποιον εἶχε θέσιν ἡμισυμφώνου καὶ κανονικῶς ἔλαβον τὸ *ε* τῆς συλλαβικῆς αὔξησεως. Τὸ *εἰκάζω* μόνον ἔχει παρατατικὸν ἤκαζον.

2) Αὐτὰ εἰς τὴν ἀρχαίαν εἶχον δίγαμμα ἢ σ καὶ κανονικῶς ἔλαβον *ε* ὡς συλλαβικὴν αὔξησιν, ἢ ὁποία συνηρέθη κατόπιν εἰς *ει*· π.χ. τὸ θέμα τοῦ *ἔχω* ἀρχικῶς ἦτο *σεχ*· παρατατικὸς *ε(σ)εχ*—καὶ ἔπειτα *εἶχ*—κ.ο.κ.

Τὸ δὲ *εὐρετάζω* αὐξάνει ἔσωθεν, *εὐρέταζον*, *εὐρέτασα*.

Τὰ σύνθετα ἐκ προθέσεως αὐξάνουν *μετὰ τὴν πρόθεσιν* καὶ εἶναι πολλαὶ αἱ προθέσεις, μετὰ τὴν τελευταίαν πρόθεσιν π.χ.

συζητῶ, συνεζήτητον, συνεζήτητσα· *ἐπιτρέπω*, ἐπέτρεπον, ἐπέτρεψα· *ἐκλέγω*, ἐξέλεγον, ἐξέλεξα· *συγγράφω*, συνέγραφον, συνέγραψα *ἀντι-επ-εξ-έρχομαι*, ἀντεπεξηρχόμην, ἀντεπεξήλθον κτλ.

Τὰ δὲ παρασύνθετα (1) παίρνουν τὴν αὐξησιν ὡς νὰ ἦσαν ἀπλᾶ, δηλ. εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς λέξεως· π.χ. *ἠγγυῶμαι*, ἠγγυώμην, ἠγγυήθην - *συνθηκολογῶ*, ἐσυνθηκολόγουν, ἐσυνθηκολόγησα - *ἐναντιοῦμαι* ἠναντιούμην - *μυθολογῶ* ἐμυθολόγουν, *πρωτοστατῶ*, ἐπρωτοστατούην, *πρωταγωνιστῶ*, ἐπρωταγωνίστουν, *συνεχίζω*, ἐσυνέχιζον· *συνηθίζω*, (ἐ)συνήθιζον κλπ.

Μερικὰ ρήματα παίρνουν δύο αὐξήσεις· αὐτὰ εἶναι τό :

ἀνέχομαι	<i>ἠνειχόμην</i>
ὄρω	<i>εὐώρων</i>
ἔνοχλῶ	<i>ἠνώχλουν</i> , <i>ἠνώχλησα</i> , <i>ἠνωχλήθην</i>
ἐπανορθῶ	<i>ἐπηνώρθουν</i> , <i>ἐπηνώρθωσα</i>
ἄμφισβητῶ	<i>ἡμφεσβήτητον</i> , <i>ἡμφεσβήτητσα</i>

Τὸ δὲ ἀνοίγω, ἠνοιγον, ἠνοιξα, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἔχει τὸν τύπον ἀνέωγον, ἀνέωξα.

Τὰ ρήματα κάθημαι, καθίζω καὶ καθεύδω αὐξάνουν ἔσωθεν διότι λαμβάνονται ὡς παρασύνθετα· π.χ. ἐκαθήμην, ἐκάθιζον, ἐκάθευδον.

Περὶ ἀναδιπλασιασμοῦ (2)

Ἄναδιπλασιασμὸν παίρνει ὁ παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος, ὅστις διατηρεῖται εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις.

1) *Παρασύνθετα* ρήματα λέγονται τὰ σύνθετα ρήματα ἐκ συνθέτων λέξεων καὶ τὰ ὁποῖα δὲν εὐρίσκονται ποτὲ ὡς ἀπλᾶ· π.χ. *συνθηκολογῶ* (ποτὲ ἀπλοῦν *λογῶ*), *εὐλογῶ*, *πολιορκῶ* (ποτὲ-ὄρκῶ) κλπ.

2) Ἄναδιπλασιασμοὸς λέγεται ἡ ἐπανάληψις τοῦ ἀρχικοῦ συμφώνου τοῦ ρήματος μεθ' ἐνὸς ε' π.χ. γράφω, γέγραφα κτλ.

Ὁ ἀναδιπλασιασμός διτηρήθη εἰς τὴν γραφομένην μόνον εἰς τὸν παθητικὸν παρακείμενον τῆς μετοχῆς· π.χ. γεγραμμένος, σεσημασμένος, ἐνδεδειγμένος κτλ.

Ἔσα ρήματα ἀρχίζουν ἀπὸ ρ διπλασιάζουν τοῦτο εἰς τὸν παρακείμενον, ὅπως καὶ εἰς τὸν ἀόριστον καὶ παρατατικὸν τῆς ὀριστικῆς· π.χ. (ρίπτω) ἔρριμμένος, ἔρριψα, (ράπτω), ἔρραμμένος κτλ.

Ἔσα ἀρχίζουν ἀπὸ φωνῆεν παίρνουν τὴν χρονικὴν αὐξησην, ὡς ἀναδιπλασιασμόν· π.χ. (δρρίζομαι), ὠρρισμένος, (δπλίζομαι) ὠπλισμένος· (δρίζομαι) ὠρισμένος, (ἀπελπίζομαι) ἀπηλπισμένος (*), ἐξειλιγμένος κτλ.

Ὁ ἀναδιπλασιασμός (*) διατηρεῖται εἰς ὄλας τὰς ἐγκλίσεις, ἐνῶ αἱ ἀυξήσεις μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν· π.χ. (ὠρισμένος, ἀλλὰ ὀρρ. ὀρισθεῖς (ὠρίσθην)· ὠρρισμένος, ἀλλὰ δρρρισθεῖς (ὠρίσθην)· ὠπλισμένος, ἀλλὰ δπλρισθεῖς (ὠπλίσθην) κτλ.

Περὶ τῆς καταλήξεως — μμένος

Μὲ δύο μμ γράφεται ἡ κατάληξις — μμένος :

1) *Εἰς τὰ ρήματα τῶν ὁποίων τὸ θέμα τελειώνει εἰς τὰ σύμφωνα π, β, φ*· π.χ. ἐγκαταλείπ-ομαι) ἐγκαταλελειμμένος· (τρέπ-ομαι) τετραμμένος· (τρίβ-ομαι) τετριμμένος, (γράφ-ομαι) γεγραμμένος κτλ.

2) *Εἰς τὰ λήγοντα εἰς πτω*· π.χ. (κόπτω) κεκομμένος· ἀπορρίπτω) ἀπερριμμένος· (συνάπτω) συνημμένος κτλ.

2) Τὰ ἐκ τῶν προθέσεων σύνθετα ρήματα παίρνουν τὸν ἀναδιπλασιασμόν, ὅπως καὶ τὴν αὐξησην, ἔσωθεν· π.χ. περιγεγραμμένος, προωρισμένος κλπ.

3) Ὀρισμένων ρημάτων τῆς ἀρχαίας, ὁ ἐνεστώσ σχηματίζεται μὲ ἐνεστατικὸν ἀναδιπλασιασμόν, ἐπανάληψιν δηλ. τοῦ πρώτου συμφώνου τοῦ ρήματος μεθ' ἑνὸς ε'· π.χ. γί-γνομαι. γι-γνώσκω, δί-δωμι, πι-πράσκω κλπ. Ἐκτὸς αὐτοῦ ἔχομεν εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ τὸν Ἄετικὸν ἀναδιπλασιασμόν, ἐπανάληψιν τῶν δύο πρώτων γραμμάτων τοῦ ρήματος, πρὸ τῆς χρονικῆς αὐξήσεως π.χ. ἀκήκοα, ἐγγέγερα, δμώμοκα, ἐλήλυθα καὶ τινα ἄλλα.

3) *Εἰς μερικὰ εἰς -αίνω* καὶ *-ύνω ρήματα* ὅπως π.χ. (μα-
ραίνω) μεμαραμμένος· (ξηραίνω) ἔ-ξηραμμένος (1), καταισχύνω)
κατησχυμμένος καὶ μερικὰ ἄλλα εἰς *-αίνω* καὶ *-ύνω* σπανιώτατα·
ὅπως τὸ ὄξύνω (ὠξυμμένος).

Μὲ δύο *μμ* ἐπίσης γράφονται καὶ ὅσα ὀνόματα παράγονται
ἐξ αὐτῶν· π.χ. γράμμα (ἐκ τοῦ γράφ-ω), σύγγραμμα, γραμμα-
τεὺς, κόμμα (ἐκ τοῦ κόπτ-ω).

Μετασχηματισμὸς τοῦ ρηματικοῦ θέματος

Πολλὰ ρήματα σχηματίζουν τοὺς χρόνους των ἀπὸ δύο ἢ καὶ
περισσότερα θέματα, ἢ λόγῳ τῆς προσθήκης τῶν καταλήξεων
τοῦ ἀορίστου ἰδίως (2) ἢ ἔνεκα ἐντελῶς διαφόρου θέματος· π. χ.
λέγω, ἔλεγον, εἶπον· *λείπω*, ἔλειπον (ὁ παρατ.), ἔλιπον (ὁ ἀόρ.β.),
λέλοιπα (ὁ παρακειμ. (3)· *βάλλω*, ἔβαλλον (ὁ παρατατ.), ἔβαλον (ὁ
ἀόρ. β') καὶ ἔβαλα (ὁ ἀόρ. α' τῆς νέας)· *μένω*, ἔμενον, ἔμεινα.

Ὁ παρατατικὸς ὄλων τῶν ρημάτων σχηματίζεται πάντοτε
ἀπὸ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος· διὰ τοῦτο γράφεται εἰς τὸ θέμα του
ὅπως καὶ ὁ ἐνεστώς.

*Ὅσα ρήματα γράφονται μὲ δύο λλ διατηροῦν αὐτὰ μό-
νον εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικὸν εἰς δὲ τοὺς ἄλλους
χρόνους καὶ τὰ παράγωγα αὐτῶν γράφονται μὲ ἓνα λ.*
(Μὲ δύο λ γράφονται μόνον τὰ εἰς λλω βαρύτερα).

Π. χ. *βάλλω*, ἔβαλλον. *στέλλω*, ἔστελλον· *θάλλω*, ἔθαλ-

1) Εἰς τὴν νέαν ὀμιλουμένην φωνητικῶς ὁ ἀναδιπλασιασμὸς ἐξέλι-
πεν π.χ. λυμένος (ἀντὶ λελυμένος) γραμμένος κλπ. Ἔχομεν δηλαδὴ ἀπο-
διπλασιασμὸν (=παράλειψιν τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ).

2) Αἱ διαφοραὶ αὐταὶ τῶν θεμάτων, προηλθον ἔνεκα πολλῶν μετα-
βολῶν, αἱ ὁποῖαι ἔγιναν εἰς τὸ θέμα μετὰ τὴν προσθήκην τῶν κανονι-
κῶν καταλήξεων· π.χ. τὸ *ἔμεινα* (ἐκ τοῦ θέματος *μέν-ω*) ἔγινε μετὰ τὴν
προσθήκην τῆς καταλήξεως *σα* (*ἔμεν-σα*), ἀφοῦ ἀπεβλήθη τὸ *σ* καὶ
ἔγινε ἔκτασις τοῦ *ε* εἰς *ει*· καὶ καθεξῆς.

3) Ἐνίοτε καὶ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ παρακειμένου σχηματίζονται
παράγωγα· π.χ. ἐκ τοῦ παρακειμένου *λέλοιπα*, ἢ λέξεις *λοιπόν*, *ὑπόλοι-
πον*, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐκ τοῦ ἀμείβω, ἀμοιβή, ἀλείφω, ἀλοιφή, *στίχος*,
στοῖχος (ἐξ οὗ *στοιχεῖον*), *στίβω* (=πατῶ). *στοιβάς*, ἀλλὰ *στίβος* κτλ.

λον· ἀγγέλλω, ἡγγέλλον κτλ. ἀλλὰ ὁ ἄορ. με ἕνα λ π.χ. ἔβαλον (ἔβαλα), (στέλλω) ἔστειλα, οὕτω : ἀνέτειλα, ἀνήγγειλα κτλ. καὶ τὰ παράγωγά των π.χ. βολή, περίβολος, στολή, στόλος, ἀνατολή, ἀνατολικός, ἀγγελία, ἀγγελικός κτλ. με ἕνα λ.

Ἔστιν ὁ ἐνεστώτης ἔχη εἰ πρὸ τοῦ χαρακτηρισμοῦ, τότε ὁ ἄορ, β', εἰς ἔχη, θὰ γραφῆ με ε, ὁ δὲ α' διαφυλάττει τὸ εἰ' π.χ. λείπω, ἄορ. β' ἔλιπον, ἐνῶ (ὁ παρατ.) ἔλειπον, ἀλλὰ ὁ ἄορ. α' ἔλειψα, παρέλειψα, ἐγκατέλειψα με εἰ.

Ἔστιν ὁ ἐνεστώτης ἔχη ε πρὸ τοῦ χαρακτηρισμοῦ λ καὶ ν, τότε τὸ θεματικὸν ε τρέπεται εἰς εἰ εἰς τὸν ἀορίστον καὶ τοὺς λοιποὺς χρόνους· π.χ. στέλλω, ἔστειλα· ἀγγέλλω, ἡγγέιλα, ἀνατέλλω, ἀνέτειλα· μένω, ἔμεινα κτλ.

Τὰ παράγωγα ὀνόματα ἐκ τῶν ρημάτων, γίνονται κυρίως ἀπὸ τὸ ἀσθενές (βραχύτερον) θέμα, τοῦ ἀορίστου· π.χ. ἔλλειπω, ἔλλιπής (ἐκ τοῦ ἄορ. ἔλιπον) με ε' στείβω (=πατῶ) στίβος (ἐκ τοῦ ἄορ. ἔστιβον), στείχω, στίχος (ἐκ τοῦ ἔστιχον)· οὕτω ἐκ τοῦ ρήμ. λείβω, λιβάς καὶ ὑποκορ. λιβάδιον με ε.

Τὰ λήγοντα εἰς -ίω, -ύω (ι) -ίνω καὶ -ύνω ρήματα ἔχουσι τὸ ι καὶ υ τῆς παραληγουσῆς μακροῦν, διὰ τοῦτο περισσῶνται, εἰς τὴν ἄλλοθεν εἶναι βραχεῖα· π. χ. λῦε, λῦσον, τὸ λῦσαι, κλίνε, κλίνον, τὸ κλίνει· κρῖνε, κρῖνον· πίνε (ἐνῶ πίε με δξειαν)· πλῦνε, πλύνον κτλ.

Περὶ τῶν νέων τύπων ρημάτων προερχομένων ἐκ τῶν εἰς -μι τῆς ἀρχαίας

Αὐτῶν ἡ ὀρθογραφία παρουσιάζει δυσκολίας, διότι εἶναι νέοι τύποι μὴ συναντώμενοι εἰς γραπτὰ κείμενα· εἶναι δὲ αὐτὰ τὰ ἐξῆς:

1) Τὸ δίδω (ἐκ τοῦ ἀρχαίου δίδωμι) εἰς μὲν τὴν ἐνεργητικὴν φωνὴν ἔχει θέμα -δω με ω· π.χ. ἔδωσα (ἔδωκα) δώσω. ἔχω δώσει, δώσε, δώσας, κλπ. εἰς δὲ τὴν παθητικὴν φωνὴν καὶ τὰ παράγωγα -δο με ο π.χ. ἐδόθη, θὰ δοθῆ. νὰ δοθῆ, ἔχω

1) Πλὴν τοῦ μεθύω, ἐλκύω, τανύω, ἀρύω καὶ πτύω τὰ ὅποια ἔχουν τὸ υ βραχὺ ἐκ θέματος καὶ ἐπομένως ὀξύνονται παντοῦ· π.χ. πτύε, πτύσον κτλ.

δοθῆ, δοθεῖς, δεδομένος, (δοσμένος)· δόσις, ἔκδοτος, ἐκδότης κτλ.

2) Τὸ *στήνω* (ἐκ τοῦ *ἴστημι*) γράφεται μὲ *η* διότι παράγεται φωνητικῶς ἀπὸ τὸν μέλλοντα *στήσω*, διὰ τῆς φωνητικῆς καταλήξεως *-νω* εἰς τὸν ἐνεστώτα, κατ' ἀναλογίαν πρὸς ἄλλα.

3) τὸ *θέτω* ἐκ τοῦ *τίθημι* (μὲ ἓνα *τ*) ἀπὸ τὸν μέλλοντα *θέσω*.

4) τὸ *ἀφήνω* (ἐκ τοῦ *ἀφίημι*) γράφεται μὲ *η*· ἀπὸ τὸν μέλλοντα *ἀφήσω*· παραλλήλως ὅμως γράφεται καὶ μὲ *ι* (*ἀφίνω*).

5) τὸ *σβήνω* (ἐκ τοῦ σβέννυμι) μὲ *η* (ὄχι μὲ *υ*)· ἀπὸ τὸν μέλλοντα *σβήσω* (σβέσω) καὶ ἄορ. ἔσβην καὶ ἔσβη—σα.

6) τὸ *δείκνυμι* καὶ μερικά ἄλλα εἰς (*ν*)*νυμι*, ἔγιναν εἰς—ύω· π.χ. *δεικνύω*, ὀμνύω (ὀμνυμι) κτλ. κατὰ τὸ λύω.

7) τὸ *κάθημαι* ὡς μέσον ρῆμα γράφεται μὲ *η*· ὡς ἐνεργητικὸν δέ, *καθίζω*, μὲ *ι*· π.χ. ἐκάθησε (μόνος), ἐνῶ ἐκάθισε (ἄλλον).

8) τὸ *εἶμαι* (1) εἰς τὸν παρατατικὸν γράφεται μὲ *η*· π.χ. ἤμεθα, ἦσθε, ὄχι μὲ *ει* (εἶμεθα, εἶσθε), διότι τότε γίνεται ἐνεστώτως καὶ διαφέρει κατ' ἔννοιαν· π.χ. ἤμεθα ἐξοχή μὲ *η* (ἐννοεῖται ἄλλοτε), ἐνῶ εἶμεθα ἐξοχή (μὲ *ει*, ἐννοεῖται : τώρα).

Πρακτικοὶ κανόνες

ἐπὶ τῆς ὀρθογραφίας τῶν ῥημάτων

1. *Ὅλα τὰ εἰς —ίζω* γράφονται μὲ *ι*· π.χ. ἐλπίζω, ὄριζω, κτιζω, ἀρχίζω, κανονίζω, γυρίζω, νομίζω, χωρίζω, ἀλωνίζω κτλ. (ἐκτὸς τοῦ δανερίζω, ἀθροίζω (καὶ ἀθροίζω), ἀντικρύζω, δακρύζω, γογγύζω, ὀλολύζω, κατακλύζω, γρῦζω καὶ ἀναβλύζω (2)).

2. *Ὅλα τὰ εἰς —ώνω καὶ τὰ παράγωγα ἐξ αὐτῶν γράφονται πάντοτε μὲ ω* εἰς τὴν παραλήγουσαν· π.χ. δηλώνω, διπλώνω, διορθώνω, στεφανώνω, πληρώνω. καμαρώνω, σηκώνω κτλ. καὶ τὰ παράγωγα αὐτῶν· π.χ. δηλωτός, δίπλωμα, διόρθωμα, διορθωτής, κατορθωτός, ἀκατόρθωτος, δήλωσις κτλ.

1) Ἐκ τοῦ ἀρχαίου ρήματος *εἶμι* διετερήθη εἰς ἡμᾶς μόνον ἡ μετοχή *ὦν, οὔσα, ὄν*, ὁ παρών, ἡ παρούσα, τὸ παρόν.

2) Καὶ μερικά ἄλλα ἀσυνήθη, ὅπως τὸ βρύζω ἐκ τοῦ βρύω (ἐξ οὗ βρύσις), ἐνῶ ὑβρίζω μὲ *ι*· τὸ δὲ ἀρτύζω (ἐκ τοῦ ἀρτύω), τὸ τανύζω (ἐκ τοῦ τανύω κ.τ.ἄ. ταῦτα δὲν γράφονται μὲ *ι* λόγῳ τοῦ θέματός των.

3. *Όλα τὰ εἰς --αίνω* (1) *γράφονται μὲ αι* (πλὴν τοῦ μένω, δένω καὶ σθένω) (2). π.χ. πηγαίνω, ὑγαίνω, μεταβαίνω, ὑφαίνω, μαραίνω, ξηραίνω, σημαίνω, ἀκολασταίνω κτλ.

4. *Τὰ λήγοντα εἰς --λω περισπώμενα γράφονται μὲ ἕνα λ'* π.χ. γελῶ, καλῶ, τελῶ, θρουλῶ, ἀπειλῶ κτλ. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς ὅλα τὰ εἰς --λλω βαρύτερα (3) τὰ ὅποια, ὡς εἴπομεν, γράφονται μὲ δύο *λλ* εἰς τὸν ἔνεστῶτα καὶ παρατατικὸν (πλὴν τοῦ *θέλω* καὶ *ὀφείλω*) (4). π.χ. στέλλω, ἀνατέλλω, μέλλω (5) (ἐντέλλω) ἐντέλλομαι κτλ.

5. *Ἐκ τῶν ρημάτων ποὺ λήγουν εἰς --ίω καὶ --ίνω ὀλίγα μὲν γράφονται μὲ ι* (δισύλλαβα) (6). π.χ. τίω (ἀποτίω, ἐκτίω), κρίω, κίω, κυλίω, ἔσθιω, πίνω, κλίνω, φθίνω κρίνω κτλ. (7).

Όλα δὲ τὰ ἄλλα γράφονται μὲ υ' π.χ. λύω, πτύω, φύω θύω, δύω, κλύω (=ἀκούω), ξύω, ἐλύω, μεθύω, δεικνύω, μηνύω, κωλύω, ἀρύω, πλύω, χύνω κτλ. καὶ γενικῶς ὅλα τὰ εἰς --ύνω ὑπερδισύλλαβα γράφονται μὲ υ' π.χ. μολύνω, αἰσχύνω, ὀξύνω, βραδύνω, ταχύνω κτλ.

7. *Όσα λήγουν εἰς --εῖρω γράφονται μὲ ει'* π.χ. σπείρω

1) Τὸ α τῆς παραληγοῦσης εἰς τὸν ἀόριστον τῶν εἰς --αίνω ρημάτων εἶναι μακρὸν ἔνεκεν ἐκτάσεως π.χ. ἐμάρανα, ἐξήρανα.

2) Μὲ ε γράφεται καὶ τὸ ἀρχαῖον (πένω) πένομαι (ἐξ οὗ ἡ λέξις πένης) καὶ στένω=στενάζω.

3) Διότι ὁ χαρακτὴρ τῶν τοιούτων ρημάτων εἶναι φωνῆεν (α, ε, ο) π.χ. γελῶ (γελά—ω), τελῶ (τελέ—ω), καλῶ (καλέ—ω), θρουλῶ (θρουλέ—ω) ἀπειλῶ (ἀπειλέ—ω) ἀλλὰ κολλῶ (κολλά—ω) διότι τὰ δύο *λλ* ὑπῆρχον καὶ πρὸ τῆς συναίρεσεως ἐκ τῆς λέξεως κόλλα μὲ δύο *λλ*.

4) Καὶ τὸ ἀρχαῖον (πέλω) πέλομαι (=ὑπάρχω).

5) Ὑπάρχει καὶ ρῆμα μέλω (=φροντίζω) μὲ ἕνα λ, ἀλλὰ κυρίως ἀπρόσωπον μόνον π.χ. δὲν μὲ μέλει κτλ.

6) Ἐκ τῶν δισυλλάβων εἰς --ίω γράφονται μὲ ι μόνον τὸ *σεῖω* καὶ *κλειώ* καὶ τὸ ἀρχαῖον (ἐρεῖω) *ερεῖπω* (ἐξ οὗ ἐρεῖπιον) τὸ δὲ *μηνίω* μὲ ι σημαίνει ὀργίζομαι. Μὲ *ει* γράφονται καὶ τὰ ἀρχαιότατα ρήματα εἰς--*σεῖω*, τὰ ὅποια σημαίνουν ἔφρσιν (=ἐπιθυμίαν) π.χ. *κλαυσεῖω*, *γελασεῖω* κτλ. τελείως ἄχρηστα εἰς τὴν γλῶσσάν μας· ἐάν δὲ ταῦτα εἶναι περισπώμενα εἰς --*εῖω* τότε γράφονται μὲ *ι'* π.χ. *κλαυσεῖω*, *ὀφθαλμῖω* κτλ.

7) Ἐκ τῶν δισυλλάβων εἰς --*εῖνω* γράφονται μὲ *ει* τὸ *τεῖνω*, *κτεῖνω* καὶ τὰ ἀρχαιότατα *φασῖνω* καὶ *ἐλεεῖνω*.

φθείρω, κείρω (=κουρεύω), συνείρω (συνειρομός) κτλ. πλὴν τοῦ σύρω, ὀδύρω, ὀλοφύρω, οἰκτείρω (καὶ οἰκτείρω) καὶ πορφύρω.

8. Ὅσα λήγουν εἰς —αῖω γράφονται μὲ αἰ· π. χ. κλαῖω, καίω, παλαίω κτλ. πλὴν τῶν δυσλλαβῶν εἰς —έω ἄσυναιρέτων· π. χ. πλέω, πνέω, ξέω, ζέω, χέω (=χύνω) κτλ. καὶ τῶν συνηρημένων, ὅταν ταῦτα λαμβάνονται ὡς ἄσυναίρετα π. χ. τελέω (τελῶ) καλέω (καλῶ), ἐπαινέω (ἐπαινῶ) κτλ.

9. Τὰ εἰς —αίρω γράφονται μὲ αἰ· π. χ. χαίρω, αἴρω κτλ. πλὴν τοῦ φέρω, δέρω καὶ ξέρω (ἐκ τοῦ ἐξεύρω).

10. Τὰ εἰς —ώζω γράφονται μὲ ω· π. χ. σφάζω, οἰμῶζω, κρῶζω· πλὴν τοῦ ὄζω (ὀσμὴ), ἀρμόζω, δεσπῶζω.

11. Τὰ λήγοντα εἰς —ίλλω γράφονται μὲ λλ· π. χ. ποι κίλλω (¹), τίλλω κτλ.

11. Τὰ λήγοντα εἰς —ύπτω γράφονται μὲ υ· π. χ. κρύπτω, κύπτω, τύπτω, δρύπτω, θρύπτω κτλ. πλὴν τοῦ νέπτω, πίπτω, ρίπτω.

13. Τὰ λήγοντα εἰς —ττω βαρύτερα γράφονται μὲ δύο ττ· π. χ. πράττω, πλήττω, κηρύττω, ταράττω κτλ. ἐναλλάσσουν δὲ τὰ δύο ττ μὲ δύο σσ· π. χ. κηρύσσω, ἀλλάσσω, ἀναπτύσσω κτλ. τὸ δὲ θέτω μὲ ἓνα τ (²), ἐκ τοῦ τίθημι.

14. Ὅλα δὲ τὰ εἰς —ώττω γράφονται μὲ ω καὶ μὲ δύο ττ. π. χ. τυφλώττω, ὑπνώττω, λιμώττω, πλὴν τοῦ ἀρχαίου ἀρμόττω (=ἀρμόζω).

Γενικοὶ πρακτικοὶ κανόνες ἐπὶ τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν τριῶν κλίσεων.

Ὅλα τὰ νέα ἰδιόκλιτα (³) ὀνόματα τῆς πρώτης κλίσεως τὰ λήγοντα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν εἰς —ᾱς (γενικὴ —ᾱ) τονι-

1) Ἄλλα τὰ παράγωγα αὐτῶν μὲ ἓνα λ· π. χ. ποικίλος, πτίλον κτλ

2) Λόγῳ τεῦ θεματός του, τὸ ὁποῖον εἶναι —θε— (θέ—σις, θέ—μα, ἔθεσα) ἐκ τοῦ ἀρχαίου τίθημι.

3) Ἰδιόκλιτα ὀνόματα λέγονται ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα κλίνονται μὲ ἰδιαίτερον τρόπον, ὅχι μὲ τὰς ὀρισμένας καταλήξεις τῶν τριῶν γνωστῶν κλίσεων.

ζόμενα ἐπὶ τῆς ληγοῦσης περισπῶνται εἰς ὄλας τὰς πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ, εἰς δὲ τὸν πληθυντικὸν σχηματίζονται περιπτοσυλλάβως καὶ δξύνονται (¹)· π. χ. ὁ Θωμᾶς, τοῦ Θωμᾶ, τὸν Θωμᾶν, ὁ Κοσμᾶς, ὁ λαδᾶς, ψαρᾶς, ψωμᾶς, παππᾶς, σχοινᾶς, βορρᾶς, μυλωνᾶς κτλ. Ἄλλὰ πληθυντικός : ψαρᾶδες, παππᾶδες, ψωμᾶδες κτλ. *μὲ δξεζαν.*

Ἄλλα τὰ νέα εἰς —ης (γενική —ῆ) ἰδιόκλιτα ὀνόματα τῆς πρώτης κλίσεως, τονίζόμενα ἐπὶ τῆς ληγοῦσης περισπῶνται παντοῦ· π.χ. Κωστής, Κορηῆς, Ραγκαβῆς, Μακρῆς, Μωϋσῆς, Μανασῆς, Χατζῆς, οὕτω καὶ τὰ ἑφορατῆς, σοβατῆς, μπεκρῆς κτλ.

Τὰ λήγοντα εἰς —ώνδας γράφονται εἰς τὴν παραλήγονσαν μὲ ὦ· π.χ. Ἐπαμεινώνδας, Χαιρώνδας κτλ.

Τὰ λήγοντα εἰς—ίδας κύρια ὀνόματα γράφονται μὲ ἰ· π.χ. Βρασίδης, Μίδης, Πελοπίδης, Ἀλκίδης, Λεωνίδης κτλ.

Τὰ δὲ εἰς—ίδης μὲ ἰ ἢ μὲ εἰ ἀναλόγως (¹)· π.χ. Θουκυδίδης, Φιλιππίδης, Σιμωνίδης, κτλ. ἀλλὰ Ἀριστείδης, Σωκρατείδης κτλ. (περὶ αὐτῶν κατωτέρω).

Τὰ λήγοντα εἰς—έας ἀρσενικὰ οὐσιαστικὰ γράφονται μὲ ε· π.χ. βορέας (²), Ἀνδρέας, Μαυρέας, κτλ. πλὴν τοῦ Μιχαίης (⁴).

Τὰ κύρια ὀνόματα τὰ λήγοντα εἰς—έα, ὅταν μὲν τονίζονται ἐπὶ τῆς παραληγοῦσης γράφονται μὲ ε· π.χ. Νεμέα, Τεγέα, Μηδέα, Ρέα, Κέα, κτλ. πλὴν τοῦ Καρθαία· οὕτω καὶ ὁ ἀσυναίρετος τύπος γέα = γῆ) (⁵).

Ἄλλοι δὲ τονίζονται ἐπὶ τῆς προπαραληγοῦσης γράφον-

1) Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ τριτόκλιτα τὰ λήγοντα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς —άδες· π. χ. λαμπάδες (λαμπάς), μυριάδες (μυριάς) κτλ.

2) Πότε γράφεται μὲ εἰ ἢ κατάληξις —ίδης, ἐξηγῶ εἰς τὸ παραγωγικόν, κατωτέρω.

3) Τὸ ὄνομα βορέας, ὡς ἀσυναίρετον γράφεται μὲ ἓνα ρ, ὅταν δὲ εἶναι συνηρημένον τότε μὲ ρρ· βορρᾶς.

4) Τὸ Μιχαίης καθὼς καὶ τὸ Μανασῆς εἶναι κύρια Ἑβραϊκὰ ὀνόματα.

5) Ἡ λέξις γέα ἔχει καὶ ἕτερον τύπον γαῖα (τῆς γαίας).

ται με αι εις την παραλήγουσαν' π.χ. Φώκαια, Νίκαια, Ποτίδαια, Πλάταια ('). 'Αστυπάλαια κτλ.

Τὰ λήγοντα εις—έλλας, έλλης και—ύλλας κύρια ονόματα γράφονται με δύο λλ' π.χ. Τζαβέλλας, Γουζέλλης, Κανέλλης, Σύλλας, Ψύλλας κτλ.

Τὰ λήγοντα εις —ίνης και —ίνας κύρια ονόματα γράφονται με ι' π. χ. Αίσχίνης, Λεπτίνης, Κατιλίνας, Σίνας κτλ. 'Εκ τῶν εις —ίνας γράφονται με η τὰ ξενικά ονόματα τὰ λήγοντα εις ena(s)' π.χ. Μαικήνας (Maecenas), Μουρήνας (Murena), Πορσήνας (Porsena), και μερικά ἄλλα σπανιώτατα.

Τὰ λήγοντα εις —ωνᾶς, ώνης και ώλης ονόματα γράφονται με ω εις την παραλήγουσαν' π. χ. Κλεωνᾶς, 'Ιωνᾶς, 'Αντώνης, Κολοκοτρώνης, Βρυώνης (πλὴν τῶν ἀρχαίων Γηρουσώνης και Μυριόνης), μυλωνᾶς, τελώνης, σιτώνης (²), Μανώλης, πανώλης, βιβλιοπώλης και τὰ λοιπὰ παράγωγα ἐκ τοῦ πωλῶ.

Τὰ λήγοντα εις —γόρας γράφονται με ο' π. χ. Πρωταγόρας, Εὐαγόρας, Μανδραγόρας κτλ.

Τὰ εις —ύσης κύρια ονόματα γράφονται με υ' π.χ. Χρύσης, Καμβύσης κτλ. πλὴν τοῦ 'Αγγίσης.

Τὰ λήγοντα εις —έτης γράφονται με ε' π. χ. εὐεργέτης, οἰκέτης, ὑπηρέτης, ἐφευρέτης (ἄρθιότ. δὲ ἐφευρετής), εὐχέτης κτλ. πλὴν τοῦ ἐπαίτης (ἐκ τοῦ ἐπαιτῶ).

Τὰ λήγοντα εις —αία οὐσιαστικά γράφονται τὰ περισσώτερα με αι' π.χ. γραῖα, μαῖα (²), ἔλαια, αὐλαία, νεολαία, σημαία, προκυμαία κτλ., πλὴν τοῦ θέα, ιδέα, ἐρέα και δλων τῶν ονομάτων τῶν δένδρων τῶν ληγόντων εις —έα' π.χ. μηλέα, ἀπιδέα, ροδακινέα κτλ. (πλὴν τοῦ ἔλαια)· ὁμοίως και τὰ ονόματα γενεά, δωρεά και μερικά ἄλλα.

Τὰ λήγοντα εις —ύη κύρια ονόματα πόλεων και χωρῶν

1) 'Αρχαῖος τύπος τοῦ Πλαταιαί.

2) 'Ὡς παραγόμενα ἐκ τοῦ ὠνοῦμαι (=ἀγοράζω).

3) *Ὅσα εις —αία οὐσιαστικά εἶναι δυσύλλαβα περισπῶνται διότι ἔχουν τὸ α βραχύ· ὅσα δὲ εἶναι ὑπερδυσύλλαβα δῆξινονται διότι ἔχουν τὸ α μακρόν, συμφῶνως πρὸς προηγουμένον κανόνα.

γράφονται εις τὴν παραλήγουσαν μὲν υ' π.χ. Λιβύη, Καπύη, Βιζύη, Πακτώη κτλ.

Ὅσα πρωτόκλιτα λήγουν εις —άτης ἔχουν τὸ α τῆς παραληγούσης βραχὺ καὶ ἐπομένως δξύνονται παντοῦ· π.χ. ἐργάται, δημοκράται, ὁμοιδεάται, ἀρματηλάται, στρατηλάται κτλ. Ἐξαιροῦνται τὰ ἐθνικὰ ὀνόματα, τὰ ὅποια ἔχουν τὸ ε τῆς παραληγούσης μακρὸν καὶ περισπῶνται, ὅπου ἡ λήγουσά των εἶναι βραχεῖα· π. χ. Σπαρτιάται, Τεγεαῖται, Ἑλεαῖται, Ἀσιαῖται κτλ., πλὴν τοῦ Γαλάται, Δαλμάται καὶ τινων ἄλλων, μὲ δξείαν.

Τὰ λήγοντα εις —ίτης καὶ —ύτης πρωτόκλιτα ἔχουν τὸ δίχρονον τῆς παραληγούσης μακρὸν καὶ τονιζόμενα, ἐπὶ τοῦ ι καὶ υ δταν ἡ λήγουσά των εἶναι βραχεῖα, περισπῶνται· π. χ. πολιται, τεχνῖται, ὀπλιται, θῦται, πρεσβῦται κτλ.

Ἡ κατάληξις —ία τῶν πρωτοτύπων ῥοῦσιαστικῶν γράφεται κυρίως μὲ ι' π.χ. καρδία, ζημία, τρικυμία, βία, ἐστία, οὔσια, ἀνία κτλ. οὔτω καὶ τὸ ἐπίθετον μία.

Ὀλίγα μόνον ἐξ αὐτῶν γράφονται μὲ ει καὶ υι λόγω τοῦ χαρακτήρος των· π.χ. μνεῖα, λεία, χρεῖα, χημεῖα, μυῖα, μητροῖα, ἀγνῖα, ὄργυια, πιτύα, Ἄρπυια, καὶ μερικὰ ἄλλα ἐντελῶς ἀσυνήθη.

Τὰ θηλυκὰ ἐπίθετα εις—ία φυλάττουν τὴν γραφὴν τῶν ἀρσενικῶν· π.χ. ἡ ἀξία (ὁ ἀξιός), ἡ ἀνδρεία (ὁ ἀνδρεῖος) κτλ.

Ἡ κατάληξις—ήνη τῶν ὀνομάτων πόλεων καὶ χωρῶν ἔχει τὴν παραλήγουσα μὲ η' π. χ. Μεσσήνη, Μυτιλήνη, Κυρῶνη, Μυκῆνη, Κυλλήνη, Πριήνη, κτλ. πλὴν τοῦ Σαντορίνη καὶ Παλαιστίνη (1).

Τὰ λήγοντα εις —όνη δσα μὲν τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης γράφονται μὲ ο' π. χ. καλλονή, χαρμονή, γονή (προγονή), μονή (παραμονή) κτλ. πλὴν τοῦ φωνή, ὦνή. Τὰ δὲ τονιζόμενα ἐπὶ τῆς παραληγούσης, ἄλλα μὲν γράφονται μὲ ο' π. χ. βε-

1) Οὔτως, ἴσως ὀρθότερον ἔπρεπε νὰ γράφεται Παλαιστῆνη (ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ Πελεσεθ). ἀλλ' ἐπεκράτησε μὲ ι (—ίνη) κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὴν κατάληξιν —ίνη τῶν ἐπιθέτων· κατὰ τὸ ξυλίνη, λιθίνη· οὔτω καὶ τὸ Σαντορίνη κτλ.

λόνη, περόνη, ἀγχόνη, Ἐρμιόνη, Περσεφόνη, ὀθόνη κτλ., ἄλλα δὲ (τὰ ὀλιγώτερα) (1) *γράφονται με ὦ* π.χ. Μεθώνη, Κορώνη, ζώνη, ραστώνη, χελώνη καὶ τινὰ ἄλλα ἀσυνήθη.

Τὰ λήγοντα εἰς —ισσα καὶ —ύσσα οὐσιαστικὰ γράφονται με δύο σσ π.χ. μέλισσα, Ἀμφισσα, βασίλισσα, διδασκάλισσα, πριγκίπισσα, ἀρχόντισσα, δούκισσα, μάγισσα, λύσσα, Λίβυσσα, Φοίνισσα, Βλάχισσα κτλ.

Τὰ λήγοντα εἰς —ωσσα, —ασσα καὶ ουσσα οὐσιαστικὰ γράφονται ἐπίσης με δύο σσ π.χ. γλῶσσα, θάλασσα, Θραῦσσα (2), Ἀργινοῦσσα, Φοινικοῦσσα, Οἰνοῦσσα κτλ.

Ἀλλὰ αἱ μετοχαὶ καὶ τὰ ἐπίθετα γράφονται με ἓνα σ π.χ. στάσα, γελῶσα, ἀγαπῶσα, ἰδοῦσα, εἰποῦσα, φυγοῦσα, ἀξιοῦσα, δηλοῦσα, πᾶσα κτλ.

Τὰ λήγοντα εἰς —ιος κύρια ὀνόματα τῆς δευτέρας γράφονται με ι π.χ. Εὐσέβιος, Εὐστάθιος, Γεώργιος, Ἀντώνιος κτλ. πλὴν μερικῶν κυρίων ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα ἔγιναν ἀπὸ ὀνόματα ἔχοντα χαρακτῆρα ε (βασίλε—ιος, Ἄρε—ιος κτλ.) π.χ. Βασίλειος, Ἄρειος, Δαρεῖος, Ἡράκλειος (3) καὶ τινὰ ἄλλα.

Ἡ κατάληξις —ιος, ἐκ συναϊρέσεως με ἄλλο ι τοῦ χαρακτῆρος, τονιζομένη περιρπᾶται π.χ. Χίος (Χί—ιος), ὁ κάτοικος τῆς Χίου. Τὸ δὲ Πίος με ἄξιαν (4).

Τὰ λήγοντα εἰς —ιὸς ὀνόματα ποταμῶν, δταν τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγοῦσης γράφονται με ει π.χ. Σπερχειός, Πηνειός, Ἀλφειός κτλ. πλὴν τοῦ Ἀξιός.

Τὰ λήγοντα εἰς —αιον οὐδέτερα οὐσιαστικὰ γράφονται με αι π.χ. τρόπαιον, σπῆλαιον, ἔλαιον, κεφάλαιον.

1) Λόγω τοῦ θέματος των.

2) Ἡ κάτοικος τῆς Θράκης (Θράκισσα), τὸ θηλυκὸν τοῦ Θραῦξ, ὅπως Κρηῖσσα τὸ θηλυκὸν τοῦ Κρήξ. Ἐπίσης με δύο σσ γράφεται καὶ ἡ κατάληξις —εσσα (ἐκ τῆς Γαλλικῆς καταλήξεως —esse) π.χ. πριγκιπέσσα βαρωνέσσα, δουκέσσα, μετρέσσα κτλ.

3) Αὐτὰ εἶναι κυρίως ἐπίθετα οὐσιαστικοποιηθέντα.

4) Συνηθισμένον ὄνομα παπῶν ἐκ τῆς Λατινικῆς λέξεως *p i u s* = εὐσεβής.

Τὰ λήγοντα εἰς —αιος, —αία, —αιον ἐπίθετα γράφονται μὲν αἰ. π. χ. βέβαιος, βεβαία, βέβαιον· μοιραῖος, μοιραία, μοιραῖον (1).

Ἡ κατάληξις —ικός τῶν ἐπιθέτων γράφεται μὲν ι (βραχύ)· π. χ. φιλικός, πατρικός, γενικός, ἄστικός (2) κτλ. πλὴν τοῦ θηλυκῆς (3), Λιβυκός, Κεραμεικός, Δαρεικός, Δεκελεικός, δανεικός, ἄλυκός (4).

Μὲν οἱ γράφονται τὰ ἐπίθετα τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ οἴκος π.χ. ἀγροῖκος, σύνοικος, κάτοικος, σόλοικος (5) κτλ.

Τὰ δὲ οὐσιαστικὰ εἰς —ικός δὲν ὑπάγονται εἰς κανόνα, ἀλλὰ γράφονται ἀναλόγως τοῦ ἰδιαιτέρου θέματός τῶν π. χ. πίθηκος, λύκος, σηκός, σῦκον κτλ.

Τὰ λήγοντα εἰς —υλος καὶ —ιλος κύρια ὀνόματα, ἐὰν μὲν τονίζωνται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν γράφονται μὲ δύο λλ, ἐὰν δὲ εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ ἓνα λ· π.χ. Θράσυλλος, Μένυλλος, Πάμφυλλος, Κύριλλος, Κάμιλλος κτλ. ἐνφ: Αἰσχύλος, Ρωμύλος, Χρεμύλος, Μυρτίλος, Ζωίλος· οὕτω καὶ στρογγύλος, θρῦλος (καὶ θρύλος), ναυτίλος, ποικίλος κτλ. Τὸ δὲ κύριον ὄνομα Γρύλλος μὲ δύο λλ.

Αἱ καταλήξεις —α, —ι, —σι καὶ —ας τῆς γ' κλίσεως εἶναι πάντοτε βραχέαι· πλὴν τῆς καταλήξεως —ας τῆς ὀνομαστικῆς τῶν ἀρσενικῶν εἰς—ας (τῆς ἐνεργητικῆς μετοχῆς τοῦ

1) Ἐκ τῶν ληγόντων εἰς —αιος, —αία —αιον ἐπιθέτων γράφονται μὲ ε, ὅπως προείπομεν, τὰ ἑξῆς:

α) Τὰ εἰς —τέος ρηματικά ἐπίθετα.

β) Τὰ λήγοντα εἰς —λέος· πλὴν τοῦ κεφαλαῖος καὶ Γαλιλαῖος καὶ

γ) Τὸ νέος καὶ στερεός.

2) ἄστικός μὲ ι· ὄχι μὲ υ ὅπως ἐγράφετο ἄλλοτε.

3) Τὸ θηλυκῆς καὶ τὰ λοιπὰ ἀναλόγως μὲ υ καὶ εἰ διότι προῆλθον ἀπὸ συγκοπῆν, π. χ. θηλυ—ικός, Δεκελει—ακός, Δαρει—ακός κτλ. διὰ τοῦτο γράφονται μὲ υ ἢ εἰ, διότι ἐξέπεσε τὸ ι καὶ α τῆς καταλήξεως—ικός καὶ —ακος.

4) ἄλυκός (=ἄλμυρός, θαλάσσιος· ἐκ τοῦ ἄλς, γεν. ἄλός=ἄλας).

5) Σόλοικος· κυριολεκτικῶς=ὁ κάτοικος τῶν Σόλων, πόλεως τῆς Κιλικίας, ὅπου ἐπρόφερον καὶ ὠμίλου ἐσφαλμένως τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἐξ οὗ σολοικίζω καὶ σολοικισμός=ἄσυνταξία.

ἀορ. α΄)· π.χ. ὁ παύσας, ποιήσας, δηλώσας, ἀγαπήσας, κτλ. οὕτω καὶ εἰς τὸ Αἴας (γεν. Αἴαντος) (1).

Τὰ λήγοντα εἰς —ων καὶ —ως ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ ὀνόματα τῆς γ΄ κλίσεως γράφονται εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ ὄλα ἀνεξαιρέτως μὲ ὦ· εἰς δὲ τὴν γενικὴν καὶ τὰς ἄλλας πτώσεις ἀναλόγως (2)· π. χ. ὁ γέρον, λέων, λέγων, χειμῶν, βραχίων, ἡ ἀηδών, χιών, χελιδών, ὁ ἦρως, ἡ αἰδώς κτλ.

Τὰ λήγοντα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν εἰς —ω θηλυκὰ ὀνόματα τῆς γ΄ κλίσεως γράφονται ἐπίσης μὲ ὦ· π. χ. ἡ ἠχώ, λεχώ, Λητώ, Κλυθώ, Θεανώ κτλ· ἐπίσης καὶ τὰ νεώτερα κύρια ὀνόματα· π.χ. Μαριγώ, Κατίγκω, Ἐλέγκω κτλ.

Τὰ δὲ λήγοντα εἰς —ος οὐδέτερα γράφονται μὲ ο΄ π. χ. τὸ γεγονός, τὸ εἶκος, τὸ πεποικός, τὸ πεποιθός κτλ. Ἐξαιροῦνται ἐξ αὐτῶν μόνον τὰ οὐδέτερα τῶν ἐξῆς παρακειμένων (3): (τοῦ ἴσταμαι) τὸ ἐστώς, τὸ καθεστώς, (τοῦ ἔνειμι) τὸ ἐνεστώς, (τοῦ θνήσκω) τὸ τεθνεώς καὶ τινῶν ἄλλων ἀχρήστων ρημάτων (4).

Τὰ οὐδέτερα εἰς —ον γράφονται ἐπίσης μὲ ο΄ π.χ. τὸ λέγον, τὸ τρέχον κτλ· πλὴν τῶν οὐδετέρων μετοχῶν τῶν εἰς —άω περισπ. ρημάτων· π.χ. τὸ ἀγαπῶν, τὸ τιμῶν κτλ.

Τὰ ὀνόματα τὰ λήγοντα εἰς —ωψ γράφονται μὲ ὦ· π. χ. Κύκλωψ, μύωψ, κώνωψ, μώλωψ κτλ. Ἐξαιροῦνται ὀλίγα π. χ. Πέλοψ, Κέκροψ, Αἰθίοψ, Δόλοψ, Δρύοψ, μέροψ (5) καὶ σκόλοψ.

1) Διότι ἡ κατάληξις αὐτὴ —ας προῆλθεν ἐξ ἀντεκτάσεως· ἐκ τῆς γενικῆς π.χ. (παύσαντ·ς) διὰ τῆς προσθήκης τῆς καταλήξεως ς εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, γενομένης οὕτω ἀποβολῆς τοῦ χαρακτηῆρος—ντ καὶ ἐκτάσεως τοῦ α βραχέος εἰς α μακρόν.

2) Περὶ τῆς τροπῆς τοῦ ω εἰς ο εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις τῶν εἰς —ων ὀνομάτων, ἀνεπτύξαμεν ἥδη εἰς τὰ προηγούμενα.

3) Οἱ παρακείμενοι οὗτοι εἶναι Ἴωνικοὶ παρακείμενοι τῆς ἀρχαίας.

4) Ὅπως π.χ. τὸ γεγώς (=γεγονός) τοῦ γίγνομαι κ.τ.ἄ.

5) Μέροπες (=ἄνθρωποι)· κατ' αὐτὸ καὶ τὸ ἔποψ. Γενικῶς μὲ ο γράφονται ὅσα ἐξ αὐτῶν ἔχουν δεῦτερον συνθετικὸν τὸ ὄψ (ὀπός)=ὀφθαλμοί, ὄψις· μὲ ω δὲ ὅσα ἔχουν β΄ συνθετικὸν τὸ ὠψ (=ὠπός)=πρόσωπον· ἐξ οὗ καὶ ἡ λέξις ἄνθρωπος (ἄνδρός=ὠπός).

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ (')

Αἱ πλεῖσται λέξεις κάθε γλώσσης προέρχονται ἔξ ἄλλων λέξεων διὰ **παραγωγῆς** καὶ **συνθέσεως**· π. χ. **γράφω**, γραφεύς, γράμμα, γραμματεὺς κτλ.—ἐφημερίδας—πωλῶ, ἐφημεριδοπώλης, οὕτω λέγομεν : ἀνθοπώλης, ἀνθοκόμος, νοσοκόμος, ἀεροπόρος, θαλαμηπόλος κτλ.

Ἔτυμολογία—ἡ ἀνάλυσις ἐκάστης λέξεως εἰς τὰ συστατικά της μέρη καὶ ἡ εὐρεσις τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῆς, ἐκ τῆς πρώτης καὶ ἀληθοῦς σημασίας τῆς λέξεως.

Ἔτυμολογικὸν δὲ ὠνομάσθη τὸ τμήμα τῆς γραμματικῆς τὸ διδάσκον τὴν **ἀρχήν**, τὴν **παραγωγήν** καὶ τὴν **σύνθεσιν** τῶν λέξεων· μᾶς ἐνδιαφέρει δὲ ἀπὸ ἀπόψεως ὀρθογραφικῆς πολὺ, νὰ γνωρίζωμεν τοῦτο διότι κατὰ τὴν παραγωγήν καὶ τὴν σύνθεσιν τῶν λέξεων γίνονται πολλαὶ ὀρθογραφικαὶ μεταβολαὶ ἀπὸ τὰς πρωτοτύπους λέξεις.

Τὰς λέξεις χωρίζομεν εἰς :

- 1) Ἀρχικὰς ἢ **πρωτοτύπους** (*).
- 2) Εἰς **παραγωγούς**· ὅταν παράγονται ἀπὸ ἄλλας καὶ
- 3) Εἰς **συνθέτους**· ὅταν ἐνώνονται δύο ἢ περισσότεραι ὁμοῦ καὶ ἀποτελοῦν μίαν λέξιν.

Μεγάλην ἀξίαν διὰ τὴν ὀρθογραφίαν ἔχει νὰ γνωρίζωμεν τὴν γραφὴν τῶν ὠρισμένων **καταλήξεων τῶν παραγωγῶν καὶ συνθέτων λέξεων**.

1) Ἐκ τῆς λέξεως ἔτυμον—ἀλήθεια, ἀκριβές, βέβαιον.

2) Τὰς πρωτοτύπους μανθάνομεν ἀπὸ τὰ κείμενα καὶ τὰς ἐνθυμούμεθα ἀπὸ μνήμης, εἶναι δὲ ἐλάχισται τὴν ὀρθογραφίαν τούτων ἐξετάσαμεν ἤδη κατὰ μέρη εἰς τὸ **τυπικόν**.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Ποίαι αὶ δυσκολώτεροι καταλήξεις τῶν παραγῶγων

1, Ἡ *κατάληξις* —εἰα καὶ —ία τῶν ἀφηρημένων οὐσιαστικῶν, ἢ ὅποια γράφεται ἀναλόγως μὲ εἰ ἢ μὲ ι.

Με εἰ γάρφεται :

α) *Εἰς τὰ οὐσιαστικά εἰς* —εἰα, τὰ ὅποια παράγονται ἀπὸ *ρήματα λήγοντα εἰς* —εῦω (βασιλεύω) βασιλεία, (κολακεύω) κολακεία, (μαντεύω) μαντεία, (παιδεύω) παιδεία, (ἐκστρατεύω) ἐκστρατεία, (συνοδεύω) συνοδεία, (πορεύομαι) πορεία, (ἐφορεύω) ἐφορεία κτλ.

Αὐτὰ ἔχουν τὸ α τῆς καταλήξεως μακρὸν καὶ διὰ τοῦτο δξύνονται.

β) Ὅταν ταῦτα παράγονται ἀπὸ ἐπίθετα τριτόκλιτα εἰς —ῆς (γενική —οῦς *σιγμόλητα*· π.χ. (ἀληθῆς) ἀλήθεια (ἀκριβῆς) ἀκρίβεια, (συνεπῆς) συνέπεια, (συνήθης) συνήθεια, (ἐπιφανῆς) ἐπιφάνεια, (ἀσφαλῆς) ἀσφάλεια, (περιπετῆς) περιπέτεια κτλ. (1). Αὐτὰ ἔχουν τὸ α βραχὺ καὶ τονίζονται ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης· ἔξαιρεῖται μόνον τὸ εὐφυῖα (εὐφυῆς) (2).

γ) Ὅταν παράγονται ἀπὸ *ρήματα περισπώμενα* (3) καὶ *τονίζονται ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης*· π.χ. (προσπαθῶ) προσπάθεια. (βοηθῶ) βοήθεια, (ἐνεργῶ) ἐνέργεια, (καλλιεργῶ) καλλιέργεια κτλ. Ἐνθ' ὅσα ἐξ αὐτῶν τονίζονται ἐπὶ τῆς παραληγούσης γράφονται μὲ ι· π.χ. (λειτουργῶ) λειτουργία, (ἀκολουθῶ) ἀκολουθία, (εὐεργετῶ) εὐεργεσία (4), (δυστυχῶ) δυστυχία (5) κτλ.

1) Οὕτω καὶ τὸ ὑγεία ἐκ τοῦ ὑγιῆς, ὑγεία διὰ συγκοπῆς τοῦ ι.

2) Καὶ γενικῶς ὅλα τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ τύχη, λήγοντα εἰς—τυχία π.χ. εὐτυχία, ἀτυχία, κακοτυχία, δυστυχία, συντυχία, ἐπιτυχία κτλ. ὅλα μὲ ι.

3) Ἐκ τῶν εἰς -έω—ω περισπωμένων.

4) Παλαιότερος τύπος τοῦ εὐεργεσία ἦτο εὐεργία.

5) Καὶ ἀπὸ τὰ εἰς -εἰα μὲ εἰ, τὰ ὅποια τονίζονται ἐπὶ τῆς προπαρα-

δ) *Ἐπίσης γράφονται μὲ εἰ ὅσα παράγονται ἀπὸ ἐπίθετα ἔχοντα χαρακτῆρα εἰ*· π. χ. ἀνδρεία (ἀνδρεῖος), ἔταιρεία (ἔταιρεῖος=σύντροφος) κτλ.

Μὲ εἰ γράφονται καὶ ὅλα τὰ κύρια ὀνόματα πόλεων καὶ χωρῶν, τὰ ὁποῖα τονίζονται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν· π.χ. Ἀλεξάνδρεια, Ἀντιόχεια, Σεβάστεια, Ἀιτάλεια, Νικομήδεια κτλ., ἐνῶ ὅσα ἐξ αὐτῶν τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν κυρίως γράφονται μὲ *ι*· π.χ. Συρία, Κιλικία, Σιβηρία κτλ.

Μὲ *ι* δὲ γράφεται ἡ κατάληξις—*ια* τῶν ἀφρημένων οὐσιαστικῶν :

1) *Ὅταν ταῦτα παράγονται ἀπὸ ἐπίθετα β' κλίσεως ἢ τρίτης* (ᾠ)· π. χ. (σοφός) σοφία, (φίλος) φιλία, (εὐθυμος) εὐθυμία, (κακός) κακία, (εὐδαιμών) εὐδαιμονία κτλ.· πλὴν τοῦ περιέργεια (περιέργος) καὶ ὑπερηφάνεια (ἐκ τοῦ ὑπερήφανος) τὰ ὁποῖα τονίζονται ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης καὶ γράφονται διὰ τοῦτο μὲ *εἰ* (ᾠ).

2) *Ὅταν παράγονται ἀπὸ ῥήματα περισπώμενα καὶ τονίζονται ἐπὶ τῆς παραληγούσης*· π.χ. ἀκολουθῶ, ἀκολουθία, εὐχαριστῶ, εὐχαριστία, δυστυχῶ, δυστυχία κτλ.

Ἡ δὲ κατάληξις —*ια* τῶν ἀφρημένων οὐσιαστικῶν γράφεται μὲ *οι* :

Ὅταν τὸ ὄνομα παράγεται ἀπὸ ἐπίθετον σύνθετον λήγον εἰς —νους (νοῶ), —πνους (πνέω), —πλευς (πλέω), —ρους (ρέω) καὶ —χροῦς (ᾠ)· π.χ. (εὐνους) εὐνοια, (ἐννοῶ) ἐν-

ληγούσης, ὅταν τονισθοῦν εἰς τὴν παραλήγουσαν τότε γράφονται μὲ *ι*· π.χ. ἀμάθεια (ἐκ τοῦ ἁμαθής), ἐνῶ ἀμαθία (παλαιότερος τύπος) ὑπερηφάνεια, ἐνῶ ὑπερηφανία.

1) *Ἐταιρεία* μὲ *εἰ* μᾶλλον ἢ μὲ *ι*· διότι παράγεται ἀπὸ τὸ *ἐταιρεῖος* καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ *εταῖρος*, ὅπως ἀνδρεία ἀπὸ τὸ *ἀνδρεῖος*.

2) Πλὴν τῶν παραγομένων ἀπὸ σιγμόληκτα ἐπίθετα (εἰς -ης γεν. -ους), τῶν ὁποίων ἡ κατάληξις -*εἰα* τῶν ἀφρημένων οὐσιαστικῶν γράφεται μὲ *εἰ* καὶ τὰ ὁποῖα διὰ τοῦτο τονίζονται ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης.

3) Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ ἐπιφάνεια (ἐπιφανής), ἀφάνεια (ἀφανής) κτλ. ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τονιζόμενον ἐπὶ τῆς παραληγούσης κατ' ἀρχαιότατον τύπον γράφεται μὲ *ι*· ὑπερηφανία.

4) *Χρῶς* (γενικὴ χρωτὸς καὶ χροός)=δέρμα· γενικώτερον δὲ=χρωῶμα κυρίως τοῦ δέρματος).

νοια, (μετανοῶ) μετάνοια (οὕτω και : διάνοια, ὁμόνοια, διχό-
νοια κτλ. (δύσπνουσ) δύσπνοια, (σύμπνουσ) σύμπνοια, ἀπό-
πνοια, (εὐρρουσ) εὐροια, (κατάρρουσ) κατάρροια, (παλίρρουσ,
πάλιν —ρέω) παλίρροια, (εὐχρουσ) εὐχροια κτλ.

**Πότε ἡ κατάληξις —ιος καὶ —ινος τῶν ἐπιθέτων γρά-
φεται μὲ εἰ :**

α) **Ὅταν τὰ ἐπίθετα εἰς —ιος καὶ —ινος παράγονται ἀπὸ ὀνόματα, τῶν ὁποίων ἡ γενικὴ λήγει εἰς —ουσ ἢ —εωσ·** π.χ. (τοῦ τέλουσ) τέλειοσ, (τοῦ βασιλέωσ) βασιλείοσ, (τοῦ ἄστεωσ) ἄστεῖοσ, (τοῦ ἔλεουσ) ἔλεεινόσ, (τοῦ ἄλγουσ) ἀλγεινόσ, (τοῦ ὑ-
γιουῦσ) ὑγειεινόσ, (τοῦ σκότουσ) σκοτεινόσ (1)· οὕτω κοὶ τὸ ταπει-
νόσ, πετεινόσ κτλ.

β) **Ὅσα φανερόνουν καταγωγὴν ἢ ιδιότητα ἀπὸ ζῦων ἢ ὄργανον (2)·** π.χ.(τοῦ βοῦσ) βόειοσ, (τῆσ αἰγόσ) αἰγείοσ, (τοῦ χοί-
ρου) χοίρειοσ, (τοῦ προβάτου) πρόβειοσ, (τοῦ αὐλοῦ) αὐλίοσ κτλ.

γ) **Ὅσα ἐξ αὐτῶν σημαίνουν καταγωγὴν ἀπὸ κύρια ὀνό-
ματα·** π.χ. (τοῦ Κίμωνοσ) Κιμώνειοσ, (τοῦ Κύλωνοσ) Κυλώνειοσ
(τοῦ Σόλωνοσ) Σολώνειοσ, (τοῦ Κύκλωποσ) Κυκλώπειοσ κτλ.

δ) **Ὅσα γενικῶσ παράγονται ἀπὸ λέξεισ, τῶν ὁποίων τὸ
θέμα λήγει εἰσ ε·** π.χ. (θε—ὸσ) θεῖοσ, (οἰκέ=ω) οἰκειόσ, (ἐπί-
τηδεσ) ἐπιτήδειοσ· κατ' ἀναλογίαν δὲ πρὸσ αὐτὰ καὶ τὸ γυναι-
κεῖοσ καὶ μεγαλεῖοσ (μεγαλεῖον).

Ὅλα τὰ λοιπὰ ἐπίθετα εἰς —ιος καὶ —ινος γράφονται μὲ
ι· π.χ. θαλάσσιοσ, θαλασσινόσ, ἀληθινοσ, ξύλινοσ, πρωϊνοσ, τω-
ρινόσ, χθεσινόσ κτλ. πλὴν τοῦ βραδυνόσ (βράδυ) καὶ ἀντικρυνόσ
(ἀντικρὸ) (3).

1) Κατὰ τὸ σκοτεινόσ γράφεται καὶ τὸ φωτεινόσ μὲ εἰ· ἐνῶ ὀρθό-
τερον εἶναι μὲ ι.

2) Ἡ κατάληξις *ινος* εἰσ αὐτὰ γράφεται μὲ ι· π.χ. βοδινοσ, χοίρει-
νοσ (χοιρινόν) κτλ.

3) Διότι αὐτὰ ἐσηματίσθησαν σχεδὸν μὲ τὴν κατάληξιν —νοσ, ὅχι
—ινος (βράδυ, βραδυ—νόσ·ἀντικρὸ, ἀντικρυ—νόσ)· ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ὀρθῶσ ὁ
γλωσσολόγοσ μας Χατζιδάκισ προτείνει νὰ γράφονται μὲ ι διότι, ὡσ ἐξη-
γεῖ, ἐσηματίσθησαν κατ' ἀναλογίαν πρὸσ τὰ ἄλλα —ινος· π.χ. βραδινοσ
κατὰ τὸ πρωϊνόσ, τωρινόσ κτλ.

Ἡ κατάληξις—ιος γράφεται εἰς μερικά μὲ οἱ (ι) π.χ. γελοῖος (γελοία, γελοῖον), αἰδοῖος (αἰδοία, αἰδοῖον) καὶ τινὰ ἄλλα σπανιώτατα εἰς ὀλίγα δὲ γίνεται —ῶος (ω—ιος) π.χ. πατρῶος, μητρῶος (μητρῶον), ἡρῶος (ἡρῶον), ὑπερῶον κτλ.

**Περὶ τῆς καταλήξεως —ίδης καὶ —είδης
τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ λοιπῶν
δυσκόλων καταλήξεων**

Ἐξ αὐτῶν μὲ =είδης γράφονται :

Ἔ Ὅσα παράγονται ἀπὸ κύρια ὀνόματα λήγοντα εἰς τὴν γενικὴν εἰς —ους ἢ —εως π. χ. (ὁ υἱὸς ἢ ἀπόγονος τοῦ Σωκράτους) Σωκρατείδης, (τοῦ Ἀχιλλέως) Ἀχιλλεΐδης, (τοῦ Ἀριστέως), Ἀριστεΐδης, (τοῦ Ἀτρέως) Ἀτρεΐδης, οὕτω : Ἡρακλειδης κτλ.

Μὲ —ίδης δὲ γράφονται :

Ἔ Ὅσα ἐξ αὐτῶν παράγονται ἀπὸ κύρια ὀνόματα, τῶν δ-ποίων ἢ γενικῆ τελειώνει εἰς —ου ἢ —ος (γ' κλίσεως) π. χ. (τοῦ Φιλίππου) Φιλίππιδης, (τοῦ Ἰωάννου) Ἰωαννίδης, (τοῦ Πλάτωνος) Πλατωνίδης, (τοῦ Ἀγαμέμνονος) Ἀγαμεμνονίδης.

Ἡ κατάληξις —(ω)της τῶν συγκεκριμένων οὐσιαστικῶν (²) γράφεται μὲ ο μὲν, εἰάν ἢ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι φύσει ἢ θέσει μακρὰ π.χ. δημότης, τοξότης (³), ἐξωμότης, ἱππότης κτλ. πλὴν τοῦ δεσμώτης.

Μὲ ω δὲ γράφεται ἢ κατάληξις =ώτης, ὅταν ἢ πρὸ αὐτῆς συλλαβὴ εἶναι βραχεῖα π.χ. θιασώτης, στρατιώτης, ἰδιώ-

1) Διότι τὸ θέμα αὐτῶν τῶν ὀνομάτων τελειώνει εἰς *ο* καὶ μὲ τὸ *ι* τὴν ἀρχικῆς καταλήξεως —ιος, συναρθεῖται εἰς *οι* π.χ. (αἰδώς) αἰδό(σ)ιος=αἰδοῖος, γελο—ιος=οῖος, ἀπὸ ἀρχαιοτάτους τύπους.

2) Αὐτὰ κυρίως εἶναι ἐπίθετα οὐσιαστικοποιηθέντα.

3) Τὸ *ο* τὸ πρὸ τῆς καταλήξεως —ότης (τοξ—) γίγεται θέσει μακρὸν διότι ἀκολουθεῖ τὸ γράμμα *ξ*, ὅπως καὶ εἰς τὸ δεσμώτης τὸ *ε* εἶναι θέσει μακρὸν διότι τὸ *ε* (τοῦ δεσμ—) ἀκολουθοῦν δύο σύμφωνα καὶ ἔπρεπε διὰ τοῦτο νὰ γράφεται μὲ *ο* ἀλλὰ ἐξαιρεῖται.

της, Σουλιώτης, Σικελιώτης (1) και γενικῶς ἡ κατάληξις—(ι)ώτης γράφεται μὲ ω, ὅταν φανερώνη τόπον καταγωγῆς· π.χ. Ναξιώτης, νησιώτης, Ἡπειρώτης κτλ.

Ἡ δὲ κατάληξις —ότης τῶν θηλυκῶν ἀφρημένων οὐσιαστικῶν γράφεται ἀνεξαιρέτως μὲ ο· π.χ. ὄραιότης, πιθανότης, δεινότης, ἱκανότης, τιμιότης, ἀθρότης, ἀνθρωπότης κτλ.

Ἡ κατάληξις —οσύνη γράφεται μὲ ο μὲν, ἐὰν ἡ πρὸ τοῦ ο συλλαβὴ εἶναι φύσει ἢ θέσει μακρά· π.χ. δικαιοσύνη, Χριστιανοσύνη (2), ἔλεημοσύνη κτλ. Μὲ ω δὲ διὰ τὴν ἡ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι βραχεῖα· π.χ. ἱεροσύνη, καλωσύνη, ἀγιοσύνη κτλ.

Ἡ κατάληξις —ικος τῶν ἐπιθέτων γράφεται μὲ ι· πλὴν τοῦ θηλυκός, λιθυκός, δανεικός καὶ μερικῶν ἄλλων (3) καὶ τῶν συνθέτων ἐκ τοῦ οἶκος (κάτοικος, μέτοικος, σύνοικος κτλ.),

Ἡ κατάληξις —ώδης τῶν ἐπιθέτων γράφεται πάντοτε μὲ ω· π.χ. δασώδης, λοφώδης, εὐώδης, ἀκανθώδης, δημώδης

Αἱ καταλήξεις —σις, —μα, —τος, —της τῶν ὀνομάτων τῶν παραγομένων ἀπὸ ρήματα, ἔχουν τὸ πρὸ αὐτῶν φωνῆν ἀναλόγως τοῦ ρήματος ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχονται (4).

Ὅσα δηλαδὴ ὀνόματα προέρχονται ἀπὸ ρήματα εἰς—ῶ (—έω καὶ—άω) ἔχουν ἡ πρὸ τῆς καταλήξεως—σις, —μα, —τος, —της· π.χ. (ἐπιχειρέω—ῶ) ἐπιχειρήσις, ἐπιχείρημα, (ἐγχειρῶ) ἐγχειρήσις, (κινῶ) κίνησις, κίνημα, κινήτος, (καλῶ) κλήσις, κλητός, (ἐκτιμάω—ῶ) ἐκτίμησις, ἐκτίμημα, ἐκτιμητής· οὕτω : ἀγαπητός (ἀγαπῶ), νικητής (νικῶ) κτλ.

Ὅταν δὲ τὸ ὄνομα παράγεται ἀπὸ ρῆμα εἰς—ίζω τότε γράφεται μὲ ι· π.χ. ἐγχειρίσις (5) (ἐκ τοῦ ἐγχειρίζω), ἐκκαθάρισις (ἐκκαθα-

1) Ἡ κατάληξις —ιώτης γράφεται μὲ ω διότι ἔχει τὸ ι τὸ πρὸ τοῦ —ώτης βραχύ.

2) Ἡ λέξις Χριστιανός ἔχει τὸ α μακρόν καὶ διὰ τοῦτο Χριστιανοσύνη μὲ ο καὶ ὄχι μὲ ω, ὅπως συνηθίζεται.

3) Περὶ τῶν ἄλλων ὁμιλήσαμεν ἤδη ἐκτενέστερον.

4) Π.χ. ἐγκρίνω, ἐγκρισίς, κλίνω, κλίσις, διασεῖω, διάσεισις, πλύνω, πλύσις, μῆνω, μῆνυσις, ἀθροίζω, ἀθροισίς καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς.

5) Ἡ λέξις ἐγχειρήσις γράφεται μὲ η ὅταν παράγεται ἀπὸ τὸ ἐγχειρῶ, ὅπως εὐρίσκεται ἡ λέξις μὲ τὴν λαϊρικὴν ἔννοιαν· μὲ ι δὲ ὅταν

ρίζω), διαφήμισις (διαφημίζω), προσέγγισις (προσεγγίζω) κτλ.

Τὰ δὲ παραγόμενα ἀπὸ ρήματα εἰς —ώνω ἔχουν τὸ πρὸ αὐτῶν ο μὲ ω· π. χ. (ἀνορθώνω), ἀνόρθωσις, ἀνορθωτήρ, ἐκ τοῦ ἀξιώ (ἄξι—ώνω) ἀξίωσις, ἀξίωμα ἀξιωματικὸς κτλ.

Ἡ κατάληξις —ηρος πάντοτε μὲ η· π. χ. ζωηρός, τολμηρός, ὀκνηρός κτλ. Μὲ *υ* γράφονται μόνον τὰ ἑξῆς: ἄλμυρός, βλοσυρός, γλαφυρός, ἰσχυρός (ὄχυρός) καὶ λιγυρός (=δξύς τὴν φωνήν) κ.τ.ἄ. σπανιώτατα.

Ἡ κατάληξις —ινὸς ἢ σημαίνουσα καταγωγὴν ἀπὸ πόλεως γράφεται μὲ η—(η)νὸς ὅταν τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης π.χ. Δαμασκηνός, Λαμψακηνός, Κυζικηνός, (Κόμναι) Κομνηνός, (Βιζύη) Βιζυηνός, Σαρακηνός κτλ. ὅταν δὲ ἐπὶ τῆς παραληγούσης τότε μὲ *ι—ίνος* π.χ. Ταραντίνος, Λεβαντίνος, Ἀκραγαντίνος, Βυζαντίνος (¹) κτλ.

Ἡ κατάληξις —τήριον (²) ἔχει τὸ —τη μὲ η· π.χ. σπουδαστήριον, γυμναστήριον, πλυντήριον κτλ., ἀλλὰ κίτριον (διότι ἔγινε σημασιολογικῶς ἐκ τοῦ κίττω (ἀντὶ κτιστήριον).

Ἡ ὑποκοριστικὴ κατάληξις —ιον, —ιδιον γράφεται μὲ ι (³) π.χ. στόμιον, πηδάλιον, ναυάγιον, νήπιον, θηρίον, θρανίον, λοφίον, παιδίον, κηρίον, πτυχίον, τοπίον (⁴), —στασίδιον, σκαφίδιον, ἔγχειρίδιον, λεξίδιον, ταξίδιον (⁵) κτλ. Ἐπίσης μὲ *ι* γράφεται καὶ ἡ ὑποκοριστικὴ κατάληξις —ισκος π.χ. οἰκίσκος, ἄστερίσκος κτλ.

ἀπὸ τὸ ρῆμα ἐγχειρίζω, ἐγχειρίσις=διὰ τῆς χειρὸς παράδοσις πράγματος· ἡ δὲ λέξις *διασάφισις* μὲ *η* ἀπὸ τὸ διασαφῶ (—έω), ἐνῶ διασαφηνίζω, διασαφηνίσις.

1) Τὸ δὲ Βυζαντινὸς καὶ Ἀλεξανδρινὸς κ.τ.ἄ. ἐπλάσθησαν κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἀπλᾶ ἐπίθετα εἰς *ινὸς* (ἀληθινὸς κτλ.) οὕτω Ζακυνθινὸς κτλ.

2) Ἡ κατάληξις —τήριον εἰς τὴν νέαν ὀμιλουμένην ἔγινε —τήριον ἐκ συκοπῆς καὶ πρέπει νὰ ὀξύνεται.

3) Ὅλοι αὐτὰ αἱ καταλήξεις εἶναι ὑποκοριστικαὶ=χαϊδευτικά.

4) Ἡ λέξις *τοπίον* διὰ τοῦτο μὲ *ι* καὶ ὄχι *ει* ὅπως γράφεται συνήθως, διότι δὲν εἶναι τοπικὴ ἢ κατάληξις του, ἀλλὰ ὑποκοριστικὴ τοπίον=μικρὸς τόπος, ὅπως: παιδίον=μικρὸς παῖς, θηρίον—μικρὸς θῆρ· οὕτω κηρίον (=μικρὸς κηρός) κτλ.

5) Ἡ λέξις *ταξίδιον* μὲ *ι* καὶ ὄχι *ει* ὅπως συνήθως· διότι προέρχεται ἀπὸ τὸ ταξι—ίδιον συναιρουμένων τῶν δύο *ι—ι* εἰς *ι* μακρόν, ὅπως *λεξίδιον*, *φρασίδιον*, *σειασίδιον* κτλ.

Ἡ τοπική κατάληξις — εἶον τονίζεται ἐπὶ τῆς παραληγούσης καὶ γράφεται μὲ εἰ π. χ. γραφεῖον, ὑπουργεῖον, ταμεῖον, σχολεῖον, μουσεῖον, μαυσωλεῖον, πολυτεχνεῖον κτλ.

Ἐπίσης ἡ κατάληξις —εἶον γράφεται μὲ εἰ (1), ὅταν σημαίνηκαταγωγὴν ἢ κτῆμα προσώπου κυρίου ὀνόματος π. χ. (τοῦ Ζάππα) Ζάππειον, (τοῦ Σόλωνος) Σολώνειον, (τῆς Κυβέλης) Κυβέλειον, (τοῦ Ἐρεχθέως) Ἐρεχθεῖον· οὕτω Ἀρσάκειον, Μαράσλειον, Λαύρειον, Γύθειον, Λύκειον κτλ. (2) τονίζονται δὲ ταῦτα εἰς τὴν προπαραλήγουσαν πλὴν τοῦ Θησεῖον.

Ἡ κατάληξις —ύδριον, —ύλλιον, —ύφιον γράφεται μὲ υ εἰς τὴν προπαραλήγουσαν π. χ. νεφύδριον (νεφίδιον), λογύδριον, (λογίδιον) δασύλλιον, εἰδύλλιον, ζωῦφιον κτλ. Ἡ ὑποκοριστικὴ κατάληξις —ύλλιον γράφεται μὲ δύο λλ.

Τὰ εἰς —ωλὸς δξύτονα γράφονται μὲ ω π. χ. χωλός, ἀμαρτωλός, φειδωλός, Αἰτωλός κτλ. πλὴν τοῦ *δβολός* καὶ *θολός*.

Τὰ ἐκ τοῦ ἄγω παραγόμενα γράφονται μὲ ω π. χ. ἀγωγός, παιδαγωγός, χειραγωγός, δημαγωγός κτλ.

Ἡ κατάληξις —ωτός (—ωτη, —ωτον) τῶν ἐπιθέτων γράφεται πάντοτε μὲ ω π. χ. ὄρκωτός, δηλωτός, ἀδήλωτος κτλ.

Σ Υ Ν Θ Ε Σ Ι Σ

Καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν τῶν λέξεων παρατηροῦμεν ὀρθογραφικὰς τινὰς μεταβολὰς, αἱ ὁποῖαι καθιστοῦν δύσκολον τὴν ὀρθὴν γραφὴν τῶν συνθέτων λέξεων. Εἶναι δὲ αὐταί :

Τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ ἄρχῃ (ἄρχω), ὡς πρώτου συνθετικοῦ γράφονται μὲ ι π. χ. ἀρχι—συντάκτης, ἀρχι—στράτηγος, ἀρχι—μηχανικός, ἀρχι—εργάτης κτλ. Τὸ δύο ὡς πρῶτον συνθετικὸν γίνεται δι—(ἐκ τοῦ δις) π. χ. δίδραχμον, δέπους, διετής κτλ.

Τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ γῆ γράφονται μὲ ω (γεω—) (3) π. χ.

1) Ἀλλὰ ὅσα ἔχουν ἀντίστοιχα ὀνόματα εἰς —ιος μὲ ι π. χ. (Διονύσιος ἐκ τοῦ Διόνυσος) Διονύσιον, οὕτω Ἀπολλώνιον.

2) Μερικὰ διὰ τῆς μεταθέσεως τοῦ τόνου ἀλλάζουσι γραφὴν καὶ ἔνοιαν. π. χ. σφάγιον (=τὸ ἀντικείμενον πρὸς σφαγὴν), σφαγεῖον (=ὁ τόπος ὅπου σφάζουσι), φυλάκιον, φυλακεῖον κτλ. οὕτω καὶ Ἐρεχθεῖον καὶ Ἐρεχθεῖον.

3) Πλὴν τοῦ γαιάνθρακος τὸ ὁποῖον ἐπλάσθη ἀπὸ τὸ γαῖα (ἀντὶ γέα) κατὰ τὸ ἀρχαῖον γαιήχορος.

γεωμέτρης, γεωλόγος, γεωγραφία, γεωργός, γεώμηλα κτλ. Ὡς β' δὲ συνθετικὸν τὸ γῆ γίνεται —γαι ἢ —γει· π.χ. μεσόγαιος ἢ μεσόγειος, ἀνώγειος, ἰσόγειος κτλ.

Τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ *χρέες* ἐπεκράτησε νὰ γράφονται μὲ *ω* (1)· π.χ. χρεω—κόπος, χρεω—κοπία, χρεω—λύσιον κτλ.

Τὰ σύνθετα ἐκ τῶν λέξεων —*δνομα* (δνομα) (2), —*δροφος*, —*βολός*, *δμαλός*, —*δμόνω*, (δμνυμι) *δλλυμι*—*δρύσσω*—*δδύνη*, *δρος* καὶ *δνυξ*, ὡς β' συνθετικῶν, τρέπουν τὸ πρῶτον *ο* εἰς *ω*· π.χ. ἀν—*δνυμος*, ἐπ—*δνυμος*, μον—*δροφος*, δι—*δροφος*, δι—*δβολον*, ἀν—*δμαλος*, συν—*ωμότης*, συν—*ωμοσία*, ὄρκ—*ωμοσία*, δι—*δρυξ*, τυμβ—*ωρύχος*, ἀν—*δδυνος*, ἐπ—*δδυνος*, ὑπ—*δρεία* (=ὑπὸ τὸ δρος), ἀκρ—*δρεία*, μον—*δνυξ* κτλ.

Αἱ λέξεις αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσι ἀπὸ ρ ἐν συνθέσει διπλασιάζουσι τὸ ρ· π.χ. (κατα—*ρέω*) καταρράκτης, (μέλι—*ρέω*) μελίρριτος, ἄρρωστος (3) κτλ. πλὴν τῶν συνθέτων ἐκ τοῦ *ευ*— π.χ. εὔρωστος, εὔροια κτλ.

Τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ *καλός* (ὡς πρώτου συνθετικοῦ) γράφονται μὲ *ι*, *καλλι*— π.χ. καλλιτέχνης, καλλιγράφος, καλλίδρομος καλλιερῶ κτλ.

Αἱ σύνθετοι λέξεις ἐκ τοῦ *στοά* ὡς α' συνθετικοῦ γράφονται μὲ *ω*· π.χ. *στωϊκός* (4).

Τὰ σύνθετα ὀνόματα ἐκ τοῦ *δψις* γράφονται μὲ *ο*· π.χ. προσόψιον· τὰ δὲ σύνθετα ἐκ τοῦ —*ὠπός* (5) μὲ *ω*· π.χ. ἀνθρώπος, πρόσωπον, μέτωπον (6) κτλ.

Περὶ τῶν δεκνομένων λέξεων

Αἱ περισσότεραι λέξεις ἀπὸ φωνήεντος δέχονται ψιλὴν. *Δασεῖαν* παίρουν :

1) Ὑπάρχει ὁμοίως καὶ ἡ γραφὴ τούτων μὲ *ο*· χρεοκόπος, χρεολύσιον κτλ. οὕτω καὶ τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ *κρέας*· π.χ. κρεω—πόλης καὶ κρεο—πόλης, κρεω—φαγία καὶ κρεο—φαγία κτλ.

2) Αἰολικὸς τύπος τοῦ ὄνομα.

3) Ἐκ τοῦ α στερητικοῦ καὶ —*ρδνυμι*=δυναμόνω.

4) Ἐκ τοῦ Δωρικου τύπου τῆς λέξ. *στοά*, *στωά*,

5) Ὡψ (γεν. ὠπός)=πρόσωπον.

6) Τὰ δὲ σύνθετα ἐκ τοῦ *δπη* μὲ *ο*· π.χ. μετόπη (τοῦ Παρθενῶνος).

Α'. 1) Πᾶσα λέξις ἀρχομένη ἀπὸ *θ* (καὶ ρ. παλαιότερον)*
π.χ. *θ*γρός, *θ*πνος, *θ*δωρ (ἑῆμα, ῥάπτω) κτλ.

2) *Τὰ ἀρθρα* : *δ*, *ή*, *οι*, *αι*.

3) *Ὅλα τὰ ἀριθμητικά* (πλὴν τοῦ ὀκτώ, ἐννέα καὶ εἴκοσι(v)).

Β'. Ἐκ τῶν ἀντωνυμιῶν δασύνονται :

1) *Αἱ ἀναφορικά** π.χ. *ὁ*ποῖος, *ὁ*ποία, *ὁ*ποῖον, *ὅ*στις, *ἡ*τις,
*ὅ*τι *ὅ*σος, *ὁ*πόσος, *οἷ*ος κτλ.

2) *Αἱ ἐπιθετικά* (ἐπιμεριστικά)* π.χ. *ἐ*καστος, *ἐ*κάτερος,
*ἐ*τερος, *ὄ*λος* πλὴν τῆς *ἄ*λλος.

3) *Αἱ δεικτικά* : *οὗ*τος, *αὐ*τη (*ὄ*δε, *ἡ*δε)· πλὴν τῆς *ἐ*κεῖνος.

4) *Αἱ προσωπικά* : *ἡ*μεῖς, *ὅ*μεῖς (ἐνῶ : *ἐ*γώ, *ἐ*μεῖς).

*Επίσης ἡ αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία *ἐ*αυτοῦ, *ἐ*αυτῆς.

Γ'. *Ἐκ τῶν συνδέσμων* δασύνονται οἱ ἐξῆς :

*ἄ*τε, *ἴ*να, *ὄ*μως, *ὄ*πως, *ὄ*ταν, *ὄ*τε (*ὄ*πότε), *ὄ*τι *ὄ*ς, (*ὄ*σπερ, *ὄ*στε).

Δ'. *Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων καὶ προθέσεων* δασύνονται τὰ
ἐξῆς : *ἀ*παξ, *ἐ*ξῆς, *ἡ*ττον (*ἡ*κιστα), *ἡ*νίκα, *οἷ*ον, *ὄ*θεν, *ὄ*μοῦ, *ὄ*σά-
κις, *οὗ*τω(ς), *ὄ*δε* *ἄ*μα, *ἐ*νεκα (*ἐ*νεκεν), *ἐ*ως.

Καὶ γενικῶς πᾶσα λέξις, τιθεμένη μετὰ πρόθεσιν λήγουσαν
εἰς *π*, *τ* (μετὰ τὴν ἐκθλιψιν π.χ. μετ*, ἐπ*) καὶ ἡ ὁποία τρέπει
τὸ ψιλὸν *π*, *τ* εἰς δασὺ *φ*, *θ* δασύνεται* π.χ. μεθ* *ἡ*μῶν (ἐνῶ,
μετ* ἐμοῦ) *ἄ*φ* *ἐ*αυτοῦ (ἐνῶ, ἐπ* αὐτοῦ), μεθ* *ἐ*νός, *ἐ*φιππος (ἐπι
—*ἴ*ππος) καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς (*). Ὅμοίως ὅταν τρέπη τὸ ψιλὸν *κ*
τοῦ ἀρνητικοῦ *οὐ*κ εἰς τὸ δασὺ *χ* (*οὐ*χ)· π.χ. *οὐ*χ *ἡ*ττον, ἐνῶ :
*οὐ*κ *εἶ*δον, καὶ τὰ τοιαῦτα.

Πρωτότυποι (*) δασυνόμενα λέξεις κατὰ λεξικογραφικὴν
σειρὰν εἶναι αἱ ἐξῆς :

* <i>Α</i> βρός	αἷμα	* <i>Α</i> λικαρνασ(σ)ός
ἄγιος	<i>Αἷ</i> μος	ἄλλομαι (<i>ἄ</i> λμα)
ἄγνος	αἰρῶ (<i>αἷ</i> ρσεις)	ἄλισκομαι
* <i>Α</i> δης	ἄλας	ἄλυσις
ἄδρός	ἄλιεύω (<i>ἄ</i> λιεύς)	ἄλωσις

1) **Ε*ξαιροῦνται μόνον τὸ μεθάρριον (μετ* *α*ρριον) καὶ *ἐ*φέτος (ἐπ*
ἔτος) κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἄλλα.

2) Καὶ τὰ παράγωγα αὐτῶν π.χ. ἀπὸ τὸ ἐπίτ* ἑβδομος, ἑβδομάς* ἀπὸ
τὸ ἱστορία, ἱστορῶ, ἱστορικός. Πλὴν δὲ τούτων καὶ ὅλα τὰ προερχόμενα ἐκ
ξενικῶν λέξεων ἀρχομένων διὰ τοῦ *h** π.χ. **Ι*σπανία, **Ε*λβετία, **Ὀ*λλανδία,
**Ε*ρρικός.

άλωσις	*Ελένη	ἡλιξ (ἡλικία)
άλως (άλωνι)	*Ελλάς	ἡλιος (')
άλωνίζω	*Ελλη	ἡλος (καρφί)
άμαξα	*Ελικών	ἡμέρα
άμα	ἔλος	ἡμερος (')
άμαρτάνω	ἔνεκα	ἡμισυς
άμιλλα	ἔνωνω	ἡνίον
άπαλός	ἔξης	ἡπαρ
άπαξ	ἔξις	*Ηρα
άπλοῦς	ἔορτή	*Ηρακλῆς
άπιω	ἔπομαι (ἔπομένως)	*Ηρόδοτος
άρμα	ἔρκος	*Ηρώ
άρμόζω	ἔρμα	ἦρος
άρμονία	*Ερμῆς (ἔρμαιον)	*ΗΣίοδος
άρπάζω (άρπαξ)	ἔρμηνεύω (ἔρμηνεΐα)	ἦσυχος
άψιδυμος	ἔρπω	ἦττον (ἦττα)
άψις	ἔσπερα	ἦφαιστειον (*Ηφαιστος)
	ἔστιά (ἔστιῶ)	
*Εβραῖος	ἑταῖρος	*Ιδρύω
ἔδρα	ἔτερος	ἰδρὼς
εἶλωσ	ἔτοιμος	ἰέραξ
εἶμαρμένη	εὔδω (καθεύδω)	ἰερός (')
εἶρκτή	εὔρισκω	ἰκανός
εἶρμός	ἔωσ	ἰκατεύω
*Εκάβη		ἰλαρός
*Εκάτη	*Ηβη	ἰλάσκομαι
ἔκων (ἔκουσίως)	ἡγοῦμαι (ἡγεμών)	ἰλεως
ἔλίσσω (ἔλιξ)	ἡδομαι	ἰμάς
ἔλκω (ἔλκος, ἔλεις)	ἡδύς (ἡδονή)	ἰμάτιον
ἔλκῶ	ἦκω	ἰνα

1) Τὸ δὲ *Ηλίας μὲ ψιλῆν, δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μὲ τὸ ἡλιος, εἶναι λέξις ἐβραϊκῆ (*Ηλί). ὅπως καὶ ἡ λέξις ἠλεακρον ἠλεακρισμός μὲ ψιλῆν.

2) *Ενῶ τὸ ἦρεμος μὲ ψιλῆν.

3) *Ιερουσαλήμ μὲ ψιλῆν λέξις ἐβραϊκῆ δὲν ἔχει σχέσιν μὲ τὸ ἰερός.

ἵππος	Ὅμηρος	ἄρκος
ἵπταμαι	ὀμιλῶ	ἄρμος
ἵσταμαι (ἱστὸς)	ὀμιλος	ὀρμαθὸς
ἱστορῶ (ἱστορία)	ὀμίχλη (1)	ὀρμῶ
ἴδδός	ὀμοιοσ	ὄρος (ὀ) (2)
ὀλκή	ὄμως	ὄρῶ
ὄλος	ὄπλον	ὄσιος
ὀμαλὸς	ὄπως	ὄσος
ὀμάς (ὀμοῦ)	ὀρίζω	ὄστις, ὄτι

* Ἀπὸ *ω* δὲ δασύνονται αἱ λέξεις: ὦδε, ὦρα, ὠραῖος, ὦρ-
μος, ὠς, ὠστε.

Περὶ διπλῶν συμφώνων

Ὁρισμένα λέξεις γράφονται μὲ δύο σύμφωνα :

Μὲ δύο **ββ** γράφονται μόνον αἱ ξένα λέξεις: **σάββατον**, κρεβ-
βάτι (κράββατος) καὶ **Σάββας** (3).

Μὲ δύο **γγ** γράφονται ὅσαι λέξεις ἀρχίζουν ἀπὸ **γ** καὶ εἶναι
σύνθετοι μὲ ἄλλην λέξιν, ἢ ὁποία τελειώνει εἰς **ν** π.χ. **συν**—γε-
νῆς, **συγγενῆς**, **συν**—γνώμη, **συγγνώμη**, **ἐν**—γόνος, **ἔγγονος**,
οὕτω: **ἐγγράμματος**, **ἐγγυητής** (**ἐν**—γῦον) κτλ. Ἐπίσης μὲ δύο
γγ γράφονται καὶ ὁρισμένα τινὲς πρωτότυποι λέξεις: π.χ. **ἀγ-**
γεῖτον, **ἀγγέλλω**, **ἐγγίζω**, **Ἄγγλία**, **Ὀύγγαρία**, ὡς καὶ τὰ παράγωγα
αὐτῶν, **ἄγγελος**, **Ἄγγλος** κτλ.

Μὲ δύο **κκ** γράφονται ὅσαι λέξεις ἀρχίζουν ἀπὸ **κ** καὶ εἶναι
σύνθετοι ἐκ τῆς προθέσεως **ἐκ** π. χ. **ἐκ**—κλησία, **ἐκ**—κλησις,
ἐκ—καθάρσις, **ἐκ**—κένωσις κτλ. καθὼς καὶ ὀλίγα πρωτότυποι
λέξεις: ὡς **σάκκος**, **λάκκος**, **κόκκος**, **κόκκινος**, **Τρίκκαλα** κτλ. (4).

1) Ὀμίχλη καὶ μὲ ψιλὴν (Ἄττικῶς).

2) Ἐνφ τὸ *σρος* μὲ ψιλὴν ὁ ὄρος (ἀπὸ τὸ ὀρίζω) μὲ δασειαν.

3) Λέξεις ξένα, Ἑβραϊκά.

4) Αὐταὶ συνηθίσθη χάριν ἀπλοποιήσεως νὰ γράφονται καὶ μὲ
ἓνα κ.

Μὲ δύο **λλ** γράφονται ὅσαι λέξεις ἀρχίζουν ἀπὸ **λ** καὶ εἶναι σύνθετοι ἀπὸ λέξιν, ἢ ὁποῖα τελειώνει εἰς **ν** (σύν, ἐν, πᾶν . . .)· π.χ. σύν-λέγω, συλλέγω, σύλλογος, συν-λαμβάνω, συλλαμβάνω, σύλληψις, συν λαλῶ, συλλαλητήριον, ἐν-λείπω, ἐλλείπω, παν λαϊκός, παλλαϊκός (¹) κτλ. καὶ ὅσαι λέξεις παράγονται ἀπὸ τὸ ἄλλος, ἄλληλος (παράλληλος, ὑπάλληλος, ἀλληλογραφία) καθὼς καὶ πρωτότυποι λέξεις μέταλλον, κρύσταλλον, Ἀχιλλεύς, Γαλλία, Καβάλλα, Κυλλήνη κ.τ.ᾶ.

Μὲ δύο **μμ** γράφονται ὅσαι λέξεις ἀρχίζουν ἀπὸ **μ** καὶ εἶναι σύνθετοι ἀπὸ λέξεις, αἱ ὁποῖαι τελειώνουν εἰς **ν**· π. χ. ἐν-μένω, ἐμμένω, ἐμμονή, (συν-) συμ-μαθητής, συμμαχία κτλ. καὶ ὅταν παράγονται ἀπὸ παθητικὸν παρακείμενον τῆς μετοχῆς εἰς -μμένος με δύο **μμ**· π. χ. γεγραμμένος, γραμματεὺς, γράμμα, γραμμὴ κτλ.

Μὲ δύο **νν**, ὅσαι λέξεις ἀρχίζουν ἀπὸ **ν** καὶ εἶναι σύνθετοι ἀπὸ ἄλλην λέξιν, ἢ ὁποῖα τελειώνει ἐπίσης εἰς **ν**· π. χ. ἐν-νοῶ, ἔννοια.

Μὲ δύο **ππ** (²), γράφονται ὀλίγα πρωτότυποι λέξεις· π.χ. ἴππος, πάππος, παπᾶς καὶ μερικαὶ ξέναί λέξεις π. χ. γρίππη (ἐκ τοῦ grippe) κ.τ.ᾶ,

Μὲ δύο **ρρ** γράφονται ὅσαι λέξεις ἀρχίζουν ἀπὸ **ρ** καὶ εἶναι σύνθετοι ἀπὸ οἵανδήποτε λέξιν (πλὴν τοῦ μορίου εῦ)· π. χ. συν-ρέω, συρρέω, συρροή, κατα-ρέω, καταρρέω, καταρροή, καταροάκης, ἐπί-ρημα, ἐπίρρημα· ἐνῶ (εὔ-ρέω), εὔροια, εὔρωστος, εὔρυθμος κτλ. Ἐπίσης ὅσα ρήματα ἀρχίζουν ἀπὸ **ρ** μετὰ τὴν συλλαβικὴν αὔξησιν διπλασιάζουν τὸ **ρ**· π. χ. (ρίπτω), ἔρριπτον, ἔρριψα, (ρέω) ἔρρευσα κτλ.

Μὲ δύο **σσ** γράφονται ὅσαι λέξεις ἀρχίζουν ἀπὸ **σ** ἀκολου-

1) Π.χ. Παλλαϊκὸν συλλαλητήριον.

2) Ἡ λέξις παπᾶς ἔχει ὀρθότεραν γραφὴν μὲ δύο ππ ἐκ τοῦ ἀρχαίου πάππα (χαϊδευτικὸν τοῦ πατήρ=πατερούλης) ὅπως καὶ τὸ μαμᾶ ὀρθότερον θὰ ἦτο μαμμᾶ (ἐκ τοῦ ἀρχαίου μάμμα=μητερούλα) ἔξ οὗ καὶ μάμη μὲ δύο μμ καὶ μαμμή· ἀλλ' ἐπεκράτησε νὰ γράφονται μὲ ἓνα μ ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον, κατὰ τὴν φωνητικὴν ὀρθογραφίαν.

μενον ἀπὸ φωνῆεν καὶ εἶναι σύνθετοι ἐκ τῆς προθέσεως *σύν*· π.χ. σύν-σωμος, σύσσωμος, συν-σωρεύω, συσσωρεύω κτλ. ἐνῶ ὅταν τὸ *σ* τῆς ἀπλῆς λέξεως ἀκολουθῆται ἀπὸ σύμφωνον, ἀποβάλλεται τὸ *ν* τῆς σὺν δίχως νὰ ἀφομοιοῦται πρὸς τὸ *σ* τῆς ἐπομένης λέξεως· π. χ. σύν-στημα. σύ-στημα, σύ-στασις, σύ-στοιχος, συ-στέλλω, συστολή, σύζυγος κτλ.

Μὲ δύο *ττ* γράφονται ὅσα ρήματα τελειώνουν εἰς —ττω (πλὴν τοῦ θέτω)· π. χ. κηρύττω, φυλάττω, ἀπαλλάττω· ὅσα δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἔληγον εἰς *ττ* αὐτὰ εἰς τὴν νέαν γράφονται μὲ δύο *σσ*· π. χ. θάλαττα—θάλασσα, γλῶττα—γλῶσσα, ἀλλάττω—ἀλλάσσω, οὔτω καὶ τὸ τέτταρα ἔγινε τέσσαρα κτλ.

Μὲ δύο *φ* κακῶς γράφεται ἡ λέξις καφφῆς (ξένη λέξις) καὶ μερικαὶ ἄλλαι ξένοι λέξεις.

Τὰ λοιπὰ σύμφωνα οὐδέποτε εὐρίσκονται διπλά.

Μεσαιωνικαὶ καὶ νεοελληνικαὶ καταλήξεις ὀνομάτων

Πολλαὶ λέξεις τῆς μεσαιωνικῆς καὶ νέας ἑλληνικῆς ἔχουν οχηματισθῆ μὲ καταλήξεις, αἱ ὁποῖαι ἐπλάσθησαν κατὰ τοὺς φωνητικοὺς νόμους τῆς ἐξελίξεως τῆς γλώσσης μας ἢ προῆλθον ἀπὸ νεολατινογενεῖς γλώσσας, ἔνεκα τῆς γλωσσικῆς ἐπιδράσεως τῶν διαφόρων λαῶν πρὸς τοὺς ὁποίους ἤλθομεν εἰς ἱστορικὰς σχέσεις. Εἶναι δὲ αἱ καταλήξεις αὗται :

Ἡ κατάληξις —αρως, ἣτις ἔχει τὸ α βραχὺ καὶ ὀξύνηται· π.χ. κουρσάρως, φουγάρως, Κορνάρως, τσιγάρως κτλ.

Ἡ κατάληξις —ακος ἢ ὁποῖα ἐπίσης ὀξύνεται· π.χ. Κυριακος, Δημητράκος, Φιλιππάκος, διάκος, δράκος κτλ.

Τὰ δὲ λήγοντα εἰς —ᾶτος (—ᾶτον), —ᾶνος (—ᾶνον), —ῖνος (—ῖνον) ὀνόματα ἔχουν τὸ α καὶ ἰ τῆς παραληγοῦσης μακροῦν διότι αἱ καταλήξεις αὗται προέρχονται ἐκ τῶν λατινικῶν καταλήξεων —a t u s (—atum), —a n u s (—anum), —i n u s (—inum) καὶ περισπῶνται, ὅπου ἡ λήγουσά των εἶναι βραχεῖα· π. χ. γεμαῖτος, ἀφραῖτος, βαρβαῖτος, μυρωδαῖτος, Πιλαῖτος, ἀδελφᾶτον, πριγκιπᾶτον, καπετανᾶτον, κομιτᾶτον, Σουλ-

τάνος, Χαγαῖνος, Μιλᾶνον (¹), Μαριῖνος, Μανδαριῖνος, Πιπῖνος, μανδολῖνον, Τουρῖνον, Βερολῖνον, Λονδῖνον κτλ.

Ἐπίσης τὰ εἰς —*ίνος* ὀνόματα· π.χ. ἔχῖνος, σχῖνος, πρῖνος κτλ. πλὴν τοῦ καρκῖνος καὶ σπῖνος.

Τὰ κύρια ὀνόματα τὰ λήγοντα εἰς —ῖκος (²) ἔχουν τὸ ἰ τῆς παραληγοῦσης μακρὸν καὶ περισπῶνται· π.χ. Λουδοβῖκος, Ἐρρῖκος, Φρειδερίκος, Μιμῖκος, Νῖκος, Ἐμπειρίκος κτλ. Τὸ δὲ ὄνομα Πῖος, λατ. Pius=εὐσεβής, ὀξύνεται.

Ἡ κατάληξις —*ήσιος* (λατ. —ensius) (³) μὲ *η*· π. χ. βουνήσιος, σπιτήσιος, σιταρήσιος, κεφαλῆσιος, σκυλήσιος κτλ.

Ἡ κατάληξις —*ούλα* (⁴) μὲ ὀξεῖαν καὶ ἓνα *λ*· π.χ. μαννούλα, κυρούλα, παιδούλα, μικρούλα, φωνούλα κτλ.

Ἡ κατάληξις —*ουλος* καὶ —*πουλος* μὲ ἓνα *λ*· π.χ. ξινουλός, παχουλός, κοντουλός, Διαμαντόπουλος, Κανελλόπουλος κτλ.

Ἡ συγκεκομμένη κατάληξις —*τήρι(ον)* καὶ —*ι(ον)* μὲ ὀξεῖαν· π.χ. ποτήρι, μοναστήρι, καλοκαίρι, κυνήγι, παραμύθι, νοίκι κτλ. εἶναι ὀρθότερον νὰ γράφονται μὲ ὀξεῖαν διότι προῆλθον κατὰ συγκοπὴν καὶ πρέπει διὰ τοῦτο νὰ διατηροῦν τὸν τόνον τῆς προ-παραληγοῦσης· π.χ. ποτήρι(ον), μοναστήρι(ον), παραμύθι(ον) κτλ.

Ἐπίσης λέξεις ἀλλὰ διάφοροι κατα τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν ὀρθογραφίαν

Ἐκ τούτων παραθέτομεν τὰς πλεον συνήθεις κατὰ σειρὰν χρήσεως :

1) Πλὴν τοῦ *ἀεροπλάνον*· διότι δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν Λατινικὴν κατάληξιν—*a p u m*, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ (πλανῶ) *πλανῶμαι*, μὲ τὸν τονισμόν ἐκ τῆς Γαλλικῆς προφορᾶς *aéroplane* (planer) ὁ ἑλληνικώτερος τονισμὸς θὰ ἦτο ἀεροπλανον, ὡς ἔχον παθητικὴν σημασίαν (δηλ. τὸ πλανῶμενον εἰς τὸν ἀέρα, ὄχι τὸ πλανῶν). Τὸ δὲ Μάνος καὶ Πάνος μὲ ὀξεῖαν, διότι εἶναι συγκεκομμένα ὀνόματα.

2) Τὸ εἰς —*ῖκος* κύρια ὀνόματα εἶναι κυρίως ξενικά ἢ τύποι συγκεκομμένων ἑλληνικῶν ὀνομάτων,

3) Ἡ κατάληξις —*ήσιος* σημαίνει ιδιότητα.

4) Ἡ κατάληξις —*ούλα* Λατ. —*ŭla* εἶναι χαϊδευτικὴ ἢ δὲ —*ουλος* (ὑποκοριστικὴ) καὶ ἢ —*πουλος* (καταγωγῆς) ἐκ τοῦ Λατ. *pullus*=νεοσός, ἀπόγονος.

θύρα (=ἡ πόρτα· λέξ. Λατινική)—**θήρα** (τὸ κυνήγι)
κενός (ἄδειος)—**καινός** (καινούργιος) π.χ. Καινὴ Διαθήκη
λίρα (τὸ νόμισμα)—**λύρα** (τὸ ὄργανον)
λιμός (ἡ πείνα)—**λοιμός** (ἀσθένεια)
ἔδειξα (ἀόριστος τοῦ δεικνύω)—**ἐδηξα** (ἐδάγκωσα, τοῦ δάκνω)
κόμη (τὰ μαλλιά)—**κώμη** (τὸ χωριὸν)
κύων, γεν. -κυνός (ὁ σκύλος)—**κίων**, κίονος (ὁ στῦλος)
κλήσις (τοῦ καλῶ)—**κλίσις** (τοῦ κλίνω)
παράληψις (τοῦ παραλαμβάνω)—**παράλειψις** (τοῦ παραλείπω)
πεῖρα (ἐμπειρία)—**πήρα** (τὸ σακκούλι· ἐξ οὗ : ἀνάπηρος)
μήτρα (γυναικός)—**μίτρα** (διάδημα, κάλυμα κεφαλῆς μητροπολίτου)
τὸ κλημό (φυτόν) —**τὸ κλιμα** (ἡ ἀτμοσφαιρική κατάστασις)
ἡμερος (ὁ μὴ ἄγριος)—**ζμερος** (ὁ πόθος)
ὁ χοῖρος (ὁ ζῶον)—**χῆρος** (ὁ ἐν χηρείᾳ διατελῶν)
παιδίον (τὸ παιδί)—**πεδίον** (ἡ πεδιάς)
ἄρματα (ἄμαξαι ἄρχ.)—**ἄρματα** (ὄπλα)
ὁ τοῖχος (οἰκοδομήματος)—**τὸ τεῖχος** (φρούριον)
ὁ ὄρος (τὸ ὄριον)—**τὸ ὄρος** (βουνὸν)
ὁ σωρὸς (ὄγκος, στίβα)—**ἡ σορὸς** (λάρναξ)
κάμηλος (τὸ ζῶον)—**κάμιλος** (καραβόσχοινο)
λυτός (ἐκ τοῦ λύω)—**λιτός** (=ἀπλοῦς· π.χ. λιτὴ τροφή)
μέλλει (πρόκειται)—**μέλει** (ἀπρόσ. π.χ. μὴ σὲ μέλει)
Ἰόνιος (τῆς Ἰοῦς, Ἰόνιον πέλαγος)—**Ἰώνιος** (Ἰωνικός, ἐκ τοῦ Ἴωνος)
τὸ ἔλαιον (λάδι)— ὁ (τὸ) **ἔλεος** (=εὐσπλαγχνία, ἐλεημοσύνη)
(ὁ) ψηλός (ἐκ τοῦ ὕψους)—**ψιλός** (=ἀπογυμνωμένος· τὰ ψιλὰ)
φύλλον (δένδρου)—**φῶλον** (=γένος, φυλὴ)
ἡμεῖς (=ἑμεῖς), **ὕμεῖς** (=ἔσεῖς)—**σῶς** (χοῖρος), **σεῖς** (ἔσεῖς)
χρηστός (ἠθικός)—**χριστός** (ὁ κεχρισμένος· ὁ Χριστός)
ἐτοιμότης (εὐκολία, ταχύτης ἀντιλήψεως)—**ἐτυμότης** (ἡ ἀρχική σημασία μιᾶς λέξεως)
ἄρα (συμπερασμ.)—**ἄρα** (ἄρά γε) ἐπὶ ἐρωτήσεως
(ἡ) ἀψίς (=τόξον)—**(ὁ) ἀψὺς** (ἐπίθ. =δξύθυμος)
ἦτα (=ἀντίθετον τῆς νίκης)—**εἴτα** (=κατόπιν, ἔπειτα)
ἦτοι (=δηλαδὴ)—**Οἴτη** (τὸ ὄρος)
ἦ (ἄρθρον θηλ.)—**ἦ** (διαζευκτ. π.χ. ἐγὼ ἦ σύ ;)

(τὸ) κῆτος (μεγάλο ψάρι)—(τὸ) κύτος (κοίλωμα· κύτος πλοίου)
(τὸ) κάλλος (δμορφιά)—(ὁ) κάλως (τὸ παλαμάρι πλοίου) (¹)
(ὁ) μῦλος—(ἡ) Μῆλος (ἡ νῆσος)—(τὸ) μῆλον (ὁ καρπὸς)
δμωος (σύνδεσμος ἀντιθετ.)—ῶμος (ἀνθρώπου)
πόλος (βόρειος, νότιος πόλος)—πῶλος (τὸ μικρὸν τοῦ ὄνου)
πεῖνα—πίνα (=θαλάσσιον ὄστρακον)
ποῦ ; (ἐπὶ ἐρωτήσεως)—ποῦ (=ὁ ὁποῖος· π.χ. αὐτὸς ποῦ ἦλθε)
πῶς ; (ἐπὶ ἐρωτήσεως)—πῶς (=ὄτι· π.χ. νομίζω πῶς ἔφυγε)
εἶλω (=δοῦλος, σκλάβος)—ἦλος (καρφί)
ὕνιον (τὸ ὕνι τοῦ ἀρότρου) — ἰνίον (τὸ ὀπίσθιον ὄστιον τοῦ
κρανίου)—(τὰ) ἦνια (=ὁ χαλινὸς)
τόνος (τῆς φωνῆς, λέξεως)—τόννος (τὸ ψάρι, ὁ τόννος βάρους)
Χίος (ἡ νῆσος)—Χίος (ὁ ἐκ Χίου)
ψύχω (κάμνω τι ψυχρὸν)—ψήχω (τριβῶ· ψήκτρα=βούρετα)
ῶρα (χρόνου)—ῶρα (=βλέπε)

Καὶ μερικὰ ἄλλα ἀσυνήθη· ὅπως π.χ.

ἦπαρ (τὸ σικότι)—ῦπαρ (ὀπτασία)

Μυσία (τῆς Μ. Ἀσίας) — Μοισία (ἡ σημερινὴ Βουλγαρία)

Ὡς καὶ τὰ δι' ἀπλῆς διαφορᾶς τονισμοῦ· π.χ.

ἐταῖρος (σύντροφος)—ἕτερος (ὁ ἓνας ἐκ τῶν δύο)

πηλὸς (=λάσπη)—πίλος (=καπέλλο)

χῶρος (τόπος)—χορὸς (τοῦ χορεύου)

οὕτω διαφέρουν :

κάθημαι (μόνος)—καθίζω (=βάζω ἄλλον νὰ καθίσῃ)

(ὁ) στῦλος (κολόνα)—(ἡ) στήλη (στήλη ἄλατος, ἐφημερίδος...)

τεχνικός (μετὰ περισσῆς τέχνης)—τεχνητὸς (ἀντίθ. τοῦ φυσικὸς)

ὠφελῶ (προξενῶ ὠφέλειαν)—ὀφείλω (=πρέπει νὰ . . .)

καὶ μερικὰ ἄλλα τελείως ἄχρηστα εἰς τὸν καθημερινὸν λόγον.

Ὅρθαι γραφαὶ ἐσφαλμένως γραφομένων λέξεων ἔνεκα παρετυμολογίας (²)

Πολλὰ λέξεις ἐπεκράτησε νὰ γράφονται ἐσφαλμένως κατὰ
παρετυμολογίαν ἐξ ἄλλων λέξεων·

1) Ὁ κάλλος (λατιν. callus=τύλος)= . . . τοῦ ποδιοῦ.

2) Παρετυμολογία=ἐσφαλμένη ἐτυμολογία μιᾶς λέξεως.

π.χ. σπῆτι ἀντί *σπίτι* (1), πρίγκηψ ἀντί *πριγκιψ* (-ίπος) (2)· ἐν-
νόησα ἢ ἠνόησα ἀντί *ἐνόησα* (μὲ ἕνα ν) (3)· τοπεῖον ἀντί *το-
πίον*· μετώπη ἀντί *μετόπη* (4)· πήδαξ ἀντί *πιδάξ* (5)· λιανὸς ἀντί
λειανὸς (6)· ξυνὸς ἀντί *ξινὸς* (7)· ἐνέχειρον (8) ἀντί *ἐνέχυρον*·
παρεισέφρυσαν ἀντί παρεισέφρησαν μὲ *η* (παρεισφρέω)· χλω-
μὸς ἀντί *χλομὸς* (9)· πιλίκιον ἀντί *πηλήκιον* (ἀρχ. (ἢ) πήληξ)·
μανδύλι ἀντί *μανδήλι* (10)· κανδύλι ἀντί *κανδήλι*· σταῦλος ἀντί
στάβλος (Λατιν. stabulum)· Κηφισσία ἀντί *Κηφισιά* (11)· Λά-
ρισσα μὲ δύο *σσ* ἀντί μὲ ἕνα· δικτατορία ἀντί *δικτατωρία*· κλασι-
κὸς ἀντί *κλασσικὸς* (12) (μὲ δύο σσ)· ταξειδίων ἀντί *ταξίδιον* (13)·
ξεῖδι ἀντί *ξίδι*· φεῖδι ἀντί *φίδι*· λειβάδιον ἀντί *λιβάδιον* καὶ
μερικὰ ἄλλα σπανιώτερα.

Οὕτω ὀρθότερα γραφὴ τῶν λέξεων κῆρυξ, φοῖνιξ, θρῦλλος
εἶναι : *κῆρυξ, φοῖνιξ, θρῦλος, μεῖγμα* (μεικτός, μεζις κτλ.),
ὄχι *μῖγμα, χημία, ὄχι χημεία, μορέα* (Μοριᾶς) ὄχι *μωρέα, ἔται-
ρεία* (ἔταιρείος), ἔφορεία (ἔφορεύω). Ἐπίσης : *ἐπίμονος* καὶ ὄχι
ἐπίμων, *εὐζῶνος* καὶ ὄχι εὐζων, *διάκονος* καὶ ὄχι διάκων· τὸ
δὲ *βορέας* μὲ ἕνα ρ· βορράς μὲ δύο (συναίρ.).

1) Ἐκ τῆς Λατ. hospitium.

2) Ἐκ τοῦ princeps-ipsis (ὅπως καὶ κῶδιξ ικος ἐκ τοῦ codex-icis).

3) Ἐκ τοῦ *νοῶ* ὄχι ἐννοῶ διότι τότε θὰ ἔπρεπε, ἐνενόησα.

4) Ἐκ τοῦ *ὀπη* (ὄχι μέτωπον) π. χ. αἱ μετόπαι Παρθενῶνος=τὰ
μεταξὺ τῶν τριγλῦφων διαστήματα, ὅπου ὑπῆρχον ὀπαί.

5) Ἐκ τοῦ πιδύω (=ἀναβλύζω).

6) Ἐκ τοῦ λείος (ὄχι λίαν).

7) Ἐκ τοῦ ὄξινος (ὄχι ξύνω).

8) (μὲ υ)· δὲν ἔχει σχέσιν μὲ τὸ *χείρ*.

9) Ἐκ τοῦ φλόμος (φυτὸν ὠχρώδους ὄψεως).

10) Ἐκ τοῦ λατ. mandelium ἢ mandele=μανδήλι.

11) Ὁ ὀρθὸς τονισμὸς τῆς λέξεως εἶναι Κηφισιά, ὄχι Κηφισία.

12) Ἐκ τοῦ λατ. classis=τάξις.

13) Μὲ *ι* ἢ λέξις ταξίδιον διότι ἡ παραγωγικὴ κατάληξις —ιδιον
προστίθεται εἰς τὸ θέμα *ταξι-* (τῆς ὀνομαστικῆς) καὶ ὄχι *τάξι-* (τῆς
γενικῆς) συναιροῦνται δὲ τὰ δύο *ι* εἰς *ι* μακρόν· π. χ. *λεξι-*—ιδιον (λεξι-
διον, στασι—ιδιον (στασιδιον), φρασιδιον) κτλ.

Τὸ ζήτημα τῆς δυσκολίας τῶν νεοελληνικῶν λέξεων

Τὸ γλωσσικόν μας πρόβλημα δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἀπλοποίησην μόνον τῆς ὁμιλουμένης, ἀλλὰ καὶ τῆς γραφομένης μας γλώσσης, ἐὰν δὲ διὰ τὴν ἱστορικὴν ὀρθογραφίαν τῆς καθαρευούσης συναντῶμεν τόσας δυσκολίας, στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς γλωσσικῆς γραπτῆς παραδόσεως, διὰ τὴν ἱστορικὴν ὀρθογραφίαν τῆς δημοτικῆς αἱ δυσκολίαι δὲν εἶναι ὀλιγώτεραι· εἶναι μάλιστα πολὺ μεγαλύτεραι, διότι δὲν ὑπάρχουν εἰς αὐτὴν κανόνες, πολλῶν δὲ λέξεων ἢ πραγματικὴ ἔτυμολογία εἶναι σκοτεινὴ καὶ δύσκολον πολλάκις νὰ ὀρισθῆ. Ἡ ὁμιλουμένη μας γλῶσσα εἶναι διὰ τοῦτο πολὺ δύσκολος εἰς τὴν ὀρθογραφίαν τῆς καὶ αὐτοὶ δὲ ἀκόμη οἱ ἔμπειρότεροι συγγραφεῖς καὶ ἐπιστήμονες σήμερον εὐρίσκονται εἰς ἀμηχανίαν προκειμένου νὰ γράψουν πολλὰς νέας λέξεις : π.χ. μαζὺ ἢ μαζῆ ἢ **μαζί** (1), ὁμορφος ἢ **δμορφος** (2), κυττάζω ἢ **κοιτάζω** (3), ξαίρω (4) ἢ **ξέρω**, πέρνω ἢ **παίρνω** (5), λυώνω ἢ **λειώνω** (6), φεῖδι ἢ φεῖδι ἢ **φίδι** (7), μεγαλήτερος ἢ **μεγαλίτερος** ἢ **μεγαλύτερος**, καλλίτερος ἢ **καλύτερος** (8), μυρολογῶ (9), ἐκ τοῦ ἀρχαίου μύρομαι (= θρηνῶ), ἢ **μοιρολογῶ**, φιλονεικῶ (φιλονεικία) ἢ φιλονικῶ (φιλονικία), κελαιδῶ ἢ κελαιδῶ, μακρυὰ ἢ **μακριά**, γέλιοιο ἢ γέλιο· **ἀλλοιῶς** ἢ ἀλλιῶς, **νοιῶθω** ἢ νιώθω (10), ἀλίμονον ἢ ἀλήμονον (δ ἀλήμων) (11) ἢ **ἀλλοίμονον**, πειὰ ἢ **πιά**, παληὰ ἢ **παλιά**, ἐληὰ ἢ **ελιά**, (12), σβύνω ἢ **σβήνω**,

1) Ἐκ τῆς βυζαντινῆς λέξεως μαζι —ον (μαστός)=μαῖσα.

2) Μὲ ο διότι ἐπέδρασαν τὰ ἄλλα ο τῆς λ. κυρίως δὲ τὸ δ τοῦ ἀρθρου (ὁ ὁμορφος), ὅπως ὁ ὕγρος, ὁ ὄγρος κτλ.

3) Ἐκ τοῦ κοίτη, λέξις πλασθεῖσα κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους.

4) Δὲν ἔχει σχέσιν μὲ τὸ **εξαίρω**, ἀλλὰ μὲ τὸ ἐξεύρω τῶν βυζαντ.

5) Ἐκ τοῦ **επαίρω** (=σηκῶν) μὲ **αι**.

6) Ἐκ τοῦ **λεῖος** (ὄχι λύω).

7) Κατὰ τὸ ταξίδι, ξίδι κλπ.

8) Μὲ **υ. κατ'** ἀναλογίαν πρὸς τὰ λοιπὰ εἰς —**ύτερος** συγκριτικά· π.χ. ταχύτερος, βαθύτερος κτλ.

9) Ἐκ τοῦ μοῖρα.

10) Ἀπὸ τὸ ἀλλοῖος καὶ ἔννοια· διὰ τοῦτο μᾶλλον μὲ **οι**.

11) Ἡ ἐκ τοῦ Ἡλί (ἐξ οὗ ἀλί) ἔτυμολογία φαίνεται βεβιασμένη.

12) Μὲ **ι** κατὰ τὴν φωνητικὴν ὀρθογραφίαν.

ἀρματολὸς ἢ ἀρματολὸς (1), τρελὸς ἢ τρελλὸς (2), καυμένος ἢ καημένος (3), κολόνα ἢ κολώνα, βῶδι ἢ βόδι, τραυῶ (ἐκ τοῦ ταυρῶ) ἢ τραβῶ, αὐγὸ ἢ ἄβγὸ (τὰ ὠά, τ' ἄβγά), πενήντα, ἐξήντα κτλ. ἢ πενήντα (πεντήκοντα) ἐξήντα κτλ., χειμῶνας ἢ χειμῶνας, κλητήρας ἢ κλητῆρας, γελώντας ἢ γελώντας κτλ. (μὲ ὄξειαν δηλ. ἢ μὲ περισπωμένην;) (4). Ἐπίσης ἡ γυναῖκα ἢ ἡ γυναῖκα, ἡ γυναῖκες ἢ οἱ (5) γυναῖκες ἢ τὲς (6) γυναῖκες, συνειθίζω ἢ συνηθίζω (ἐκ τοῦ συνήθης), Χρῆστος ἢ Χρῆστος (7), Χριστίνα ἢ Χριστίνα, Μαρίνα ἢ Μαρίνα, Καλομοῖρα ἢ Καλομοῖρα κτλ.

Ἡ δυσκολία αὐτὴ θὰ ἔλειπεν ἐὰν ὄριζετο διὰ τὰς διαφορομένας γραφάς, ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπάρχει ἀντίστοιχος τύπος ἐκ τῆς λογίας παραδόσεως, ἐπισήμως μία ὁμοιόμορφος γραφὴ κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἢ ὀρθότερον κατὰ τὴν φωνητικὴν ὀρθογραφίαν, δηλαδὴ τὴν ἀπλουσιτέραν γραφήν, ἡ ὁποία θὰ ἀπετέλει οὕτω καὶ τὴν βάσιν τῆς ἀπλοποιήσεως τῆς γλώσσης μας.

Σημ. Αἱ γραφαὶ αἱ σημειοῦμαι μὲ μαῦρα στοιχεῖα εἶναι αἱ ὀρθότεραι.

1) Ἐκ τοῦ ἀρματολόγος, ὅπως σπριτολὸς ἐκ τοῦ σπριτολόγος.

2) Μὲ δύο λλ κατὰ τινὰ ἐπιγραφὴν εὐρεθεῖσαν.

3) Ἐκ τοῦ ἐκάην,

4) Ἐκ τοῦ τονισμοῦ τῆς αἰτιατικῆς, μὲ περισπωμένην.

5) Κατ' ἐπίδρασιν τοῦ ἄρθρου οἱ, τοῦ ἀρσενικοῦ γένους (οἱ ἄνδρες — οἱ γυναῖκες).

6) Κατὰ τὴν φωνητικὴν ὀρθογραφίαν.

7) Μὲ ι (ἐκ τοῦ βαπτιστικοῦ Χριστόδουλος διὰ συγκοπῆς, ὅπως Νικόλαος — Νίκος. Ἐπίσης καὶ Χριστὸς — Χρῆστος, ὅπως ἐκ τοῦ σταυρὸς — Σταῦρος).

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίς
Πρόλογος	3— 5
Εισαγωγή	6— 7
Χωρισμός φωνηέντων και διφθόγγων κατά τὸν τόνισμὸν	8— 9
Ποῖα ἐκ τῶν διχρόνων καταλήξουν εἶναι βραχεῖαι καὶ ποῖα μακρὰ	9—12
Περὶ τόνων. Πότε θέτομεν ὄξειαν καὶ πότε περισπωμένην	12—15
Τόνισμός συνηρημένων ὀνομάτων	16—18
Γενικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν συνηρημ. ὀνομάτων	19
Σημασίαι τῶν καταλήξεων κατὰ τὴν ὀρθογραφίαν	20—21
Περὶ τοῦ ὀρθοῦ τόνισμοῦ καὶ τῆς ὀρθογραφίας τῶν ὀνομάτων τῆς γ' κλίσεως. Ὄρθογραφία σιγμολήκτων	22—27
Περὶ τῶν εἰς <i>-κλής</i> κυρίων ὀνομάτων. Περὶ τῶν <i>-ων</i> γενικῆ <i>-οντος</i> τριτοκλίτων ὀνομάτων	28—29
Περὶ τῶν εἰς <i>-ωρ</i> γενικῆ <i>-ορος</i> . Περὶ τῶν εἰς <i>-ων</i> γενικῆ <i>-ῶνος</i> ἢ <i>-όνος</i> ὀνομάτων	30

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΧΡΟΝΩΝ ΦΩΝΗΕΝΤΩΝ

Περὶ τοῦ <i>-α</i> τῆς καταλήξεως τῶν θηλυκῶν ὀνομάτων	32—35
Περὶ τοῦ <i>-α-</i> τῆς παραληγούσης	36
Περὶ τοῦ <i>-ι-</i> τῆς παραληγούσης	37
Περὶ τοῦ <i>-υ-</i> τῆς παραληγούσης	38—39

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΩΝ

Ποῖα ἐπίθετα γράφονται μὲ <i>-ώτερος</i> καὶ ποῖα μὲ <i>-ότερος</i>	41—43
Διάφοροι καταλήξεις παραθετικῶν	44—45
Δυσκολότερα παραθετικά. Ἀνώμαλα τῆς ἀπλῆς νέας	45—50
Περὶ τῆς ὀρθογραφίας τῶν ἐπιρρημάτων	50—52
Περὶ τῆς ὀρθογραφίας τῶν ἀριθμητικῶν	52
Περὶ τῆς ὀρθογραφίας τῶν ἀντωνυμιῶν	53
Αἱ δυσκολότεραι καταλήξεις τῶν <i>ρημάτων</i>	54—57
Περὶ τῆς ὀρθογραφίας τῶν μετοχῶν	58
Περὶ τῆς ὀρθογραφίας τῶν περισπωμένων ρημάτων	59
Περὶ ὀρθογραφίας τῶν ἀδήσεων. Ὄρθογραφικαὶ μεταβολαὶ κατὰ τὴν χρονικὴν αὔξησιν	60—62
Σημασίαι τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ κατὰ τὴν ὀρθογραφίαν	63

	Σελίς
Περὶ τῆς καταλήξεως -μμένος (μὲ δύο μμ) . . .	63—63
Ὄρθογραφικαὶ μεταβολαὶ κατὰ τὸν μετασχηματισμὸν τοῦ ρηματικοῦ θέματος	64—65
Περὶ τῆς ὀρθογραφίας τῶν νέων ρημάτων τῶν προερχομένων ἐκ τῶν εἰς -μι τῆς ἀρχαίας	65—66
Γενικοὶ πρακτικοὶ κανόνες ἐπὶ τῆς ὀρθογραφίας τῶν ρημάτων καὶ ὀνομάτων ὅλων τῶν κλίσεων	66—74
Σημασία τῆς γνώσεως τοῦ ετυμολογικοῦ κατὰ τὴν ὀρθογραφίαν	76
Ποῖται αἱ δυσκολώτεραι καταλήξεις τῶν παραγώγων	76—78
Περὶ τῆς καταλήξεως -ίδης καὶ -εἰδῆς κυρίων ὀνομάτων κτλ.	79—82
Περὶ ὀρθογραφικῶν μεταβολῶν κατὰ τὴν σύνθεσιν τῶν λέξεων	83
Περὶ δασυνομένων λέξεων	84—86
Περὶ διπλῶν συμφώνων	85—88
Περὶ τῆς ὀρθογραφίας τῶν μεσαιωνικῶν καὶ νεοελληνικῶν καταλήξεων	88—89
Περὶ ὁμοήκων λέξεων	90
Ὄρθαι γραφαὶ ἐσφαλμένως γραφομένων λέξεων	91—92
Ἐπίλογος. Τὸ ζήτημα τῆς δυσκολίας τῶν νεοελληνικῶν λέξεων	93—94

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν, ὅπως συνήθως, παρεισέφησαν ἐκ παραδρομῆς μερικὰ τυπογραφικὰ σφάλματα, παραθέτομεν ἐκ τούτων τὰ μεταβάλλοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου :

εἰς τὴν σελ.	8 σημ.	γ' ἀντί :	εἰς τὰ,	νὰ ἀναγνωσθῆ :	εἰς τὰς
> >	> 26	στίχ. 13	> ἡ αἰτιατικῆ	>	ἡ αἰτιατικῆ
> >	> 37	> 34	> ἱς, ἴνος, ἴνα, ἴνες, ἴνας,...	νὰ ἀναγνωσθῆ :	νὰ ἀναγνωσθῆ :
			-ίς, -ίνος, -ίνα, -ίνες, -ίνας (ὡς κατάληξις)		
> >	> 68	σημ. 1)	> τεῦ	νὰ ἀναγνωσθῆ :	τοῦ
> >	> 72	> 2)	στίχ. 4 ἀντί μετρέσσα	>	μαιτρέσσα
> >	> 73	στίχ. 4 ἀντί :	ἡ καταλήξις	>	ἡ κατάληξις
> >	> 76	> 5	> γάφεται	>	γράφεται
> >	> 79	σημ. 3)	> γίεται	>	γίνεται
> >	> 80	στίχ. 10	> διαν	>	ὄταν

024000028177

ΤΙΜΑΤΑ ΔΡΑΧΜΑΣ 30